

Contents

Contents	Page
Research Article	
CAUSAL FACTORS AFFECTING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE BUDDHIST EMPOWERMENT POLICY OF CHINESE SANGHA SECTS IN THAILAND	83
Phra Chaiyapat Boonpan, Rachada Fongtanakit and Krishna Fongtanakit	
ROLE OF THAI BUDDHIST MONKS AND EDUCATION IN THAI SOCIETY	96
Phrakru Arunsutalangkarn	
AN ANALYSIS OF BUDDHIST MONKS' ADAPTATION TO PROPAGATION OF THE BUDDHA'S TEACHINGS DURING THE COVID-19 PANDEMIC	104
Phra Thosaphon Nipko	
MODEL FOR CHINESE SANGHA DEVELOPMENT IN THE NEW NORMAL ERA	117
Phra Weerapong Pasanon, Krishna Fongtanakit and Rachada Fongtanakit	
CREATING RECONCILIATION IN DIMENSION OF MULTICULTURAL SOCIETY : A CASE STUDY OF WAT LAHARN COMMUNITY OF NONTHABURI PROVINCE (in Thai)	128
Surapon Suyaprom	
THE DEVELOPMENT OF DIGITAL MEDIA REFLECTS THE ISSUE OF PET RELEASE AT PURANAWAT TEMPLE, BANGKOK (in Thai)	139
Paweeana Chaiwanarom and Bovan Krourat	
AN APPLICATION OF THE SEVEN PRINCIPLES OF SAPPĀYA IN THE DEVELOPMENT OF WAT BANG WONG IN THUNG YAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE (in Thai)	150
Phra Natthapon Khemmakuno	

CAUSAL FACTORS AFFECTING THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE BUDDHIST EMPOWERMENT POLICY OF CHINESE SANGHA SECTS IN THAILAND

Phra Chaiyapat Boonpan*, Rachada Fongtanakit, Krishna Fongtanakit
Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: chaiyapatboonpan@gmail.com

Received 31 May 2023; Revised 26 July 2023; Accepted 28 July 2023

Abstract

Background and Objective: The policy for sustainable development in Thailand aims to foster simultaneous growth in the economy, society, and environment. It is crucial to have a religious management principle to support this sustainable development in the short, medium, and long terms. This research focuses on implementing the management policy of the Sangha for the prosperity of Buddhism, aligning with its objectives and goals. The purpose of this research is to study the causal factors affecting the sustainable development of the Buddhist empowerment policy of the Chinese Sangha sects in Thailand.

Methodology: The sample group consisted of monks and novices from 14 Chinese sects' temples with a structural equation model (SEM). The researchers had set the sample size at 20 times the observable variable. The study consisted of 15 observational variables. The sample volumes were 300, included 82 monks from Chinese sects' temples out of 100 monks. The sample group was selected from the population ratio calculation, and the temple had a worshiper population in the top 3. Another sample group was chosen from Chinese sects' temples, which comprised 218 novices from 1,683 novices who were temple members. Thus, the researchers used proportional stratified random sampling and set the sample group as a ratio of each stage per the population of worshipers.

Main Results: The analysis found that the potential development of monks had the greatest overall impact on such policy, followed by policies related to the management of the sects, social participation, and the dissemination of Buddhist teachings. When considering the variables that had a direct impact on the policy, social participation had the greatest influence, followed by the dissemination of Buddhist teachings and the potential development of monks and sects' management policies. In terms of the variables that indirectly affected the empowerment of Buddhism of the Chinese Sangha sects, it was found that the Chinese Sangha administration policy and the development of monk potential had the greatest indirect effect on such development, followed by social participation. The overall analysis found that the correlation coefficient index became more consistent with the empirical data and the standard criteria, indicated a high

standard of the model. In addition, the factors that indirectly affected the sustainable development of Buddhism of the Chinese Sangha sects were affected directly by the development of monk potential and social participation, as well as the use of media. The indirect effect of the development of monk potential was found to be 0.62, which was higher than the direct effect of 0.24.

Involvement to Buddhadhamma: The discovery from this research model was that it was possible to utilize the knowledge obtained from this study to contribute in the sustainable development of Thailand, which differed from previous research that did not incorporate religious principles to promote sustainable development. Religion was a crucial element in uniting organizations and facilitating sustainable development more effectively. Additionally, it enabled both of public and private sectors to apply and implement it in various organizations. For the public sector, it could create a sustainable development model for Thailand under sustainable development principles. Furthermore, it served as a guideline for applying this knowledge to religious organizations such as Islam, Christianity, and other disciplines in order to integrate it with long-term national development policies.

Conclusions: This research indicated that causal factors influenced the change statistically significant and were consistent with the objective.

Keywords: Social Participation, New Area Leadership Qualities, Buddhist Empowerment Policy, Chinese Sangha Sects, Structural Equation Modeling

Introduction

Buddhism has been alongside Thai society for a long time, to the point where it has become a way of life for Thai people since birth. It has a significant influence on and connection with Buddhism, as the majority of Thai people are Buddhist and have used the teachings and principles of Buddhism as a guide for their daily lives. Temples serve as the center for disseminating and passing on the teachings of Buddhism with instilling moral and ethical values and promoting good conduct with admirable values to the Buddhist community. They also play an important role in six key areas: governance, propagation, education, charitable works, public welfare, and public assistance. The religion of Buddhism and the way of life of Thai people are closely intertwined throughout history. Buddhism has played a role in educating and teaching moral values, developing the mind, creating good attitudes and values towards Thai culture for the people. The moral principles emphasize the teaching of being a good person, being able to control body, speech and mind beautifully, and adhering to the principle of avoiding speaking ill of others. After the Buddha's era, the role and duty of spreading Buddhism become the responsibility of the Buddhist community's four groups: monks, female monks, laymen, and laywomen. Especially for the Buddhist monks and novices who are like an army whose duty is to propagate Buddhism, it is considered one of the most important tasks of Buddhists. In fact, if it were not for the Dharma ambassadors who spread Buddhism out of India, Thailand would not have received Buddhism, and Buddhism would have disappeared from the world long ago.

However, the fact that Buddhism has not disappeared from the world is due to the work of the Buddhist propagators in the past. The endurance of Buddhism in Thailand depends on the belief and devotion of Thai Buddhists. As long as Thai Buddhists have faith and devotion in Buddhism, Buddhism will continue to flourish and endure. Belief and devotion are important for daily life as they are matters of spiritual preparation to express oneself verbally and physically. Belief should be rational by using reason to discern the good and the bad, not to believe blindly with the crowd, and that right belief becomes rational devotion. The rapid changes in the global society have led to changes in the context of Thai society. People have less time and interest in religious activities than in other activities. The distance between homes and temples has increased due to changes in the context of society, economy, life, and living in all aspects. This has led to both positive and negative impacts at various levels. Especially the rapid growth in materialism has a significant impact on the popular consumer culture, stimulating and promoting individuals, particularly young people who are an important force in society's future, to seek wealth and pursue a fast-paced lifestyle. They prioritize comfort, competition, and the pursuit of excellence, adopting a self-centered mindset with a lack of public consciousness or volunteerism.

Everyone has the freedom to live their lives as they want, but it has turned society into a materialistic one. The way of life of Buddhists has changed with the social conditions. The current practice of monkhood is for a short period of time, which results in a shortage of personnel to inherit the teachings of Buddhism (Awang et al., 2020). Meanwhile, the internet, websites, and technology have played a greater role in people's way of life. However, the value of religion is still necessary for the country's development because it is a matter of the heart, morality, ethics, and values, which is a beautiful foundation for Thai society throughout history. Participation in Buddhist activities is a factor that affects the flourishing of Buddhism. Monks play a role in promoting Buddhism by teaching and imparting knowledge and understanding of Buddhist teachings in accordance with the Dharma. This creates a sense of community and participation among Buddhists and the community in promoting Buddhism (Panyapa, 2022). Therefore, the current policy of managing the monastic community requires that the Sangha's governing leaders must possess knowledge and expertise in management that is considered a matter of science. At the same time, they also need to have specialized management skills, which are considered an art. When both parts are combined, it can promote the management of the Sangha for the purpose and objectives of upholding Buddhism. Due to the aforementioned reasons, the researchers emphasize the importance of self-awareness in being a monk (Sen, 2019). Recognizing the value of oneself as a monk, by making oneself valuable and significant in Buddhism, and being devoted to Buddhism, can affect one's true understanding and access to Buddhism. For building an organization to achieve maximum efficiency and effectiveness, it is essential to thoroughly analyze the causal factors that affect organizational management changes to learn and apply the results of the analysis to the organization to be able to cope with the changes in the world. However, the Sects of Chinese Sangha is an important driving force, so it is essential to study the influence of the causal factors in detail. Additionally, these become ways in which

monks should be supported in maintaining their gender identities as efficient successors to the religion and also to strengthen the stability of Buddhism. Therefore, the researchers are interested in conducting a study to investigate the causal factors affecting the development of the Chinese Sangha sects' empowerment policy in Thailand (Sokhyo, 2021). Based on previous research related to the topic, it indicates that there has been no research conducted in this area before. Therefore, it is a policy to enhance and strengthen the potential and capability of the monks to conform to the maintenance of their gender and to lead to the development of the Buddhist monk's empowerment policy (Pandurang & Baxi, 2022); (Sen, 2019).

Objective

The purpose of this research is to study the causal factors affecting the sustainable development of the Buddhist empowerment policy of the Chinese Sangha sects in Thailand.

Methodology

This research was quantitative research in order to process and analyze data from both methods together. This approach complemented the analysis and maximized efficiency and effectiveness. From the review of past research to date, the researchers synthesized factors that were used for constructing the research conceptual framework in this research. This study was about a research study that examined the relationship between five variables: 1) Chinese Sangha Administrative Policy, 2) Development on the potential of monks, 3) Social Participation, 4) Buddhism Propagation Pattern, and 5) Establishment of Buddhism. The researchers created a questionnaire that included all observed variables based on the research framework obtained from literature review. The content validity, reliability, and practicality of the variables were tested before collecting actual data. Then, the validated questionnaire was used to collect data from a sample population, and the collected data was analyzed statistically (Brown, 2006); (Byrne, 2010); (Sutthichaimethee et al., 2023).

Population and Sample

1. The population included 100 Buddhist monks and 1,683 novices (March 24, 2022) from 14 Chinese Sangha sects' temples in Thailand, included Wat Mangkon Kamalawat, Wat Bhaman Khunaram, Wat Thiphaya Waree Wihan, Wat Bamphen Chin Phrot, Wat Boromracha Kanchanaphisek, Chinese Sangha of Rangsan Sect, Wat Khitchakut Wihan, Wat Phothitattaram, Wat Muen Buddha Mettakhunaram, Wat Thep Phuttharam, Wat Mettadhamma Pothiyan, Wat Pho Yen, Wat Chue Chang, Wat Cheen Pracha Samosorn, and Wat Mangkon Buppharam (Sutthichaimethee et al., 2023); (Fischer, 2017).

2. The sample group consisted of monks and novices from 14 Chinese sects' temples with a structural equation model (SEM). The researchers had set the sample size at 20 times the observable variable. The study consisted of 15 observational variables. The sample volumes were 300 persons, included 82 monks from Chinese sects' temples out of 100 monks. The sample group was selected from the population ratio calculation, and the temple had a worshiper population in the top 3. Another sample group was also chosen from Chinese sects' temples, which comprised 218 novices from 1,683 novices who were temple members (March 24, 2022).

Thus, the researchers used proportional stratified random sampling and set the sample group as a ratio of each stage per the population of worshipers. The researchers calculated by taking the sample as a set and divided it by the total population, then multiplied by the percentage (Sutthichaimethee & Ariyasajjakorn, 2018); (Enders, 2010); (Harvey, 1989); (Diamantopoulos & Siguaw, 2000).

Determination of Concepts and Hypothesis of Research

These factors found the components of Buddhism edification comprised of five hidden variables, included 1) Chinese Sangha Administration Policy, 2) Development on the potential of monks, 3) Social Participation, 4) Buddhism Propagation Pattern, and 5) Establishment of Buddhism (Sutthichaimethee & Dockthaisong, 2018); (Fischer, 2017); (Halafof et al., 2018).

Results and Discussion

1. Analysis of the relatives

The result of study analysis found that observation variable in each latent variable based on research hypothesis. It was the indicator of concepts for the research which related to measurement model. The causal factor found the relatives between lateen variable was negative and had no statistical significance, 2 lines equaled -0.34 and -0.74. The relatives of other latent variables were positive and had no statistical significance for 6 lines comprised of 0.17, 0.008, 0.15, 0.66, 0.66 and 0.95. Same, the relatives of latent variables were positive and found statistical significance at 0.01, they consisted of the line with 0.80. The summary consisted the more administrative policy and the higher of developing the potential of monks. 1.35 meant the higher of developing the potential of monks increased social participation. Moreover, it was found out standard index value of model relatives. Therefore, Model Modification was adjusted by the researchers to enable all statistical value be qualified by considering the parameter fix suggestion in the Model Modification Indices: MI. The result showed the model was adjusted in a more proper way. It decreased from 196.61 to 67.82 and RMSEA was tested, which dropped from 0.069 to 0.026. This reduction could explain that the changes of model to be relevant with empirical data was helpful. Moreover, there was no adjustment of concept and theory of the research due to the fixing of the standard discrepancy of empirical variable without fixing the variable relatives in the model. The analysis result indicated in the following Table 1.

Table 1 The result of relative index of the optional model.

ITEMS	ACCEPTED STATISTICS	OPTIONAL MODEL	RESULTS
1. Chi-square (χ^2)	*0	67.82	PASS
Relative Chi-square	*EQUAL df $(\chi^2 / df) < 2.00$	56 1.21	PASS PASS
2. GFI	> 0.90	0.97	PASS

Table 1 The result of relative index of the optional model (continued).

ITEMS	ACCEPTED STATISTICS	OPTIONAL MODEL	RESULTS
3. AGFI	> 0.90	0.94	PASS
4. RMR	0.00	0.004	PASS
5. RMSEA	< 0.05	0.026	PASS
6. CFI	*0.00 - 1.00	1.00	PASS
7. CN	> 200	384.34	PASS

When the researchers modified the model (based on Table 1) until the harmony index agreed with the empirical data, an alternative model was obtained. Chi-square = 67.82, df = 56, p-value = 0.134, GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMR = 0.004, RMSEA = 0.026, CFI = 1.00, and CN = 384.34 were the derived statistics. Considering how well the structural equation model fit the available empirical data, it could be said that it was appropriate (Jöreskog, 1983); (Kline, 2016).

1. Because the relative chi-square value was less than 2, the model was said to be consistent with the empirical data because it had a relative chi-square value (χ^2 / df) of 1.21.

2. The Goodness of Fit Index (GFI), which the researchers deemed to be one of the two indexes, had an absolute value of 0.97 and was therefore acceptable because it was greater than 0.90 and fell between 0 and 1.

3. Because the adjusted goodness index (AGFI) was 0.94 and the acceptable AGFI was better than 0.90, the model's consistency with the empirical data was shown.

4. The discrepancy-related index of consistency, the root mean square of the standard deviation served as the researchers' index of interest.

5. The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was equaled to 0.026, meaning the model was quite consistent with the empirical data because the RMSEA value was less than 0.05.

6. The comparative fit index (CFI) was equaled to 1.00, indicated that the model had a relative consistency because the CFI was 0.90 or higher.

7. The sample size index (Critical N: CN) was equaled to 384.34, indicated that the model had a relative consistency because the CN value was greater than 200.

A high degree of consistency between the alternative model and the empirical data was presented. As a result, the alternative model was regarded as a good model by the standard. It was more practical than the fictitious model. It was appropriate for serving as a model for Chinese Sangha administration policies maximizing monks' social participation and Buddhist dissemination capacity to influence the Chinese Sangha Sects' Buddhist upbringing (McBride II, 2019); (Sutthichaimethee & Dockthaisong, 2018).

The alternative model had higher statistical validity and concordance than the hypothesis model, as evidenced by the data presented above. As an alternate model, the researchers decided to evaluate the data using the structural model.

2. The model correlation path analysis findings

The following diagram illustrated the analysis of structural equations of the Buddhist Upliftment of Chinese Sangha sects in the New Normal era.

Table 2 The findings of the analysis of the influences on the Chinese sectarians' supporting of Buddhism throughout the New Normal era.

Factored Variable/ Resulted Variable	ESBU		
	Direct effect	Indirect effect	Total effect
CHPO	0.18*	0.62**	0.80**
DEPO	0.24*	0.62*	0.86**
SOPA	0.62**	0.18*	0.80*
BUPA	0.45**	-	0.45**

Note that * indicates statistical significance at the 0.05 level ($|t| > 1.96$) and ** indicates statistical significance at the level of 0.01 ($|t| > 2.58$).

Table 2 revealed that the Chinese Sangha Administrative Policy, followed by the Development on the potential of monks, had the greatest overall impact on the teaching of Buddhism within the Chinese Sangha Sects, Social Participation and the means of spreading Buddhism, respectively. It was discovered that Social Participation had the most direct impact on the rearing of Buddhism of the Chinese sectarian Sangha when only factors directly influencing this upbringing were considered. Buddhism Propagation Pattern, Development on the potential of monks, and Chinese Sangha Administration Policy were then discussed. The Development on the potential of monks and the Chinese Sangha Administrative Policy were found to have the most indirect effects on the upbringing of Buddhism of the Chinese sectarian Sangha, followed by Social Participation, in terms of the factors that directly influenced Buddhism of the Chinese Sangha Sects (Tabachnick & Fidell, 2013).

The new way of leadership was found to have a greater indirect effect than direct effect, with an indirect effect of leadership in the new way equaled 0.62 as shown in Table 2, the results of the hypothesis testing of the model that the upbringing of Buddhism of the Chinese sectarian Sangha was directly affected by the new way of leadership, development of the potential of monks' social engagement, and using media. The seven pathways that made up the indirect path were listed below.

1. An indirect route from developing monks' potential to leadership in a new way Chinese Sangha preservation through Buddhism. This pathway contributed 29% of all indirect effects, according to its weighted value of 0.18 which the development of the capacity of the monks, the relationship of leadership in a new way helped the Chinese Sangha sects of Buddhism to a 71% growth.

2. The detour through Social Participation, Buddhist preservation of the Chinese Sangha, and New Path Leadership Given had a weighted value of 0.19, this pathway was responsible for 30% of all indirect effects, which the leadership connection in a new way through social engagement contributed to a 70% growth in the Chinese Sangha sects of Buddhism.

3. An indirect path from innovative leadership to media use in the Chinese sectarian Sangha's preservation of Buddhism, this pathway contributed 29% of all indirect effects, according to its weighted value of 0.18. It used media in a new way to indirectly change the connection between leadership, which helped the Chinese Sangha sects of Buddhism to grow up to 71%.

4. An indirect route from new leadership to monks' potential development to Social Participation to Buddhist preservation of Chinese Sangha sects, given that it had a weighted value of 0.34, this pathway accounted for 55% of all indirect effects, that emphasized the relationship between innovative leadership and indirect social participation that developed monks' potential contributed to a 45% growth in the Chinese Sangha sects Buddhism.

5. A side route from the New Path of Leadership to monks' potential development to media use to Sangha of the Chinese Sect Preserved by Buddhism given that it had a weighted value of 0.26, this pathway accounted for 42% of all indirect effects. The connection between modern leadership and the monks' future development indirectly by way of media use contributed to a 58% growth in the Chinese Sangha sects of Buddhism.

6. The detour through social interaction, media use, and New Path Leadership Buddhist Sangha sects that were still in practice in China. This pathway made up 4% of the total indirect effect, according to its weighted value of 0.02. The detour was made through social interaction, media use, and New Path Leadership Buddhist Sangha sects that were still in practice in China. This pathway made up 4% of the total indirect effect, according to its weighted value of 0.02. This effect was seen to establish the connection between innovative leadership and social engagement indirectly through the use of media which helped the Chinese Sangha sects of Buddhism to a 96% growth.

7. The indirect route from the New Path of Leadership to the Development of Monastic Potential to Social Participation to a weighted score of 0.04 indicated that this path had participation in media usage. The association between leadership in a novel way promoting monks' potential and social involvement indirectly using media contributed 7% to all indirect benefits helped the Chinese Sangha sects of Buddhism to a 93% growth.

Later, it was discovered that the indirect effect of the potential development of monks was equaled to 0.62, which was greater than the direct effect, which was equaled to 0.24, and that the hypothesis that the preservation of Buddhism of the Chinese Sangha Sects was directly affected by social participation and the use of media. The three routes that made up the indirect route were as followed.

1. An indirect route from prospective monastic development to social engagement

Buddhist upkeep of a Chinese monastic order given that it had a weighted value of 0.45, this pathway accounted for 73% of all indirect effects which the linkage of indirectly enhancing monks' potential through Social Participation contributed to a 27% growth in the Chinese Sangha sects of Buddhism.

2. A backdoor path linking media use to the future growth of monks Buddhism that upholding a Chinese monastic sect, this pathway contributed 32% of all indirect effects, according to its weighted value of 0.20, which the relationship of indirectly enhancing monks' potential through the use of the media helped the Chinese Sangha sects of Buddhism to a 68% growth.

3. A weighted value of 0.06 indicated that the indirect channel from monk potential development to Social Participation to media consumption contributed 9% to the overall indirect impact. With the use of media, there was an indirect relationship between the potential development of monks and social engagement aided in raising the Chinese Sangha sects of Buddhism to 92%.

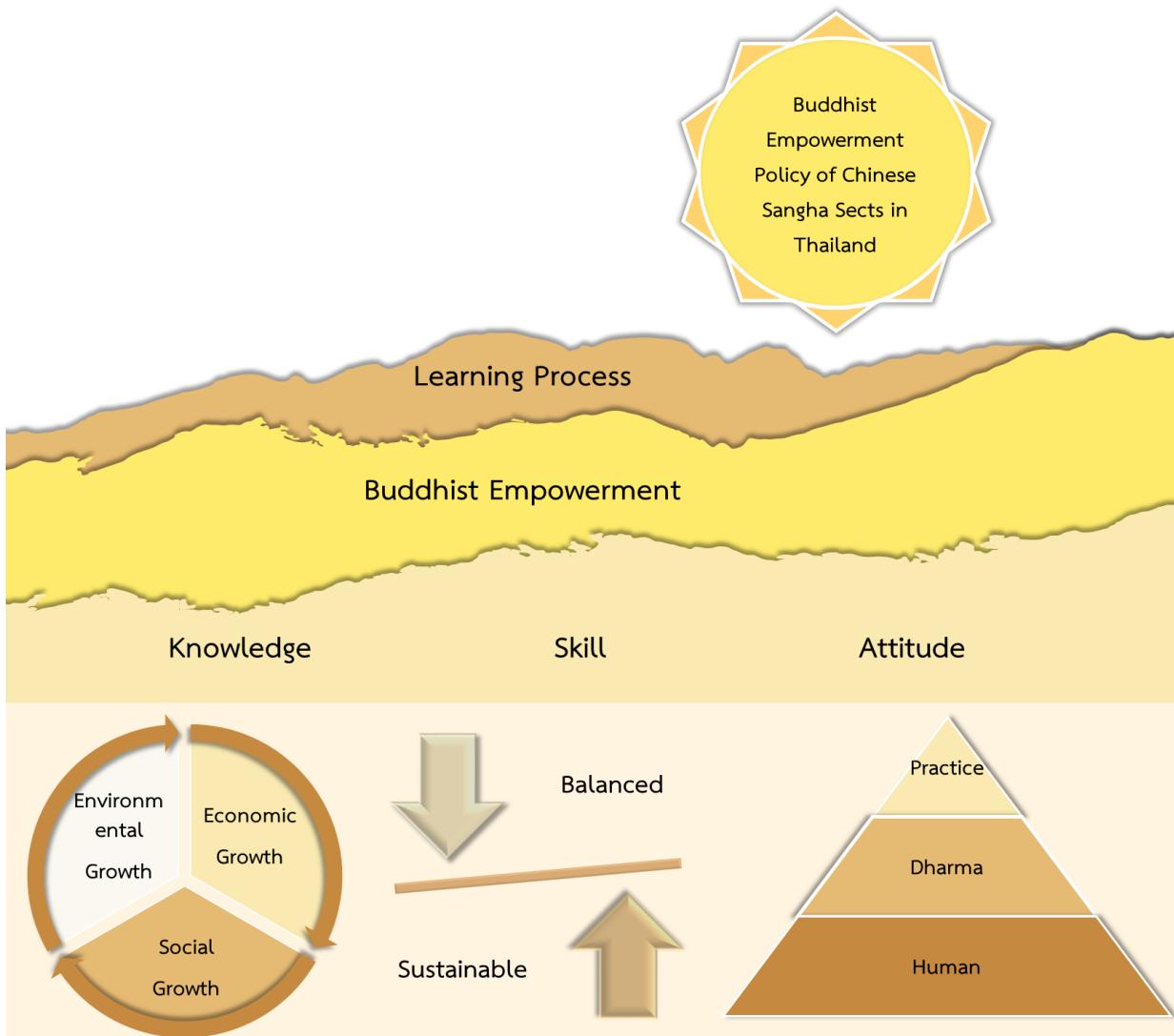
There was also a presumption that social interaction had a direct impact on media consumption, which in turn had a direct impact on how Chinese Sects of Sangha Buddhism was preserved. There was just one indirect pathway for this theory, and it directly influenced how people consumed media. Utilizing media had a direct effect of 0.62 and an indirect effect of 0.18, which was less than the direct effect.

Overall image analysis results demonstrated that the concordance index was better in line with the actual data. It satisfied the required standards and demonstrated very strong model and empirical data consistency.

Originality and Body of Knowledge

The sustainable development policy of Thailand is to promote growth in three areas together: continuous economic growth, which impacts social growth in all aspects, and simultaneous growth in environmental sustainability. Previous research has heavily emphasized economic development for rapid growth, but this has continuous negative effects on social and environmental aspects. In order to achieve balanced growth in all areas of development, there must be coordination among the three dimensions. Therefore, this research is conducted as a study that generates new knowledge, leading the researchers to discover that sustainable development of a country involves developing the economy in parallel with social development as well as ensuring environmental development. For this research, it is a study that generates new knowledge, leading the researchers to discover that sustainable development of a country involves developing the economy in parallel with social development as well as ensuring environmental development. The key approach that truly contributes to the sustainability of development policies is the sustainable development of

the Buddhist empowerment policy of Chinese Sangha sects in Thailand, as depicting in the following diagram (Figure 1).

Figure 1 Thailand's Sustainable Development Policy for the Future.

Conclusions and Recommendations

For this study the data undergone a thorough analysis by the researchers and came to the conclusion that the research was appropriate without any prior research as a result, it could be implemented in development of Thailand's policies and programs in the future. The outcomes of the hypothesis testing were summed up as followed. Hypothesis 1: The Sangha's raising of Buddhism was directly influenced by the Chinese Sangha Administrative Policy (CHPO), Development on the Potential of Monks (DEPO), Social Participation (SOPA), and Buddhism Propagation Pattern (BUPA). Establishment of Buddhism (ESBU) discovered that the Chinese Sangha Administration Policy had a direct impact on the preservation of Buddhism of the Chinese sectarian Sangha, which supported the hypothesis with a path coefficient of 0.18 and t statistics of 2.55 with statistical significance at

the 0.05 level, which suggested that the variables under investigation were related in the same manner, i.e., that an increase in the Chinese Sangha Administrative Policy led to an increase in the Chinese Sangha Sects' adherence to Buddhism. From the research results, it was found that this hypothesis was consistent with the research. With a path coefficient of 0.24 and t statistics of 2.46, which confirmed the theory, monastic development had a direct impact on the continuation of Buddhism in the Chinese sectarian Sangha exhibited statistical significance at the 0.05 level, which suggested that the variables under study were correlated in the same direction, i.e., that as monk development potential increased, the Chinese sects of monks' cultivation of Buddhism also increased. With a path coefficient of 0.62 and a t statistic of 3.18, social involvement directly impacted the Chinese sectarian Sangha's ability to preserve Buddhism, supported the hypothesis. Since it was statistically significant at the 0.01 level, it was possible to infer that the variables under study were correlated, i.e., that the Chinese sectarian Sangha's cultivation of Buddhism rose as social engagement did. With a route coefficient of 0.45 and a t statistic of 3.68, which confirmed the hypothesis, it could be concluded that the way that Buddhism was spread directly affected how long the Chinese sectarian Sangha was able to practice their type of Buddhism. Since it was statistically significant at the 0.01 level, it was possible to infer that the variables under study were correlated, i.e., that the Chinese sectarian Sangha's cultivation of Buddhism increased as the pattern of Buddhism dissemination did. Hypothesis 2: The Buddhism Propagation Pattern (BUPA) was directly impacted by Chinese Sangha Administrative Policy (CHPO), Development on the Potential of Monks (DEPO), and Social Participation (SOPA). With a route coefficient of 0.40 and t statistics of 3.53, Chinese monks had a direct impact on the way Buddhism was spread, supported the hypothesis that had statistical significance at the 0.01 level, which could be taken as the variables analyzed moved in the same direction, i.e., more Buddhism was spread as the Chinese Sangha Administrative Policy developed. From the research results, it was found that this hypothesis was consistent with the research. With a path coefficient of 0.44 and t statistics of 3.21, which confirmed the hypothesis, that Development on the potential of monks had a direct impact on how Buddhism was spread significant statistical significance at the 0.01 level, which could be seen as the variables analyzed moved in the same direction, i.e., when the Development on the potential of monks increased, led to the spread of more varieties of Buddhism. With a path coefficient of 0.17 and a t statistic of 2.51, social interaction had a direct impact on how Buddhism was spread. This validates the hypothesis statistically significant at the 0.05 level, which indicated that the variables investigated were moving in the same direction—that was, more Buddhism was spreading as social engagement was rising. Hypothesis 3: Social Participation (SOPA) was directly influenced by Chinese Sangha Administrative Policy (CHPO) and Development on the Potential of Monks (DEPO) had a direct impact on social participation, supported the hypothesis with a path coefficient of 0.30 and t statistics of 2.37 statistically significant at the 0.05 level, which indicated that the analyzed variables were related, i.e., Social Participation rose as the Chinese Sangha Administration Policy did. From the research results, it was found that this hypothesis was consistent with the research. Increasing monks' potential had a direct impact on social participation, as shown by the path coefficient of

0.73 and the t statistic of 4.66, both of which confirmed the theory with statistical significance at the 0.01 level, which could be seen as the analyzed variables trended in the same direction, i.e., when the Development on the potential of monks rose, it led to a growth in Social Participation. Hypothesis 4: The Development on the Potential of Monks (DEPO), that was directly influenced by Chinese Sangha Administrative Policy (CHPO) had a direct impact on the potential growth of monks, which supported the hypothesis with a path coefficient of 0.75 and t statistics of 7.70 with statistical significance at the 0.01 level, indicated that the variables under investigation were associated in the same manner, i.e., moreover, Development on the potential of monks was developed as the Chinese Sangha Administrative Policy expanded. From the research results, it was found that this hypothesis was consistent with the research. There were recommendations for testing the influence of causal factors, which suggested that it was essential to thoroughly test the correlation of every variable so that direct and indirect influence analysis could be accurate and optimal. In addition, there must be a complete analysis of the direction in the relationship, which could affect the application of the research results to other contexts appropriately.

Acknowledgment

This research is supported by the Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University.

References

Awang, J., Raml, A. F. & Rahman, Z. A. (2020). Buddhism according to Modern Muslim Exegetes. *International Journal of Islam in Asia*, 77(4), 2072-8050.

Brown, T. A. (2006). *JOADirmatory factor analysis for applied research*. The Guilford Press.

Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. Routledge.

Diamantopoulos, A. & Siguaw, A. D. (2000). *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. Sage Publications.

Enders, W. (2010). *Applied Econometrics Time Series*; Wiley Series in Probability and Statistics. University of Alabama.

Fischer, H. (2017). *A history of the central limit theorem*. New York Dordrecht Heidelberg London.

Halafof, A., Garrod, J. & Gobey, L. (2018). Women and Ultramodern Buddhism in Australia. *Religions*, 9(5), 147. <https://doi.org/10.3390/rel9050147>.

Harvey, A. C. (1989). *Forecasting, Structural Time Series Models and the Kalman Filter*. Cambridge University Press.

Jöreskog, K. G. (1983). Factor Analysis as an Errors-in-Variables Model. In Wainer, H. & Messick, S. *Principals of Modern Psychological Measurement* (pp. 185-196). Lawrence Erlbaum Associates.

Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (4th ed.). New The Guilford Press.

McBride II, R. D. (2019). Must Read Texts for Buddhists and the Modernization of Korean Buddhist Ritual. *Journal of Korean Religions*, 10(1), 83-122.

Pandurang, M. & Baxi, J. (2022). What Does it Mean to Grow Old? Perspectives of the Cared and the Carer: Reading of Select Indian Short Stories Through the Lens of Literary Gerontology. *International Journal of Emotions, Expressions & Dimensions (IJEED)*, 1(1), 18-28.

Panyapa, R. (2022). Buddhism Roles In The Metaverse Era. *Journal of Positive School Psychology*, 6(6), 1747-1753.

Sen, T. (2019). Buddhism and the Maritime Crossings. In Schottenhammer, A. (Eds.), *Early Global Interconnectivity across the Indian Ocean World, Volume II*. Palgrave Series in Indian Ocean World Studies (pp. 17-50). Palgrave Macmillan.

Sokhyo, J. (2021). Polemical Issues in Fourteenth Century Tibetan Buddhism: Centering on the Critical Arguments of Nya dbon Kun dga' dpal (1285-1379). *Korea Journal of Buddhist Studies*, 66(0), 267-294. <https://doi:10.21482/jbs.66..20213.267>.

Sutthichaimethee, P. & Dockthaisong, B. (2018). A Relationship of Causal Factors in the Economic, Social, and Environmental Aspects Affecting the Implementation of Sustainability Policy in Thailand: Enriching the Path Analysis Based on a GMM Model. *Resources*, 7(4), 87. <https://doi.org/10.3390/resources7040087>.

Sutthichaimethee, P. (2018). Forecasting Economic, Social and Environmental Growth in the Sanitary and Service Sector Based on Thailand's Sustainable Development Policy. *Journal of Ecological Engineering*, 19(1), 205-210.

Sutthichaimethee, P. & Ariyasajjakorn, D. (2018). A Forecasting Model on Carrying Capacity for Government's Controlling Measure under Environmental Law in Thailand: Adapting Non-recursive Autoregression Based on the Var-X Model. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 10(6), 645-655.

Sutthichaimethee, P. , Sutthichaimethee, J. , Vutikorn, C. , Ariyasajjakorn, D. , Wongthongdee, S. , Siriwattana, S. , Chatchorfa, A. & Khomchunsri, B. (2023). Guidelines for Increasing the Effectiveness of Thailand's Sustainable Development Policy based on Energy Consumption: Enriching the Path-GARCH Model. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 13(1), 67-74.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). Pearson Education Inc.

ROLE OF THAI BUDDHIST MONKS AND EDUCATION IN THAI SOCIETY

Phrakru Arunsutalangkarn

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: pmpreeda@hotmail.com

Received 17 June 2023; Revised 27 July 2023; Accepted 30 July 2023

Abstract

Background and Objective: Historically speaking, Buddhism has made a deep impact upon Thai society in many respects. Thais, both men and women, accepted Buddhism as a way of life, which was interwoven in their lives from birth to death. Buddhist temples have been, and even at present, continuing to be centers of the Thai villagers' life and a place where many activities are carried out all the year round. The Buddhist monks residing in the village temples have been the spiritual leaders of the people in respect of the way of life, norms, and education. Also, Buddhist monks have elicited worship and respect from the laymen in general. This research has the objective to study and understand the educational role of Thai Buddhist monks.

Methodology: This documentary research was conducted by investigating and collecting data from the Pāli Canon and commentaries, books, documents, articles, and research reports included academic achievements from Buddhist scholars that related to the research topic. All the data were then analyzed to present the results of the research.

Main Results: The study indicated that Buddhism became a subject of study in Thailand for a long time. Thai education in the past began with temples as educational areas. The Buddhist monks were the instructors for the offspring of the villagers, and villagers enrolled their offspring to be disciples of the Buddhist monks in the temples to receive education. The Buddhist monks conducted education on the doctrines from the Pāli Canon, the Pali language, the Thai Language, and elemental subjects. Later, education management evolved from performing within the temples. In some areas, the Buddhist monks in the local donated some land from the temples to build a school that conducted education for students within the national curriculum. In addition, some temples had built schools for the education of Buddhist monks. These schools administered education on Dhamma, the Pali language, and secular subjects related to the national curriculum of ordinary students. Later, Thai Buddhist monks became knowledgeable and played the role of instructors for local schools. In addition, the Buddhist monks also sponsored scholarships for both secular and priests. Until now, Buddhist monks persisted in dedicating and involving in Thai education. The study of the Pāli Canon had become a supported subject. The center of education comprised temples, schools, and universities. There were also prominent Thai Buddhist monks, reformers, and thinkers in Buddhist

education preserved in modern times. These eminent Buddhist monks comprised Vajirāñānavarorasa (1860 - 1921), Buddhadāsa Bhikkhu (1906 - 1993), and Prayudh Payutto (In the present, Somdet Phra Buddhaghosacariya (1939 - present)).

Involvement to Buddhadhamma: This research is based on applied Buddhism in the nature of social Buddhism that discusses the role of Buddhist monks in Thai society in terms of the educational role that Buddhist monks play as leaders, instructors and supporters of education for Thai society.

Conclusions: The research results indicated that Buddhist monks played a role in Thai society for a long time since temples had become the centers for learning the way of life and academics. Despite the constant change of the present day, Buddhist monks still played a crucial role in education. The eminent Buddhist monks kept making achievements to support and spread education on Buddhism among Thai society and international communities.

Keywords: Buddhist Monks, Education, Thai Society

Introduction

In the early days of Thai history, education was primarily provided by the religious and royal institutions. Buddhist monks gave basic education to boys in classes set up within the compound of the temples, Sathienkoset observed that "Thai boys would be sent to be educated at their local temples where the Buddhist monks acted as teachers and the abbots as head - masters, while children of the royal household and from families of the nobility were educated in order to serve in the court and govern in the provinces." (Phraya Anuman Rajadhon, 1957)

During the reign of king Rama V (Chulalongkorn, 1868 - 1910), there was increased recognition of the need for educated people to staff the growing bureaucracy. As a result, the Thai education system was modernized and made more accessible to the general public. This began with the 1898 Education Proclamation, which was strongly influenced by the British system and in which two educational parts were stipulated: the academic and the vocational (The National Library, 1980); (Kosajyawat, 2005).

Historically speaking, Buddhism had made a deep impact upon Thai society in many respects. From as early as the Sukhothai period (1238 - 1378), it had played an important role. Thais, both men and women, accepted Buddhism as a way of life, which was interwoven in their lives from birth to death. Buddhist temples have been, and even at present, continue to be, centers of the Thai villagers' life and a place where many activities were carried out all the year round. The Buddhist monks who resided in the village temples were the spiritual leaders of the people and had elicited worship and respect from the laymen in general (Nivat, 1965); (Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2007).

Throughout the Thai countryside, at almost every village, temples formed the center of activities. The people regarded the temples as belonging to them all; they were felt to be the common property of the supportive villagers. The temples were, therefore, the unifying center

which functioned as an integrating and binding part of Thai society as a whole (Luang Vichit Vathakam, 1975); (Phrasrisittivites & Phramahamit Thitapanyo, 2020).

The general roles of a Buddhist temple through the centuries might have been summarized as followed:

1. It was an educational center for the villagers, children, particularly the boys who were sent by their parents to be "temple boys" (Dek Wat), not only for moral training but also for learning a variety of other skills.

2. It was a welfare institution where a poor boy or a poor man could have found a livelihood and obtain education.

3. It served as a public health center for the surrounding community.

4. It provided causal travelers with food and shelter.

5. It functioned as a public club in which the villagers spend time for relaxation and for obtaining new knowledge and experience.

6. It was a recreational center, where various festive fairs and entertainment, were staged all the year round.

7. It had functioned as a legal 'court in which the residents or the Buddhist monks acted as conciliators between conflicted parties and as advisors for those who were suffered from community or family problems.

8. It was a cultural center where artifacts and various invaluable cultural products have been preserved. It functions like a museum.

9. It was a go - down for different kinds of articles, which might have been borrowed and used by the villagers for their occasional festivals and feasts.

10. It was a meeting - place for the villagers who might have been summoned by the village headman for certain official information. In this case, it had served as an administrative center. (In time of war, it might have been used for military purposes.)

11. It was a place from where political campaigns were launched especially at times of general election.

12. It also was a place for performing religious ceremonies and services, which were concerned with man's passage through life in its different stages.

These roles of Buddhism in Thai society were well known and still continued in rural areas. In towns, certain roles were disappeared as a result of the impact of new technology and modernization.

However, it should be noted that even though the state had removed education from the Buddhist temples, the latter had not yet lost its entire diminishing further role in education. At the beginning of the separation, people who could not benefit from the state provision of education, particularly rural villagers, kept turning to the Buddhist temples for education, or at least for the basic learning of how to write and read. Subsequently, down to the present time, large numbers of people who could not receive the state-provided education at a level higher than the compulsory level of education, looked upon the Buddhist church as the source of acquiring further knowledge. In this respect, there were two methods of acquiring knowledge from the Buddhist temples.

The first method was enrolment to stay in the temples as "temple boy", known in Thai as Sit Wat or Dek Wat. The temple boys were not monks or novices: they were lay persons who, out of poverty, depended on the temples, or an individual Buddhist monk's support for education during his compulsory schooling age. After completing their secular studies, he might have left the temples and engaged in an occupation that suitable to his knowledge and capacity. This condition was prevalent in all regions over the country at the present time. Thus, the temples continued to be closely involved with the education of a large number of people.

The second method was ordination, through which the individual gained access to the study of secular subjects along with religious principles. The state had to extend certain permit Buddhist monks to study subjects which were generally conducted in the state - owned and other secular schools, and it had agreed to confer certificates on those who passed ecclesiastical exams. In the former times, the government recognized religious and Pali studies as equivalent to a high level of secular education, and thus accepted to work in the government offices for those learned ex - Buddhist monks who returned to the family life. But now only a few government offices still followed this practice (Phra Debvedi (P. A. Payutto), 1995).

In conclusion, we might have said that the Buddhist Sangha had made a great study contribution to the cause of national education. It appeared that those who received education from the religious institutions were mostly from rural villages where their families had low social and economic status. Thus, poor peasants who could not send their children to state - run schools let alone to university for higher study, would look upon the village temples as the only available educational avenue for their children. The temples could be said to be the stepping stone for poor village boys to climb up into a higher position in society. It also had helped bridge the vast gap between the rich and the poor, and it had helped the poor village boys to have a chance to better his life through education. And finally, the Buddhist Sangha had helped alleviate the problem of inequality in education opportunity faced by Thai society as a whole. Thus, one could safely maintain that Buddhism played very important roles in Thai education.

Objective

To study and understand the educational role of Thai Buddhist monks.

Methodology

This research documentary research was conducted through the following methods and processes:

1. Studying and collecting primary data from various sources, from the Pāli Canon and commentaries that related to research topics.
2. Studying secondary data from books, documents, articles, and research reports, such as academic achievements from Buddhist scholars, which included electronic data.
3. Analyzing, categorizing, and concluding all collected data.
4. Concluding and presenting the research results.

Results and Discussion

The role played by Buddhist Sangha in promoting Buddhism and Buddhist education could not be underestimated. In Thailand, Buddhist Sangha was not an institution of elites having members coming from nobility. The majority of Buddhist monks basically came from rural areas. There was a custom that every male must spend some period of his life as a member of Buddhist order. Hence, every boy had to become novice for some period of time. As a novice he was to learn how to read Buddhist texts and how to write which was necessary for duplicating texts. They also had to memorize chants used in rituals. Many of the males thus had to spend time coming from few months to several years as novices, which resulted into a high level of literacy. French people who visited Thailand during the 17th century were much impressed by the higher degree of literacy in Thailand as compared to that in France. Among that society, it was necessary for a man to become a monk at any time in his life. Even the temporary monkhood was held sufficient for men to develop moral sense which might have been remained with him throughout his life. Such moral training was highly valued among Thai people. Some people who entered the Buddhist Sangha's monkhood never returned to ordinary life as they wanted to become more knowledgeable about Buddhist Dharma and devote themselves to such practices that would lead to Nibbana or salvation. But the fact was that the man who sought to realize the teachings of Buddha by rejecting the world order was likely to be the most sought after by the people in the society (Phra Debvedi (P. A. Payutto), 1995).

In early days a learned monk who could read the scriptures and certain important commentaries in Pali was recognized with the help of a special title. Generally, such titles were given by the public but many times even the kings also conferred such titles to the learned Buddhist monks or those who were related with temples supported by the kings. This, gave an opportunity for the king to recognize the importance of Buddhist Sangha in promoting religious and moral education in the society but also it helped them to have control and authority over the Buddhist Sangha.

In Thailand, the tension between popular and royal recognition of learned Buddhist monks continued until the late 19th century when the religious reforms gave the royal government the sole right to confer clerical ranks.

Kings and lords also appointed Buddhist monks of the major temples within their jurisdiction. But these Buddhist monks came from elite families and not from rural families as in case of other Buddhist monks. Although kings tried to include all the members of the Buddhist Sangha in their societies in hierarchical order headed by the Buddhist monks appointed by the kings, these hierarchies had no social significance as Catholic hierarchy enjoyed it in Europe. Thus, Buddhism could be popularized and easily spread without much reference to higher authorities of the Buddhist Sangha. It was only at the end of the 19th century when social reforms were implemented that an effective hierarchy of Buddhist Sangha that covered all the Buddhist monks in the country could be created (Batson, 1991).

In early days the kings were not able to assert their authority over all of the Buddhist monks within their domain indicated that Buddhism was the religion, which had deeper roots in the rural societies and it was not the religion only of the elites.

According to Keyes, "While the Buddhism of Siam (Thailand) was fundamentally similar to that of other Thai states and indeed to that found among the dominant peoples of Burma and Cambodia as well, some differences became relevant when Siam (Thailand) incorporated outlying territories into its domain. The orthographic system employed for religious texts by Siamese Buddhist monks in the inner Muang of Ayutthaya was a Khmer one that the Siamese called Khom. In the realm of Lanna, in what is today northern Thailand, a different script based on Mon and called Yuan was employed. In the Lao areas of Lan Chang and also in some outer Muang of Ayutthaya the dharmic script (Tua Tham) used for religious purposes was essentially the same one used in Lanna. The difference between the religious literatures of Ayutthaya on one hand and those of the Lao areas and of Lanna on the other hand tended to inhibit religious communication." (Batson, 1991)

Even within the inner part of Ayutthaya religious differences were existing as Mon and Khmer continued to follow their own traditions. Muslim people who became subjected to the king of Siam (Thailand) either lived in semi - autonomous domains under their own lords or in separate enclaves within Siam (Thailand) proper. Since 17th century, small Christian communities in Ayutthaya were concentrated in stranger quarters within the capital city. The tribal people were controlled by their own chiefs as they stayed far away in the forests. Although there were people with different value system, most of them took the king as a source of sacred power and these differences did not become the basis of internal conflict (Ministry of Education, 1976).

In the field of education, the role of Thai Buddhist monks, was clear. Thus, the three eminent Buddhist reformers and thinkers who were all Buddhist monks played an important role in education.

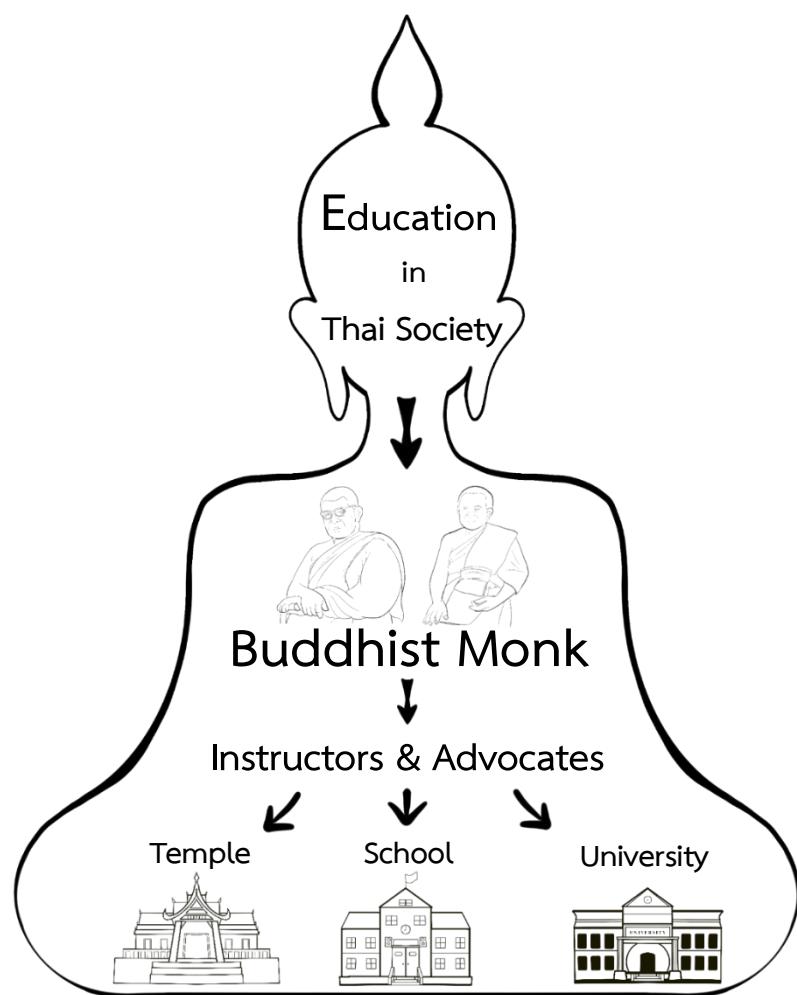
The study began with Wachirayanwarorot (1860 - 1921) who lived during the reign of Rama V, and Rama VI of the current Chakri dynasty. He in late life became a supreme patriarch, and played an important role in bringing about the change in Buddhist Sangha education, especially the examination system which was changed from the oral tradition to the written system. He had written some Buddhist texts which were still in use today.

The second Buddhist monk was Buddhadasa Bhikkhu (1906 - 1993) whose radical approach in reinterpreting Buddhism had caused both positive and negative changes in Thai society, especially from the elite. However, it was undeniable that he was an influential figure in the Thai Buddhist world. The temples, Suanmokkhaphalaram was well - known to Buddhists, both Thais and foreigners. While Thai Buddhists were having dilemma regarding their religion, many had found Buddhadasa's interpretation of Buddhism relevant to and consistent with the present - day society. His ideas and approach covered various issues, Zen Buddhism, environment, education, democracy etc. Therefore, it was not possible to explore all his ideas in a limited space. Some

scholars had said that his teachings were widely scattered. However, he was still regarded as an important Buddhist thinker in contemporary society.

The third Buddhist monk was Phra Prayudh Payatto (Present PhraPhrommakhunaphon) (1939 - present). He was the author of many books on Buddhism, the most important of which was Buddhadhamma. He was influential among the Thai intellectuals and scholars. His writings were said to be systematic and well - organized. His dominant approach was often seen in his work as the reconciliation between Buddhism and the swift - moving society. What he clearly expressed was that Buddhists should have appropriate Buddhist approach to life. As far as the environmental issue was concerned, he held the view that human being must not greedily and blindly destroy nature, because by doing so, human beings inevitably harmed and destroyed themselves. Technology should be used with care and caution to avoid the disaster which could occur if human beings blindly used it. Regarding education, his views were that the Thai Buddhist should not blindly follow and appreciate western education. Instead, they should be wisely selective in their approach.

Originality and Body of Knowledge

Figure 1 The Relation between Buddhist Monks and Education in Thai Society.

Figure 1 indicates the role of Buddhist monks in Thai society. Schools and universities have been the center of education until now. The Buddhist monks learn the principles and Buddha's teachings from the Pāli Canon to gain a deep understanding and then teach students and youths. In some regions, Buddhist monks donate some areas of the temples to be built as schools and provide scholarships to students in the school. In some communities, Buddhist monks play the role of instructors and advocates according to the context of each community in Thailand. In addition, some Buddhist monks prepare texts for dissemination to make society aware of the benefit of education with Buddhism and general education, which is known as secular and religious knowledge.

Conclusions and Recommendations

From the study, Buddhism and education in Thai society indicated that Thailand had a long history of education on Buddhism. It began with temples as the centers of education. In the present day, schools, universities, and the Buddhist Sangha had a contributing role in the education of the Pāli Canon, Buddha's teaching, and Pali for people in Thai society. The role of Thai Buddhist Sangha and education had eminent Buddhist monks who were reformers and thinkers worked on the study of Buddhism to be conserved in the modern day. It could be said that, Buddhism and education in Thai society still existed in Thai society because of Thai Buddhist Sangha's contribution to education in Thai society.

References

Batson, B. A. (1991). Review of Thailand: Buddhist Kingdom as Modern Nation-State, by C. F. Keyes. *Journal of Southeast Asian Studies*, 22(2), 454-456.

Faculty of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2007). History of Buddhism. MCU Press.

Kosajyawat, S. (2005). The Educational Development in Palace Before The Reform Period in The Reign of King Rama V: The Origin of Formal and Universal Education in Thailand. *Journal of Education Burapha University*, 17(2), 1-16.

Luang Vichit Vathakam. (1975). Status of the Wats (Temple) in the olden days. *Thai Watthana Panich*.

Ministry of Education. (1976). A History of Thai Education. Kansasana press.

Nivat, D. (1965). A history of Buddhism in Siam. The Siam Society.

Phra Debvedi (P. A. Payutto). (1995). The Role of the Sangha in Thai Society. Withayanukun.

Phra Srisittivites & Phramaha Mit Thitapanyo. (2020). The evolution of temples in buddhism. *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 7(3),74-85.

Phraya Anuman Rajadhon. (1957). Chiwit Choa Thai Samai Kon (Lives of the Thai people in the old days). Karnsasana Press.

The National Library. (1980). Parienratchakon Thisi (Education in Rama IV). Sophanaphiphatthanakon.

AN ANALYSIS OF BUDDHIST MONKS' ADAPTATION TO PROPAGATION OF THE BUDDHA'S TEACHINGS DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Phra Thosaphon Nipko

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
 Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: phrathosaphon.phr@sbss.ac.th

Received 14 February 2023; Revised 28 July 2023; Accepted 31 July 2023

Abstract

Background and Objective: The propagation of the Buddha's teachings is an important mission of Buddhist monks. As the Lord Buddha teaches on the first day that the Lord Buddha sends monks to preach Buddhism for the first time "Wander forth, O bhikkhus, for the welfare of the multitude, for the happiness of the multitude, out of compassion for the world, for the good, welfare, and happiness of devas and humans. Let not two go the same way. Teach, O bhikkhus, the Dharma that is good in the beginning, good in the middle, good in the end, with the right meaning and phrasing. Reveal the perfectly complete and purified holy life." The Buddha's teachings that The Lord Buddha discovers and propagates are the natural principles of suffering. Therefore, monks are important persons who have to bring those principles to the people. This study consists of the following objectives: To study the concept of social adaptation in the COVID-19 pandemic, study the role of monks in propagating Buddha's teachings, and analyze the adaptation of monks in propagating Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic.

Methodology: This qualitative research was conducted with data collection through relevant documents and in - depth interviews.

Main Results: The results revealed as indicated: 1) The concept of social adaptation during the pandemic of COVID-19 indicated that people were related to each other, and each of them had unique characteristics. They were observable, examinable, and measurable based on their behavior reflections and competencies. It was necessary to take account of the self - assessment or perception of the person in the immediate environment; 2) The role of the Buddhist monks in propagating Buddha's teachings for developing human virtue in life which should have been cultivated in human beings to achieve their inner qualities that included physical qualities, moral qualities, mental qualities, and intellectual qualities that could have been affected one's exterior, it was a relationship between people and objects. The important Buddha's teaching was *Tisikkhā* (Threefold Training); 3) The analysis results of monks' adaptation to propagation of Buddha's teachings in society during the pandemic of COVID-19 indicated that the monks should have been lived within the framework of the Dharma and Vinaya. In addition, they should have been studied and acquired knowledge that was advanced in modern technology for developing the potential

of Buddha's monks which allowed them to promote and support people in applying Dhamma principles in their daily lives that could have been brought happiness for themselves, their families, communities, monkhood, temples, and society.

Involvement to Buddhadhamma: The adaptation of Buddhist monks in the propagation of Buddha's teachings in society during the outbreak of COVID-19 is related to the nature of applied Buddhism, including the *Tisikkhā* (Threefold Training).

Conclusions: The Buddha's teachings taught people to refrain from evil, to do good deeds, and to train our minds to be pure for prosperity and peace in society. Monks, therefore, had to play their roles accordingly with the present generation by propagating Buddha's teachings online so that lay people could access Buddha's teachings and continue to maintain the religion. The role of the monks in the current day was crucial. The adjustment of the role of the Buddhist monks to fit in modern society by defining the duties of the monks in society in section 15 of Thailand's law indicated that the commissioned monks had to govern Buddhist monks in an orderly manner, which included regulating and promoting religious education, welfare, propagation, public utilities and the public welfare for the monks which had been a proactive role, especially in the society during the pandemic of COVID-19.

Keywords: Analysis, Adaptation, Monks, Propagating, COVID-19

Introduction

Originally, human beings existed by four factors: food, clothing, housing, and medicine, which were merely to heal the ever - changing suffering of the nature of the body, but when human beings possessed defilements, namely Affection, Greed, Anger, and Delusion that caused persecution, both to oneself and others, it led to troubles, chaos, and deviation from normality. The COVID-19 pandemic had become contagious around the world and remained active for more than two years. The virus had infected more than 20,000 people. The virus was preliminary suggested that the coronavirus was an animal virus. It was not pathogenic in humans, but the virus mutated into a new strain that caused disease in humans. Humans did not know the virus and were not immune to it, and disease outbreaks occurred among humans, which were the medium of transmission to people. COVID-19 was officially named Coronavirus disease 2019. It was a respiratory infection caused by the coronavirus. The official name of the virus was SARS-CoV-2. It caused fever, cough, and possibly pneumonia. The first cases appeared in December 2019 in Wuhan, the capital city of Hubei Province in central China that was a crowded city, so the outbreak happened quickly. The treatment was on emergency care. People were seriously ill and dying than it supposed to be. China had to shut down the city. Later, the country initiated a shutdown (Bureau of Risk Communication and Health Behavior Development, Department of Disease Control, 2020). The first COVID-19 patient treated in Thailand on the 13th of January 2020 was a Chinese national who was infected by an outbreak in China and traveled to Thailand. After that, several more patients came from other countries. The first reported infected patient in Thailand

was on the 31st of January 2020. The disease was caused by the coronavirus that mutated in nature into a new strain (Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University, 2020).

The disease originated from nature being attacked by humans. It was hypothesized that the initial source of the virus might have been from bats, then mutated through an intermediary animal, became a new strain of virus that caused disease in humans, and infected people to spread between humans. Similar incidents happened in the past caused by the virus akin to the new strain of novel coronavirus, namely SARS in 2002 and MERS in 2014. The patient infected with these viruses was critically ill and should have been hospitalized. Therefore, it was not difficult to prevent the spread of disease. Patients with COVID-19 who were contagious consisted of people with mild or no symptoms, and those with severe symptoms were much less. Therefore, it was more difficult to control the outbreak of COVID-19 than the outbreak from the 2009 Influenza A (H1N1) or Pandemic H1N1/09 virus, which started in America and hit the world hard but people with COVID-19 had spread the infection for longer periods of time (Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University, 2020). When the outbreak of COVID-19 was likely to be more contagious and too severe to control, the World Health Organization declared the outbreak an international public health emergency on 30th of January 2020, then on the 11th of March 2020, as a global pandemic (coronavirus pandemic). Europe, the United States, Latin America (Brazil), Russia, India, and South Africa gradually became the epicenter of the pandemic and an area of continuous outbreak or new wave. Later, it was found that the mutation of the COVID-19 virus was the cause of the rapid spread of the disease. In addition, the cold climate in Europe and the United States was also a crucial factor that contributed to more outbreaks. In Thailand, the transmission pattern was distinct from the first wave of the outbreak among Thai people. The new strain was G614, the new strain was found in the Republic of the Union of Myanmar in December 2020. The first Thai case was detected and spread from Samut Sakhon Central Shrimp Market, which was a major seafood market in Samut Sakhon province. Most of those infected were migrant workers (Myanmar nationals) who were physically fit, showed no symptoms, and lived in crowded conditions. People from many provinces who came to the Central Shrimp Market started the outbreak among large groups in many provinces, such as Nonthaburi, Rayong, Chonburi, and Chanthaburi. It started with a group of Thai people who did activities together, such as dining, gambling, and partying for New Year celebrations. Those in contact with previously confirmed cases, identifiable and unidentifiable, made the rapid spread of the infection (Department of Disease Control, 2023).

The relationship between Thai society and Buddhism as a spiritual refuge was apparent from the lifestyle of Thai people, which was the way of Buddhists who practiced for a long time. Therefore, Buddhism played a role and harmonized with the lifestyle of Thai people in this situation. Therefore, the Buddha's teachings served as a spiritual refuge for Thai people when faced with various problems because Buddhism had been in Thai society for a long time (Phrakru Sangkaraksupanat Puriwatanano, 2021). Buddhist monks were required to walk for alms, conduct activities within the temple, attend morning and evening prayer and receive food offerings or items;

Buddhist monks were required to wear masks, practice physical distancing, and refrain from giving blessings rituals. A funeral was an inevitable ritual for Buddhist monks, and they should have been implemented public health measures. The corpse of a patient infected with COVID-19 should not have been displayed; the Abhidhamma prayer should have been conducted in front of photographs. The incident gave the monks ideas, methods, and principles of living during the COVID-19 pandemic. The monks came out to offer encouragement on how to utilize patience to overcome crises, which included teaching the way of sacrifices and sharing alms. Helping each other with material things was the fundamental factor that was required for working toward the benefit of society (Reechewacheepkul, 2021). Under such circumstances, the Buddha's teachings became a tool or principle. The Four Noble Truths, the prime doctrines of Buddhism, comprised of: Dukkha, the suffering; Samudaya, the cause of suffering; Nirodha, the cessation of suffering; Magga, the path leading to the cessation of suffering. Magga consisted of eight elements: sammā - *dīṭṭhi*, Right view; sammā - *saṅkappa*, Right resolve; sammā - *vācā* Right, speech; sammā - *kammanta*, Right action; sammā - *ājīva*, Right livelihood; sammā - *vāyāma*, Right effort; sammā - *sati*, Right mindfulness; sammā - *samādhi*, Right concentration. Above all else, lacking of awareness of thoughts and desires was the exact problem that led to physical and mental diseases that caused suffering at every moment. It was a catastrophe that threatened the global society. Precepts were the means of normality that made Buddhists lived peacefully, despite facing many obstacles, both physical and mental. Indeed, the plague was just one phenomenon. It started with human beings committed five immoral acts according to the law of karma. The disease came from persecuting animals, killing, and mutual harm (Vin.I.9) (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996). Moreover, the disease affected many people to experience illness, loss, fear, anxiety, and poverty. It was a misery that run into everyone life and brought chaos to many countries. All of this was according to the law of karma. Given the aforementioned problems and importance, the researcher was interested in studying and analyzing the adaptation of monks in propagating Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic by applying various Buddha's teachings that were in line with adaptation to the practice of monks and secular meditation practices in society during the COVID-19 pandemic. Simultaneously, Buddhist monks would have been adapted to help people affected by the outbreak and to share happiness with those who suffered.

Objectives

To study the concept of social adaptation in the COVID-19 pandemic, study the role of monks in propagating Buddha's teachings, and analyze the adaptation of monks in propagating Buddha's teachings during the COVID-19 pandemic.

Methodology

This research methodology comprised these steps for conducting the research:

1. Research Design - research design utilized in this research was qualitative field research in the form of in - depth interviews that consisted the study of analytical concepts from theoretical documents.

2. Sample and Informants - sample and informants comprised five religious specialists (abbots, Buddhist monks, and temple accountants), five local government agencies, five community leaders, and five people in the area. The research sample in total included twenty people from utilizing purposive sampling.

3. Research Tool - the research used one in-depth structured interview form that built on literature and documentation reviews and related research. The details of the interview comprised an in-depth structured interview with open-ended questions to conduct an in-depth interview on the role of Buddhist monks in propagating Buddha's teachings and an analysis of the adaptation of Buddhist monks in society during the COVID-19 pandemic. The generation of a research tool included the indicated steps:

3.1 Studying and analyzing the relevant theoretical concepts by analyzing principles, concepts, theories, and research findings that related to the adaptation of monks in society during the COVID-19 pandemic. The primary source was the Thai Tipiṭaka scriptures of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, B.E. 2539. The secondary source comprised books, textbooks, documents, journals, theses, articles, and other academic works that included reliable electronic information related to the subject.

3.2 Synthesizing the conclusions obtained from the analysis with content synthesis by synthesizing concepts related to research to utilize as a framework for generating a structured interview form.

3.3 Generating a structured interview form and test content validity by finding the Index of item - Objective Congruence (IOC) (Cronbach, 1970) in the interview form by presenting the interview form to the experts for consideration. The experts considered the consistency of each question in the interview form with behavioral objectives. If it was consistent, the experts would give a "+1". However, if the experts considered the interview form inconsistent with the objective, the experts would give a "-1". If the experts were not sure whether the interview form was consistent with the objective, the experts would give a "0".

3.4 Bringing the generated interview form to interview religious experts.

4. Data Collection - The researcher collected data in the following ways:

4.1) Studying information and knowledge with documentary analysis related to the adaptation of monks in the COVID-19 pandemic. The primary source was the Thai Tipiṭaka scripture of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, B.E. 2539. The secondary source comprised books, textbooks, documents, journals, theses, articles, and other academic works, included reliable electronic information related to the subject of study. 4.2) Conducting interviews to gather insights from religious experts with overall steps:

Step 1: The researcher studied the role of Buddhist monks in propagating Buddhist teachings.

Step 2: The researcher conducted a study on methods, principles, concepts, and theories related to the adaptation of monks in society during the COVID-19 pandemic and

The Threefold Training in the Thai Tipiṭaka Scriptures of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, B.E. 2539.

Step 3: The researcher generated a research tool which was an in-depth interview form that in accordance with the conceptual framework and the data obtained from the study of documents to utilize as a guideline for advisory questions, then proceeded to the examination of research instruments from three experts to inspect content consistency or pass Index of item - Objective Congruence values.

Step 4: The researcher gathered data in the field to conduct an in-depth interview with key informants. In this step, the researcher gathered documents and interview information about principles, and methods for analyzing the adaptation of monks in propagating of Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic within the framework and guidelines derived from The Threefold Training in Thai Tipiṭaka Scriptures.

Step 5: The researcher analyzed and synthesized all data obtained by surveys with questionnaires obtained from in-depth interviews and all documents in an attempt to conclude the findings with content analysis in accordance with the conceptual framework in the Thai Tipiṭaka scriptures, The Threefold Training, and Principles of Peace in Buddhism

Step 6: The researcher presented an analysis of the adaptation of Buddhist monks in propagating of Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic to build a prototype model and conclusions for communication suggestions for the adaption of monks in propagating of Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic.

5. Data Analysis - the researcher conducted Qualitative Data Analysis within the following details:

5.1 Analyzing, synthesizing document, and related research that included data and knowledge analysis on principles, theories, and related research on the adaptation of monks in society during the COVID-19 pandemic and The Threefold Training in the Thai Tipiṭaka Scriptures of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, B.E. 2539.

5.2 Analyzing data from in-depth interviews with religious experts; the researcher utilized a structured in-depth interview form that comprised of open-ended questions. The researcher classified data from the number of people who answered each interview question in each group and then made a group of data based on each subject on each aspect to obtain information in accordance with the research objectives.

Results and Discussion

1. The results from the study on the concept of social adaptation during the COVID-19 pandemic indicated that in the current social climate, people endured the inevitable pressures and tension caused by the COVID-19 pandemic, especially in large urban environments where development was rapidly evolving. As a result of the pandemic, most people needed to adapt with many problems that arose in many aspects, whether economic, career, or livelihood. The struggle to adapt to such an environment inevitably impacted their mental health. To this extent,

people should have been learned to adapt themselves to various problems. If they successfully adapted, it could have been considered a success. But if they could not adapt, it could have been considered a failure. It was recognizable that adaptation in the early stages of the pandemic situation affected the influence of later adaptation. Buddhist monks could adapt to the pandemic because Buddhist monks adhered to the principles of Buddhist teachings, which made them well adaptable. It was a way to understand and recognize that adaptation was part of the Buddhist monks' personality. People with good mental health could have been established themselves to live happily in a rapidly changing world. People could see that environmental factors also played an important role in adaptation and well-being. Buddhist monks needed accommodation, sanitation facilities, food consumption facilities, and other facilities in various purposes for coexistence. Living together could have been allowed people to learn for adapting themselves to different circumstances, whether drinking, standing, sitting, sleeping, or discussing. People should have been determined and adapted in order to accept individual differences. It was conforming to Reechewacheepkul (2021) who conducted a study on the knowledge of monks about preventing the spread of coronavirus in a case study of Buddhist monks in Ban Suan Sub - district, Chonburi Province, and the study found that most Buddhist monks had a high level of knowledge about coronavirus prevention. They had also known coronavirus as COVID-19. It was an emerging disease that became a global public health problem. China was the origin of the disease. This virus could be transmitted primarily by inhaling large droplets into the body. These large droplets were still not visible to the naked eye. These droplets came out of patients who coughed, sneezed or exhaled. The contact distance when approaching the patient was within 1 - 2 meters. The alternative way for the virus to infect people was by touching the secretions from a patient that later entered the conjunctiva area. The virus might have been infected from the secretions from a patient that splashed directly into the face or by the hands that were in contact with germs, then touched the eyes and nose and then introduced the infection into the body. There was another way to prevent the spread of viruses; the food should have been well cooked, cleaned, and heated to reduce contamination of viruses that might have been contaminated the food. People should have been washed their hands frequently. They should have been washed their hands properly before eating, entering the bathroom, and touching secretions of themselves and others. Hand washing could have been generally used alcohol gel with a concentration of at least 70 percent. People should have been worn masks. They should have been worn a mask when they were ill or joining the crowd. In general, cloth masks were an alternative to medical masks, but they were not as protective as medical masks and were not made of waterproof cloth. Lastly, people should have been kept their distance from others within 1 - 2 meters to reduce direct exposure to droplets from other people. It was conforming to Phrakru Sangkaraksupanat Puriwatanano (2021) who conducted research on the lifestyle of Buddhist monks and their adaptation to the New Normal era which indicated that in the current state, the lifestyle of Buddhist monks had changed dramatically due to the COVID-19 pandemic. Buddhist monks should have been adapted and protected themselves from infecting others directly or indirectly.

Consequently, all Thais should have been adjusted their lifestyle by not leaving the house. They should have been ordered their food through delivery service, shopped carefully, worked from their home, and used social media to communicate with each other. As a result, work, school, and business, the old way of life had changed, which impacted religious rituals that should have been safe from COVID-19. The development of understanding of how to conduct religious rituals in the New Normal era was crucial. The changing people's behavior in daily life and the drive of online technology as a result of COVID-19 had changed the behaviors of people and religious activities for both Buddhist monks and Buddhists in general because they were activities that were vulnerable to disease outbreaks. The Buddhist monks could not walk for alms, and Buddhists could not come to make merit and offerings. Buddhist monks needed to ensure food sources and security for adequate food consumption. Also, the temple was a place of refuge for the people who suffered from the pandemic. The use of the temple was to make the temple an area for screening facilities for patients and sending patients to hospitalization. Upon death, the temple facilitated funeral and psychological rehabilitation, which encouraged mindfulness to take part and overcome the COVID-19 crisis that led to a change in the new way of life.

2. A Study on the role of Buddhist monks in propagating Buddha's teachings is the role and duty of the Patriarch, which should have been organized Buddhist sermons, training, and teachings people to have faith in Buddhism to practice good conduct and become good citizens of the nation. The devotees who had faith in the Triple Gem embraced the Buddhist doctrine and practiced for their benefit. The heart of propagating the teachings of Buddhism for the benefit of the people in the world was to achieve happiness in accordance with the three intentions of Buddha, included temporal welfare, spiritual welfare, and Nibbana. All abbots and all deans in the hierarchy were responsible for propagating Buddhism. The role of monks was paramount in the community by providing psychological advice, being helpful, suggesting solutions to problems, and being a local leader or a bridge between the state and the people. Buddhist monks could have been innovators of development in two roles that consisted of: 1) Role as an individual, Buddhist monks in the past had a strong relationship with the community, and they were supportive because Buddhist monks depended on necessities given by the villagers. The villagers also relied on monks for religious rituals and training in the principles of Buddhism and led the practice of Buddha's teachings to reach the heart of Buddhism, which was the restraint of the mind; 2) Role as a symbol, a representative of Buddhism, the administrative monks played a direct role in the maintenance of the temple. They governed and assisted novices and monks within the temple under disciplines and laws. They provided facilities for Buddhists to practice Buddhist teachings. Buddhist monks also provided secular and moral education to novices, monks, as well as Buddhists in general. They were also leaders in community development, and the temple was a place for education and training. A temple was a place to meet and exchange opinions among people. A temple was a festival venue for the community. It was an appropriate place to store various fine arts. Buddhism had long been a prominent religion in Thai society because some traditional and cultural roots were originated from Buddhism through the continuous influence

of Buddhist teachings. It was achieved by the ability of the religious personnel. Buddhist monks played many important roles in developing people in society. One of the roles of Buddhist monks was propagating Buddhist doctrinal principles to develop both the body and mind of the people in society and further develop the society to prosperity. The relationship between Buddhist monks and the people had appeared from the Buddha's time to the present. If Buddhist monks had played a role in the life of people in society with the acknowledgment of the role and duties of monks, directly and indirectly, in the physical and mental development of themselves, and people in society, the understanding of the role of Buddhist monks would have been increased. The role of the monks was to emphasize that the monks were not only obliged to follow the Buddha's teachings and disciplines. They also should have been contributed to society in another way. It was conforming to the result from Pongsopon (1996) which indicated that the role of the monks was on certain principles of the Buddha's teachings that had adhered to by Buddhist monks, which was directly about themselves, which started with studying the Buddha's teachings and disciplines with correct procedures. There was another role for Buddhist monks, which was the role of relating with society; Buddhist monks were also obliged to educate, propagate, and give relief for the well-being of people in the community.

3. The result of the analysis of the adaptation of Buddhist monks in propagating Buddha's teachings in society during the COVID-19 pandemic, the adaptation of Buddhist monks in propagating Buddha's teachings in society in the COVID-19 pandemic should have been carried out under the condition of present society. The adaptation of the Buddhist monks required them to become a developer of the development of morality and ethics to be greater and more intensive by improving the method of propagation and developing it to be successful within the group of Buddhist monks before making an effect on people in society that should have been utilized an effective way to communicate and motivate by proving the principles with modern technology. The role of contributing to a community or society depended largely on the needs of the community and society. The Lord Buddha had given two paramount burdens to Buddhist monks that consisted of:

3.1 The burden of study, the study of the Buddha's teachings or disciplines which was a collection of Buddha's teaching that was categorized for Buddhist monks to study, the Buddhist monks should have been studied it until they could achieve its mastery and propagate Buddha's teachings correctly.

3.2 The burden of insight development, the constant training of the mind to develop concentration, and the training to gradually eliminate desires from the mind until enlightenment could become achievable was also known as Vipassana. The propagation of the doctrine of the Lord Buddha and his representatives resulted in people accepting the doctrine and ordaining to become Buddhist monks. It was conforming to research from Phramaha Thanongchai Buranaphisut (2002) which indicated that a temple was still a place where monks practiced the Buddha's teachings and disciplines that carried on two main burdens which consisted of:

The burden of study, Buddhist monks took courses that were traditional in accordance with the Buddha's teachings which included recent courses that organized by the clergy of Buddhist monks to educate monks and novices. The burden of insight development, Buddhist monks practiced their mind to see the results for themselves to reach the ultimate goal of Buddhism. Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto) (2012) described that aforesaid of the two main Buddhist burdens, the clergy thus clearly classified the roles and duties of monks to follow the principles of Buddhist teachings, disciplines, and ethics appropriately.

The burdens consisted of three aspects:

1. The textual aspect of the true doctrine, Buddhist monks were obliged to study the Buddha's teachings and disciplines, It was the theoretical study to become a person who knew systematic classification, then Buddhist monks took the doctrines and practices from that study to teach the Buddhists.

2. The practical aspect of the true doctrine, the monks should have been studied the theory correctly and put it into practice for training to purify their minds to be free from desires by strictly following the principles of disciplines without being impaired or tainted until they reached the achievement accordingly in the doctrine.

3. The attainable aspect of the true doctrine, the Buddhist monks followed that principle gradually until the achievement was perceivable and felt and then received consequences and results after striving to follow the intended disciplines.

In addition to studying and following the Buddha's teachings and disciplines, which were the Buddha's teachings, Buddhist monks should have been considered reflecting themselves accordingly to "Pabbajitaabhin̄hasutta" which was the principle that Buddhist monks should have been reflected on themselves regularly. The true role of Buddhist monks also relied upon the distinct behavior of Buddhist monks which was a different lifestyle from people in secular society. The system of disciplines was supposed to direct the behavior of Buddhist monks to be the same, but it depended on the competency and satisfaction of Buddhist monks with the practice.

Originality and Body of Knowledge

Buddhist monk's adaptation on propagating the buddha's teaching in COVID-19 society can conclude as depicting in Figure 1.

The old way of life has to change, which affects the new way of ministering in Buddhism to be safe from COVID-19. Buddhist monks have to create an understanding of religious practices in the New Normal era.

It is the New Normal era; the change in the behavior of people has affected daily life and technological advancement, especially online technology.

The change includes religious activities of monks and general Buddhists in religious activities because it is an activity that is at risk of disease outbreaks.

In New Normal era, people have to maintain distance from others (social distancing), including in performing religious activities.

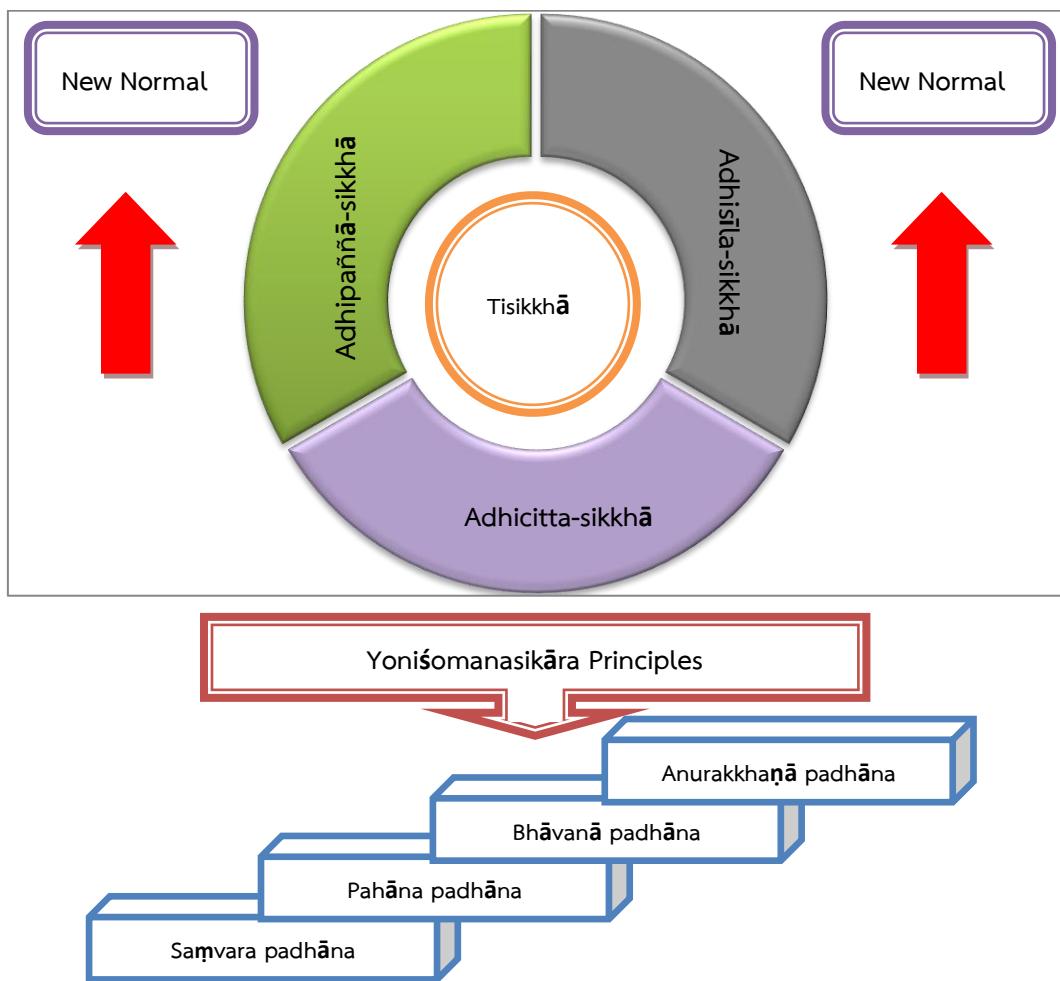
The application of *Tisikkhā* (Threefold Training) comprises of:

Adhisīla-sikkhā (Higher virtue), *Adhicitta-sikkhā* (Higher mind), and *Adhipaññā-sikkhā* (Higher wisdom), along with the application of *Yoniśomanasikāra* Principles comprise of:

1. Logical thinking, the method of thinking based on principles of reasoning,
2. Orderly thinking and stepwise thinking,
3. Rational thinking to have a correct connection,
4. Philanthropic thinking creating good things.

In addition, Buddhist monks can apply the principles or conduct the principles of *sammappadhbāna* (Four Right Exertions) and adapt them into practice in religious activities, consisting of:

1. *Samvara padhbāna* means the effort to prevent by preventing infection in the New Normal way by wearing a mask, washing hands, and keeping distance from others.
2. *Pahāna padhbāna* means the effort to abandon by abandoning risky behaviors.
3. *Bhāvanā padhbāna* means the effort to develop by developing a new way of life.
4. *Anurakkhanā padhbāna* means the effort to maintain by maintaining temples and prayer, reading Buddha's teachings books, and listening to Buddhist teachings. These paradigms can lead to sustainable ideas and practices for Thai Buddhist monks.

Figure 1 Adaptation of Monks in Buddhist Teaching Propagation in Society During the COVID-19 by *Tisikkhā* Principle.

Conclusions and Recommendations

The conclusion of this research on this subject consisted of: 1) The concept of Adaptation of Buddhist monks in society during the COVID-19 pandemic, Buddhist monks should have been maintained themselves within the doctrinal disciplines with a firm and steadfast determination to practice Buddha's teachings and become a valid example in accordance with the principles of Buddhism to build credibility and confidence for lay people; 2) The role of the Buddhist monks in propagating Buddhist teachings, Buddhist monks had to acquire new knowledge, especially secular knowledge due to the advancement of modern technology that was developed during the COVID-19 pandemic to develop the potential of Buddhist monks for promoting and encouraging people in society to apply the knowledge in their daily life and bring benefits to themselves, other families, communities, the Buddhist clergy, monasteries, and society; 3) Adaptation of Buddhist monks to Buddhist propagation in society during the COVID-19 pandemic with the relation to the lifestyle and well-being of people in present society. The Buddhist monks, therefore, had a great part to play in helping and educating the doctrines because the lifestyle of people in society depended on the Buddhist monks and temple for practicing Buddha's teachings and Buddhist rituals with Buddhist monks who relevant to the people in the community, which had a significant role of Buddhist monks and the people in the exquisite tradition that lulled the souls of the people in society to be delight and peaceful under the teaching of Buddhism. Buddhist monks should have been therefore played a significant role in propagating the doctrine of Buddhism in their lives. Buddhist monks were also a spiritual refuge for people in society when people in society were anxious about the COVID-19 pandemic. The monks had to adopt and study new knowledge for courtesy, warmth, and knowledge to the people in society intellectually and mentally for the general public and truly benefit the society. In terms of policy recommendations, propagation techniques were repetitive techniques that relied on sermon performances. The techniques did not reach a broad target audience and lack modern innovation that was able to reach the target group. Therefore, propagation should have been promoted knowledge and techniques to develop innovation and reach a broad audience. The propagation should have been utilized recent technology and materials to support the mission for encouraging research and producing cutting - edge propagating innovations. In terms of recommendations for the application of research results, setting standards was crucial for Buddhist missionary personnel in applying propagation techniques. Setting standards was also crucial to residences of Buddhist monks or meditation centers which should have been able to verify the standards with clear, actionable, and measurable indicators. In terms of suggestions for further research, further research for the development of style in Buddhism propagation should have been conducted with objectification purposes by applying the results from the study on the strategic plan and applying the results to reform Buddhist propagation with effective and concrete management in the form of developmental research. The research on Buddhist propagation should have been conducted in accordance with public attitudes and opinions to

be able to adjust the process or strategy of propagating Buddhism to reach as many people as possible.

References

Bureau of Risk Communication and Health Behavior Development, Department of Disease Control. (2020). Coronavirus Disease 2019 Prevention and Control Manual for the Public. Bureau of Risk Communication and Health Behavior Development, Department of Disease Control.

Cronbach, L. J. (1970). Essentials of Psychological Test (5th ed.). Harper Collins.

Department of Disease Control. (2023). Situation of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Office of the Secretary of National Addiction treatment & Rehabilitation Committee, Ministry of Public Health.

Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital Mahidol University. (2020). CORONA VIRUS. @Rama, 37(June 2020), 26-27.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Pali language poems Mahachulalongkorn Wiseso edition. Spirit Printing House.

Phrakru Sangkaraksupanat Puriwatanano. (2021). The way of monk to adapt in the new normal. Nakhon Lampang Buddhist's journal, 10(3), 184-197.

Phramaha Thanongchai Buranaphisut. (2002). The roles of the Buddhist monastery in the urban community in bang-rak district bangkok province. [Unpublished Master's thesis]. Mahidol University.

Phra Phromkunaporn (P.A. Payutto). (2012). Buddha Dharma expansion. (32nd ed.). Saha Thammik Co., Ltd. printing house.

Pongsopon, T. (1996). The role of the monks. Personal media for guiding and raising rural people's consciousness For Participation in Local Development Case Study: Priests at the Abbot Level Kanchanaburi Province.[Master's thesis, Thammasat University]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/info/item/dc:118824.

Reechewacheepkul, P. (2021). Monks knowledge about the prevention of corona virus spreading: a case study of monks in Ban Suan sub-district, Chonburi Province. [Unpublished Master's thesis]. Burapha University.

MODEL FOR CHINESE SANGHA DEVELOPMENT IN THE NEW NORMAL ERA

Phra Weerapong Pasanon, Krishna Fongtanakit, Rachada Fongtanakit*
Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: rachada.fo@ssru.ac.th

Received 8 June 2023; Revised 27 July 2023; Accepted 29 July 2023

Abstract

Background and Objective: Thai Buddhism responds to new challenges and opportunities that cut across Thai society and cultural patterns in the modern period. Buddhism is playing a growing role in constitutional practice in Thailand. In recent years, constitutional reform efforts in majority-Buddhist Thailand have sparked new questions about the development of Sangha for sustainability. This research focuses on the relationship between ecclesiastical officials and organizational development, learning organization, commitment, and Chinese Sangha development. It evaluates the effectiveness of these relationships and determines how they directly influence the development of the Chinese Sangha. This research aims to examine the causal factors affecting the Chinese Sangha development in the New Normal era.

Methodology: The sample group consisted of Chinese Sangha and *Sāmaṇera* from 14 Chinese sects' temples with a structural equation model (SEM). The researchers had set the sample size at a ratio of 20 times the observable variable. The study consisted of 16 observed variables. The sample comprised 325 persons, which included 82 Sangha and 243 *Sāmaṇera* from 14 Chinese sects' temples in Thailand. The sampling was conducted with proportional stratified random sampling and set the sample group as a ratio of each stage per population of *Upāsaka* and *Upāsikā*.

Main Results: The research questions dictated the use of the structural equation model. The model was a suitable model, which indicated that every latent variable connected with every observed variable, and Error terms were uncorrelated. The research results revealed that the relationship between the ecclesiastical officials and the other endogenous variables was positively related statistically and significantly at a level of 0.01. The statistical analysis found that the ecclesiastical officials, organizational development, learning organization, and commitment influenced Chinese Sangha development at 0.001 and 0.05 accordingly. The leaders' variable impacted the Chinese Sangha development, valued at 0.94 shared from the indirect effect valued at 0.72 at a statistically significant level of 0.01. Additionally, the learning organization factor had the strongest direct impact on the development of the Chinese - the greatest influence was valued at 0.40. A measurement model indicated satisfaction in Sangha convergent validity and discriminant validity ($CR>0.7$, $AVE>0.5$). All significant paths were positively related to personnel development. The structural equation model indicated the absolute fit measure since the model

fit the data. The statistical values were as indicated: - Chi-square = 88.49, df = 74, p-value = 0.119, GFI = 0.97, AGFI = 0.93, RMR= 0.005, RMSEA = 0.025, and CFI = 1.00. The findings provided empirical evidence that this structural equation model was fruitful for generalization.

Involvement to Buddhadhamma: The research findings has supported the structural model indicating that the model for the development of Chinese Sangha contributes to sustainable development in Thailand. The model for Chinese Sangha development differs from previous studies, which do not integrate various concepts and theories to promote religious sustainable development. Leaders who focus on human resource development can make the organization thrive. Religious organizations should have a clear roadmap for developing their human resources that promotes global thriving and welfare that contribute to positive socio-economic progress. This interdisciplinary and collaborative research model enables religious leaders to deliver their communities with accurate and timely informative guidelines about the best way to care for the world.

Conclusions: This research result indicated that the findings generally supported the proposed model that was deeply rooted in the theoretical foundations of leaders, organizational development, learning organization, and commitment. The study also produced findings that every causal factor that influenced the dependent variable statistically significantly and consistently with the research objectives.

Keywords: Chinese Sangha, Development, New Normal Era

Introduction

Despite many research studies on the COVID pandemic, a study by Raghavan et al. covers change at the organizational (meso) and individual (micro) levels. There is rare research on the role of temple leadership in organizational development and monastic capacity development. According to organizational research papers (Raghavan et al., 2021), it indicates that Treesawat studies the organizational development of the Thai Sangha. Most studies are based on discipline principles with a focus on the manner of Sangha and Buddhists to be safe from the COVID-19 pandemic. The world is rapidly changing, and the Sangha should adopt a modern approach to temple management within their milieu (Treesawat, 2018).

The temple can be considered an exceptional organization, not a for-profit organization, not a business, and a government organization, in which administrators, organization members, and stakeholders are involved and depending on personal faith. The ecclesiastical officials of the temple, as the leader, must have the vision to apply management concepts to develop the temple and the Sangha, to be strict with the Dhamma discipline, to be initiative, to be nurturers of the temple, and to be upholder of the religion permanently. At this moment, the people call for the modernization of monasteries and Sangha and the need for society to accelerate the reform of monastic or monastic property for educational purposes.

Therefore, the ecclesiastical officials are important players in making the temple prosperous and play a very important role in their administration development. They act as the top leader in

monastery management. Leaders must use wisdom to integrate management to balance material development with mental development. Leaders are thoughtful, knowledgeable, visionary, and operational planning. The first part is pertained to the leader variable as an exogenous variable in the structural model.

The subsequent relationship between variables depicts the organizational development variable as the endogenous variable. The traditional role of the Sangha as educators has been falling out of worship, making religion an inferior matter. The hope of society is weak; How can the ecclesiastical officials and Sangha develop and improve their organization and themselves? The Organizations responsible for training morality and ethics development must play a role in developing and adapting to changes and maintaining righteousness and goodness according to the Dhamma discipline according to modern management principles. Sangha must be insightful, digitally literate, prominent, and able to collaborate by putting secular knowledge into practice. All Leaders must train, educate themselves and educate their members, invest and encourage members to be technologically literate, and encourage team building (Miremadi et al., 2021).

The third part is portrayed as the learning organization variable that can be kept as another exogenous (independent) variable in the structural model. According to the writings of Phra Thepvedhi & Bhavilai (Phra Thepvedhi & Bhavilai, 1989), learning among the Sangha is carried out through the behavior of the Upacha and the Patriarch. By making a Pratimokṣa every Buddhist Holy day, the Sangha can experience and practice skills from the Upacha to be able to help solve operational problems. Learning creates opportunities and empowers Sangha to make the right decisions. Pratimokṣa increases bonding in temples and raises the standard of performance of the Sangha, as well as reduces errors in daily life. Organizational learning affects the pride in work and the value of quality of life. The research proves that knowledge management is one of the key factors in ensuring members are responsible for their goals. The budget, performance, and activities that take place in the organization are all based on knowledge sharing in organization (Xin et al., 2022).

Leaders must foster and create an environment that conducive to learning. Leaders play vital roles in strategic plans, provide opportunities, and stimulate the exchange of ideas for members to express their opinions through meetings (Davenport et al., 1998); (Almansoori et al., 2021). It is considered a powerful catalyst for change and a cornerstone of innovation (Fein & Tziner, 2021). This results in innovation in the organization, as the leaders create an atmosphere and encourage mutual innovation and knowledge sharing, giving members the opportunity to suggest new things for the organization because the members have full authority from the leaders to encourage other members to think together (Meng et al., 2015).

The final part of the structural model relationship is the commitment variable. Leaders who invest in technology can manage knowledge and engage members in the organization (Wahida et al., 2021). Knowledge management increases organizational commitment. Leaders should invest in information technology systems to facilitate both workplaces in remote areas (Ramalho et al., 2018). Organizational commitment is a demonstration of the strength of each

member toward their participation in the organization (Porter et al., 1974); (Dahmardeh & Nastiezaie, 2019); (Tuna et al., 2016). Member commitment is an indicator of member retention (Allen & Meyer, 1990); (Tuna et al., 2016) through their attitudes and behaviors toward the organization. Member commitment also indicates the willingness of members to fulfilling the mission and vision of the organization's leaders (Singh et al., 2015). The organizational commitment theories originate from a large number of scholars (Porter et al. 1974); (Mowday et al., 1979); (Meyer & Allen, 1991). This study employs Meyer and Allen's commitment theory which includes the affective commitment, continuance commitment, and normative commitment.

All of these variables selected are drawn to test the causal effect between exogenous and endogenous constructs. Specifically, three out of five variables are tested as mediator variables.

Objective

This study aims to examine the model, relationship, and influence of leaders, organizational development, learning organization, and commitment to personnel development.

Methodology

The structural equation model was extrapolated by using Windows software packages to analyze the statistical values. A questionnaire was designed from the theories and previous studies, using a Likert scale in five levels for collecting data. The content validity, reliability, and practicality of the variables were tested before collecting actual data. Then, the validated questionnaire was used to collect data from a sample population, and the collected data were analyzed statistically.

Population and Sample

1. The population included 100 Buddhist Sangha and 1,683 *Sāmañera* (March 24, 2022) from 14 Chinese sects' temples in Thailand, which included Wat Mangkon Kamalawat, Wat Bhoman Khunaram, Wat Thiphaya Waree Wihan, Wat Bamphen Chin Phrot, Wat Boromracha Kanchanaphisek, Wat Khitchakut Wihan, Wat Phothitattaram, Wat Muen Buddha Mettakhunaram, Wat Thep Phuttharam, Wat Mettadhamma Pothiyan, Wat Pho Yen, Wat Chue Chang, Wat Cheen Pracha Samosorn, and Wat Mangkon Buppharam (Fischer, 2017).

2. The sample group consisted of Sangha and *Sāmañera* from 14 Chinese sects' temples, which the size was determined with a structural equation model (SEM). The researchers had set the sample size at a ratio of 20 times the observable variable (Grace, 2008). The study consisted of 16 observational variables. The sample volumes were 325 persons, which included 82 Sangha from Chinese sects' temples out of 100 Sangha. The remaining sample which included 243 *Sāmañera* from 1,683 *Sāmañera* was obtained from 14 Chinese sects' temples in Thailand. Consequently, the researchers used a proportional stratified random sampling to set the sample group as a ratio of each stage per the population of *Upāsaka* and *Upāsikā* (Sutthichaimethee & Ariyasajjakorn, 2018).

Determination of Concepts and Hypothesis of Research

These factors found the components of Monastic Buddhism survived with sustainability comprised five variables: 1) the ecclesiastical officials, 2) organizational development, 3) learning organization, 4) commitment, and 5) Chinese Sangha Development.

Results and Discussion

1. Analysis of the relatives

It was found that the relationship lines between passive variables were negative and not statistically significant two routes equal to -1.38 and -1.05. There were six routes that indicated positive relationship between latent variables but were statistically insignificant. There were only two lines with positive and statistically significance at level of 0.01. The model was poorly fit. There were only two qualified stats: RMR and CFI (Joreskog & Sorbom, 1996). Therefore, it needed to be modified and tested to improve the model (Jöreskog, 1988); (Leamer, 1978); (MacCallum, 1986). After justifying that the error terms should have been correlated, the model's goodness of fit improved. The structural equation model indicated the absolute fit measure. The statistical values were as follows: - Chi-square = 88.49, df = 74, p-value = 0.119, GFI = 0.97, AGFI = 0.93, RMR= 0.005, RMSEA = 0.025, and CFI = 1.00. It had been indicated that the revised model was harmonized with empirical data. It also complied with the organizational theories and previous studies. The analysis result was depicted in the Table 1.

Table 1 The result of the relative index of the revised model.

ITEMS	ACCEPTED STATISTICS	REVISED MODEL	RESULTS
1. Chi-square (χ^2)	* 0	88.49	PASS
	*EQUAL df	74	PASS
Relative Chi-square	(χ^2 /df) < 2.00	1.20	PASS
2. GFI	> 0.90	0.97	PASS
3. AGFI	> 0.90	0.94	PASS
4. RMR	0.00	0.005	PASS
5. RMSEA	< 0.05	0.025	PASS
6. CFI	*0.00-1.00	1.00	PASS

The values of fit indexes were so well indicated that the structural equation model was constructed relatively to the theoretical concepts as well as the variable measured and the nature of the data.

A high degree of consistency between the alternative model and the empirical data was present. As a result, the alternative model was regarded as a good model based on the standard. It was more practical than the fictitious model and appropriate for serving as a model for ecclesiastical officials, organizational development, learning organization, commitment, and Chinese Sangha development to promote the flourishing of Buddhism in the Chinese Sangha Sect.

The revised model was tested with the same data had higher statistical validity and concordance than the hypothesis model, as evidenced by the data presented above. According to the measurement model, the structural model was then overall verified. The average variance extracted (AVE) and composite reliability (CR) values were computed to assess the discriminant validity and internal consistency of the measurement.

This contemporary study used the average variances extracted (AVE) and composite reliability (CR) as the basis to estimate the convergent validity (Hair et al., 2019). A dimension with a CR value of over 0.7 and an AVE value of over 0.5 would have been considered high convergent validity (Fornell & Larcker, 1981). The correlation coefficient (Pearson Correlation Coefficient) value was less than 0.7 (Kline, 2023). The convergent validity indicated the operational accuracy, turning abstract concepts into measurable variables. As indicated in Table 2, all dimensions had AVE and CR that were higher than the aforementioned cutoff values which suggested a good convergent validity. The bold and diagonal values in Table 2 referred to the AVE value.

Table 2 AVE and CR.

VARIABLE	LEAD	OD	LO	COMM	PDEV	CR
LEAD	0.57					0.84
OD	0.51	0.52				0.76
LO	0.50	0.48	0.52			0.76
COMM	0.36	0.34	0.49	0.50		0.74
PDEV	0.50	0.50	0.56	0.46	0.68	0.86

2. The model correlation path analysis findings

The measurement variables corresponded to the latent variables. It appeared in the relation between the latent variable panel. Thus, there were regression models to fit this conceptual model to the data. The statistical result indicated every correlation path valued was a significant value of 0.01 and 0.05 accordingly ($|t| > 1.96$), a statistically significant value of 0.05, and a value of t was greater than 2.58 ($|t| > 2.58$). Based on the standard element weight value, which was the decision coefficient indicated the influence of the variable, the test results were summarized as depicted:

Table 3 The causal direct and indirect effects on Chinese Sangha Development.

Factored Variable	PDEF		
	Direct effect	Indirect effect	Total effect
LEAD	0.22*	0.72**	0.94**
OD	0.30*	0.48**	0.78**
LO	0.40*	0.15*	0.55**
COMM	0.25**	-	0.25**

Note that * indicates statistical significance at the 0.05 level ($|t| > 1.96$) and ** indicates statistical significance at the level of 0.01 ($|t| > 2.58$).

Table 3 revealed that leaders as ecclesiastical officials (LEAD) had the greatest overall effect on the development of the Chinese Sangha, organizational development (OD), learning organization (LO), and commitment (COMMI), respectively. When considering only the variables that directly affect the development of the Chinese Sangha, it was found that the learning organization had the greatest direct influence on the development of the Chinese Sangha, followed by the organizational development, organizational commitment, and leaders. It was also found that the leaders had the greatest indirect effect on the development of Chinese monasteries in the New Normal era, followed by organizational development and learning organizations. Therefore, it could be concluded that the development of the Chinese Sangha was to figure out the causal effect of exogenous variables (leaders) and endogenous variables (organizational development, learning organization, and commitment).

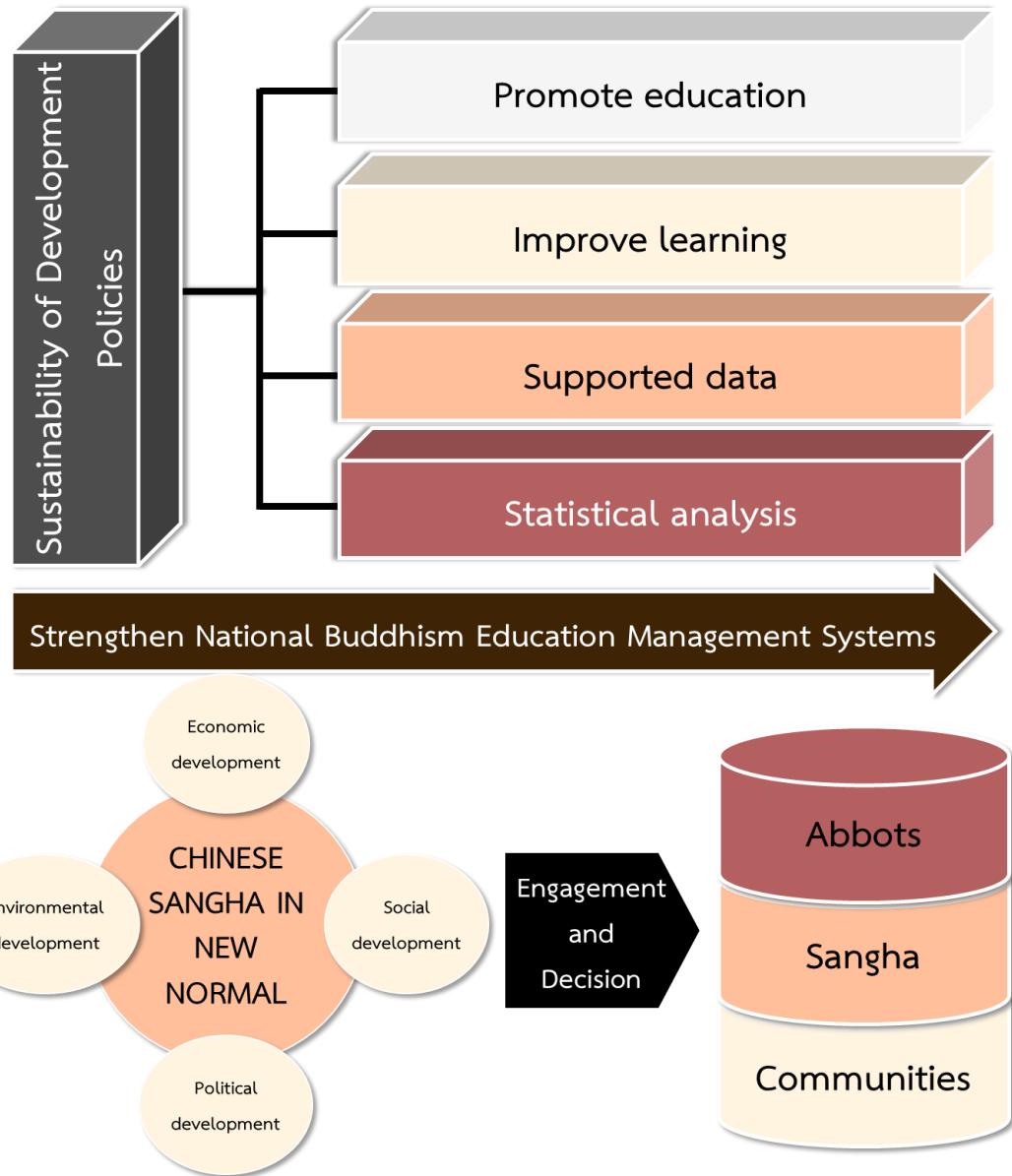
The research result indicated that the Chinese Sangha development in the New Normal era was directly affected by leaders, organizational development, learning organizations, and commitment. It also revealed the indirect effect of the leaders' variable which was 72% greater than the direct effect, which was valued at 22%.

Additionally, the Chinese Sangha development in the New Normal era was directly affected by organizational development and directly affected by learning organization, and organizational commitment. It was also found that the indirect path of organizational development effect was 48% higher than the direct effect which was valued at 30%.

There was also statistical reveal that the learning organization had a direct effect value of 40% and an indirect effect value of 15% on the Chinese Sangha development. Lastly, organizational commitment directly effected Chinese Sangha development value by 25%.

Originality and Body of Knowledge

This study generates innovative knowledge guidance to discover that the Chinese Sangha sustainable development of a country involves developing the economic sphere in accordance with the social development sphere and political development sphere, as well as ensuring environmental development. The key approach that actually contributes to the sustainability of development policies is to help policymakers identify what is working, who is benefiting, and who is being left behind. It is about solving a real problem in a simple way to promote Sangha education, improve learning support via data collection and statistical analysis, and help government agencies assess progress and reform across a range of research outcomes to strengthen national Buddhism Education Management Systems so that Sangha, abbots, and communities gain the information they need to engage decision-makers at all levels and hold them accountable, which is as depicted in the following diagram (Figure 1).

Figure 1 Sangha Sustainable Development Policy.

Conclusions and Recommendations

It was concluded that leaders, directly and indirectly, had influenced Chinese Sangha development via the organizational development variable, the learning organization variable, and the organizational commitment. It was recommended that policymakers should have been applied this model as a social policy to reform of monastic, monastic property, and modernization. Since society wanted more transparency in donations so that the temple was accountable and gotten rid of corruption. An abbot voluntarily implemented this model to improve and develop administration. Religious humiliation was a problem with certain people. Then, the reform of monastic education and administration was one of the necessities for building up a better society. Public policy related to Sangha should have been promoted higher education to enhance proficiency of Sangha in moral discipline as well as education in the secular education system. Knowledge helped Sangha developed a better perspective on things and continually

improved their behavior. Lack of knowledge of the Tripitaka and education in secular systems made them misbehave. For further study, the researchers would recommend conducting longitudinal research on whether the statistical results were still supported this model or not. It was challenging to prove the structural model in other sects, types of population, countries, and contexts to generalize the model. This research did not test the invariant covariance to prove the saturated model between the Chinese Sangha and the Sāmañera due to the small population of the Sangha. Therefore, those who were interested in studying this model should have been conducted a comparative test of variance and covariance of variables in different samples. For the academic community, the findings of this research were stepping stones to more research into new frontiers.

Acknowledgments

This research is supported by the Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University.

References

Allen, N. J. & Meyer, J. P. (1990). Organizational socialization tactics: A longitudinal analysis of links to newcomers' commitment and role orientation. *Academy of management journal*, 33(4), 847-858.

Almansoori, A., AlShamsi, M., Salloum, S. A. & Shaalan, K. (2021). Critical Review of Knowledge Management in Healthcare. Springer, 99-119. https://doi.org/10.1007/978-3-030-47411-9_6.

Dahmardeh, M. & Nastiezaie, N. (2019). The impact of organizational trust on organizational commitment through the mediating variable of organizational participation. *Public Management Researches*, 12(44), 155-180.

Davenport, T., Delong, D. & Beers, M. (1998). Successful Knowledge Management Projects. *Sloan Management Review*, 2(2), 43-57.

Fein, E. C. & Tziner, A. (2021). The Future of the Leader-Member Exchange Theory. *Frontiers in Psychology*, 12, 736710. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.736710>.

Fischer, M. (2017). Census and evaluation of p53 target genes. *Oncogene*, 36(28), 3943-3956.

Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.

Grace, J. B. (2008). Structural equation modeling for observational studies. *The Journal of Wildlife Management*, 72(1), 14-22.

Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M. & Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European business review*, 31(1), 2-24.

Jöreskog, K. G. & Sörbom, D. (1996). LISREL 8: User's reference guide. Scientific Software International.

Jöreskog, K. G. (1988). Analysis of covariance structures. In Nesselroade, J. R. & Cattell, R. B. (Eds.), *Handbook of multivariate experimental psychology* (pp. 207-230). Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-0893-5_5.

Kline, R. B. (2023). Principles and practice of structural equation modeling. Guilford publications.

Leamer, E. E. (1978). Regression selection strategies and revealed priors. *Journal of the American Statistical Association*, 73(363), 580-587.

MacCallum, R. (1986). Specification searches in covariance structure modeling. *Psychological Bulletin*, 100(1), 107-120.

Meng, Yi., Zou, L., He, J. & Luo, C. (2015). Supervisors leadership and health science researchers intrinsic motivation. *Nankai Business Review International*, 6(1), 68-81. <https://doi.org/10.1108/nbri-01-2014-0007>.

Meyer, J. P. & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human resource management review*, 1(1), 61-89.

Miremadi, A., Golchobian, M. M. A. & Ghanadiof, O. (2021). Requirement and Architecture of Organization Development. *European Journal of Business and Management Research*, 6(4), 55-64.

Mowday, R. T., Steers, R. M. & Porter, L. W. (1979). The measurement of organizational commitment. *Journal of vocational behavior*, 14(2), 224-247.

Phra Thepvedhi & Bhavilai, R. (1989). The Buddhist Company and the Dhamma Discipline. Panya publisher.

Porter, L. W., Steers, R. M., Mowday, R. T. & Boulian, P. V. (1974). Organizational commitment, job satisfaction, and turnover among psychiatric technicians. *Journal of applied psychology*, 59(5), 603-609. <https://doi.org/10.1037/h0037335>.

Raghavan, A., Demircioglu, M. A. & Orazgaliyev, S. (2021). COVID-19 and the New Normal of Organizations and Employees: An Overview. *Sustainability*, 13(21), 11942. <http://dx.doi.org/10.3390/su132111942>.

Ramalho Luz, C. M. D., Luiz de Paula, S. & de Oliveira, L. M. B. (2018). Organizational commitment, job satisfaction and their possible influences on intent to turnover. *Revista de Gestão*, 25(1), 84-101.

Singh, B., Ishwarya, G., Gupta, M. & Bhattacharyya, S. K. (2015). Geopolymer concrete: A review of some recent developments. *Construction and building materials*, 85, 78-90. <https://doi.org/10.1016/j.conbuildmat.2015.03.036>.

Sutthichaimethee, P. & Ariyasajjakorn, D. (2018). A Forecasting Model on Carrying Capacity for Government's Controlling Measure under Environmental Law in Thailand: Adapting Non-recursive Autoregression Based on the Var-X Model. *International Journal of Energy Economics and Policy*, 10(6) 645-655.

Treesawat, P. S. (2018). A Model of Thai Sangha Administration in the future. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(2), 711-728.

Tuna, M., Ghazzawi, I., Yesiltas, M., Tuna, A. A. & Arslan, S. (2016). The effects of the perceived external prestige of the organization on employee deviant workplace behavior: The mediating role of job satisfaction. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(2), 366-396. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-04-2014-0182>.

Wahida, W., Nongkeng, H., Yusriadi, Y. & Tahir, S. Z. B. (2021). The influence of the use of regional information systems and organizational commitment on the performance of financial report compilation through work ability. In Proceedings of the 11th Annual International Conference on Industrial Engineering and Operations Management (pp. 6340-6346). Universitas Iqra Buru.

Xin, X., Miao, X., Chen, Q. & Shang, T. (2022). User participation, knowledge management capability and service innovation: e-commerce enterprises in the digital age. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 34(4), 629-646.

การสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี

CREATING RECONCILIATION IN DIMENSION OF MULTICULTURAL SOCIETY : A CASE STUDY OF WAT LAHARN COMMUNITY OF NONTHABURI PROVINCE

สุรพล สุยพรหม

Surapon Suyaprom

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

Corresponding author E-mail: sumalee31130@hotmail.com

Received 30 May 2023; Revised 26 July 2023; Accepted 29 July 2023

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ประเทศไทยมีชุมชนที่มีลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน บางชุมชนมีการอยู่ร่วมกันลุ่มของคนที่มีความหลากหลายทางมิติวัฒนธรรม ทางด้านชาติพันธุ์ เช่น ไทย จีน แขก ลาว ความหลากหลายด้านภาษา ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อความศรัทธา ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายดังกล่าว แต่บางชุมชนก็สามารถพัฒนาไปสู่จุดร่วมกันได้เป็นอย่างดีนำมาซึ่งความปรองดอง สมานฉันท์ในชุมชน ผู้วิจัยจึงศึกษาบริบทการสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลาง ความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย ศึกษาการสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอการสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม วิธีดำเนินการวิจัย: ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนา 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ โดยเลือกผู้นับถือศาสนาแต่ละศาสนาไว้ครอบคลุม จำนวน 25 รูป/คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน รวม 35 รูป/คน

ผลการวิจัย: พบร่วม 1) บริบทการสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมในสังคมไทยนั้น ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดเห็น ทางการเมือง 2) การสร้างความปรองดองสماณฉันท์ ประกอบด้วย 2.1) การสร้างความปรองดองสماณฉันท์ตาม หลักพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ตามศีล 5 ประกอบด้วย หลักประกันชีวิต (ปณาติปัต) หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) หลักประกันครอบครัว (กามเมสุมิจฉาจาร) หลักประกันสังคม (มุสา瓦ท) และ หลักประกันสุขภาพ (สุรารเมรย์มัชชปะมาทั้วูรูรา) 2.2) การสร้างความปรองดองสماณฉันท์ตามหลักศาสนาคริสต์ จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าไปสัก ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา 2.3) การสร้าง ความปรองดองสماณฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม 3 หลัก คือ หลักศรัทธา หลักการปฏิบัติ หลักจริยธรรม 3) การสร้างความปรองดองสماณฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ประกอบด้วย การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสีย การเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กร การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม การจัดปัฐม ความเหลื่อมล้ำ

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในพระพุทธศาสนาแบบถาวรและมหายาน โดยใช้หลักศีล 5 ซึ่งเป็นประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต ทุกคนอยู่ในโลกใบเดียวกัน ต้องช่วยเหลือกัน เมตตาปราณีต่อ กัน ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมความสุจริต โปร่งใส ศีลข้อที่ 3 หลักประกันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันครอบครัว จัดกิจกรรมการคุ้มครองสถาบันครอบครัว ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม การพูดความจริง มองความจริงให้แก่กัน และกัน การสนับสนุนชุมชนเข้าร่วมประชุมประจำเดือน ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข และยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านสิ่งเสพติดให้โทษ

สรุป: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยการลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี การสร้าง การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจาก ความขัดแย้ง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบพหุนิยม และการขัดปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

คำสำคัญ: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์, สังคมพหุวัฒนธรรม, ชุมชนวัดละหาร, จังหวัดนนทบุรี

Abstract

Background and Objectives: Thailand comprises multicultural societies in many communities. Some communities contain various groups of people with diverse cultural dimensions in different diversity. For instance, ethnic diversity comprises Thai, Vietnamese, Chinese, Khaek, and Laos. Other diversity includes language diversity and religious and faith diversity. Despite the variety, some communities establish a consensus that leads to reconciliation in their community. The researcher, therefore, studies the context of building reconciliation in a multicultural society amidst dissension in Thai society, studies the creation of reconciliation in dimension of a multicultural society within a case study of Wat Laharn Community in Nonthaburi province, and presents the achievement of reconciliation in a multicultural society.

Methodology: The study employed a qualitative research method by collecting information from relevant documents and interviews with key informants. The key informants comprised followers from three religions: Buddhism, Islam, and Christianity. The researcher purposively selected all religious people from each mentioned religion. The total key informants consisted of thirty - five persons that included twenty - five persons from each religion, and ten persons for group discussion.

Main Results: The research findings indicated that: 1) The context of building reconciliation in a multicultural society in Thai society was still unable to solve an appropriate number of conflicts because part of some conflicts originated from beliefs and political opinions. 2) Building reconciliation in Thailand consisted of: 2.1) Building reconciliation according to Buddhist principles by using the five aspects of security was concerned with The Five Precepts, that consisted of life insurance (*Pāṭuṭipātā*), property security (*Adinnādānā*), family security (*Kāmesumicchācāra*), social security (*Musāvādā*), and health insurance (*Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā*); 2.2) Creating reconciliation according to Christianity comprised organizing religious events, encouraging people to attend church, and promoting voluntary activities; 2.3) Creating reconciliation according to the three principles of Islam, comprised Faith, Practices, and Ethics. 3) Creation of reconciliation in a multicultural society

comprised mitigating conflicts with a peaceful settlement, communicating for mutual understanding, constructing a symbolic reminder of loss, encouraging harmony between individuals or organizations, compelling a pluralist political culture, and eliminating inequality.

Involvement to Buddhadhamma: The creation of reconciliation according to the principles of Theravada and Mahayana Buddhism by using The Five Precepts, which are all five aspects of insurance that consist of: The first precept, namely life insurance, implies that all individuals should sustain each other with compassion and empathy; The second precept, namely property insurance, implies that all individuals should support each other and encourage integrity and transparency; The third precept, namely family security, implies that all individuals should promote family institutions by organizing activities to protect the family institution; The fourth precept, namely social security, implies that all individuals should tell the truth, give each other sincerity, and support the community by attending monthly meetings; The fifth precept, namely health insurance, implies that all individuals should encourage activities to lessen, refrain, and give up entangling in ways of squandering wealth and illegal drugs and conduct campaigns against intoxicants.

Conclusions: Creating reconciliation in multicultural society by reducing conflict through peaceful settlements, established communication for mutual understanding, established a symbolic reminder of the loss caused by disputes, facilitated good relationships between different individuals or organizations, compelled for a pluralist political culture, eliminated inequality and established social justice.

Keywords: Creating Reconciliation, Multicultural Society, Wat Laharn Community, Nonthaburi Province

บทนำ

เนื่องจากสังคมไทยยังมีหลายพื้นที่มีความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ ฯลฯ เพราะแต่ละกลุ่มนี้มีความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกันด้วยการพึ่งพา อาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบี้ยนกัน ไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มนี้สามารถ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวถ่าย ล่วงละเมิด หรือก่อความชึ้งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่าง สันติ สงบ และพึงพาอาศัยชึ้งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน (Kanchanapan, 2008) การศึกษาวิเคราะห์สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) เป็นการศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ทำความเข้าใจในความหลากหลาย และความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือ แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข ภายใต้ความหลากหลาย หรือความแตกต่าง ทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ศาสนาและวิถีชีวิตบนพื้นฐานของการยอมรับสิทธิเสรีภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติหรือความลำเอียงทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ผิวพรรณ วรรณะ หรือเชื้อพันธุ์ (Kleesunthorn, 2009)

ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตย ชุมชน โดยสนับสนุนให้ประชาชนสามารถรวมกลุ่มและมีเวทีกลางเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและ

เพื่อปรึกษาหารือกิจการที่เป็นประเด็นสาธารณะ สามารถกำหนดเป้าหมายการพัฒนาบนฐานการมีข้อมูลและการใช้เหตุผลและสร้างข้อตกลงร่วมกันที่สามารถพูดพันและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐและลดความขัดแย้งได้ อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยระดับฐานรากและสร้างความสามัคันท์ (Announcement on National Strategy (2018 - 2037), 2018) จากยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้นโยบายและแนวทางให้ทุกภาคส่วนในประเทศไทยร่วมมือกันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ทำให้ ประชาชนมีความรักความสามัคคี ทั้งนี้มีหารือสมาคมได้มีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการทั่วราชอาณาจักรร่วมกับทางราชการ ดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลี่ยวกัน และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้บรรจุโครงการดังกล่าวให้เป็นโครงการต่อเนื่องของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2580) (The appointment of the committee to drive the reconciliation and reconciliation project using the principles of Buddhism. "Village keeping the 5 precepts", 2017)

อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีชุมชนที่มีลักษณะความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอยู่หลายชุมชน เช่น ชุมชนวัดละหาร ตำบลโสนลอย อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ถือเป็นหนึ่งในชุมชนที่มีการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งในโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ชุมชนวัดละหารมีลักษณะทางสังคมใกล้ชิดกับสังคมพหุวัฒนธรรม (Plural society) เป็นชุมชนที่มีการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความหลากหลายทางมิติวัฒนธรรม ทางด้านชาติพันธุ์ เช่น ไทย ญี่ปุ่น แขก ลาว ความหลากหลายด้านภาษา ความหลากหลายทางศาสนาและความเชื่อ ความศรัทธา เช่น เครวะ จีนนิกาย คริสต์ อิสลาม รวมทั้งความเชื่อในเรื่องเทพเจ้า สิงคโปร์สิทธิ์ภูตผีปีศาจ หรือการแต่งกาย แม้จะมีความหลากหลายมาผสมกลมกลืนกัน แต่อาจจะไม่กลมกลืนกันสักทีเดียว เนื่องจากมีวัฒนธรรมการกิน การแต่งกาย และประเพณีของแต่ละศาสนา ซึ่งยังสามารถสังเกตได้ว่าสมาชิกของชุมชนนั้นมีชาติพันธุ์ใด (Phrakrusirithampan & The working group to drive the 5 Precepts Village Project, Wat Laharn Community, 2019) ถึงแม้ว่าจะมีความหลากหลายดังกล่าว แต่ก็สามารถพัฒนาไปสู่จุดร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยมีวัดและโครงการต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี” เนื่องจากวัดละหารถูกกำหนดให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ภายใต้การมีส่วนร่วมของวัด พระสงฆ์ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดรูปธรรมของการรักษาศีล 5 ในเชิงพัฒนา ให้ชุมชนวัดละหารเป็นชุมชนแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืน พร้อมกันนี้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ชุมชนวัดละหาร ได้วิเคราะห์โครงการพร้อมทั้งได้เสนอแนวทางการพัฒนางาน ดังนี้ จุดเด่น คือ ความหลากหลายของกิจกรรมที่ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการ จุดด้อย คือ การจัดทำฐานข้อมูลเชิงระบบในการดำเนินงาน อุปสรรค คือ ลักษณะทางภาษาพหุภาษาของชุมชนที่มีลักษณะสังคมเมือง โอกาส คือ การพัฒนาชุมชนเพื่อรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร มีสภาพสังคมพหุวัฒนธรรม โดยจะได้ศึกษาถึงความสำเร็จของการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ นั้นเกิดจากกระบวนการขับเคลื่อนอย่างไรของแต่ละศาสนา มีหลักธรรมอะไรบ้างที่ช่วยขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพ จนนำไปสู่การสร้างหลักประกันทั้ง 4 คือ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการต่อภาพ และหลักความยุติธรรม การศึกษาระดับนี้จะเป็นแนวทางให้ชุมชนที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมได้นำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่อให้การบริหารงานตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นการนำนโยบายและแนวทางให้ทุกภาคส่วนในประเทศไทยร่วมมือกันในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย ศึกษาการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี และนำเสนอการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท จำนวน 25 รูป/คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 10 รูป/คน รวม 35 รูป/คน ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างกรณีหลากหลาย เลือกผู้นับถือศาสนา 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ เลือกผู้นับถือศาสนาแต่ละศาสนามาให้ครบทุกศาสนา โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าผู้ให้ข้อมูลของแต่ละศาสนาจะมีจำนวนน้อยหรือมากแต่เลือกให้ครบทุกศาสนาเพื่อให้ข้อมูลที่ครอบคลุม และได้ทำการขอริษยธรรม การวิจัยในมนุษย์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน ดังนี้ 1) พระสังฆาธิการที่ดูแลโครงการหมู่บ้านศีล 5 จำนวน 3 รูป 2) กลุ่มผู้แทนชาวพุทธเดร瓦ท จำนวน 3 รูป/คน 3) กลุ่มผู้แทนชาวพุทธมหายาน จำนวน 3 รูป/คน 4) กลุ่มผู้แทนชาวอิสลาม จำนวน 3 คน 5) กลุ่มผู้แทนชาวคริสต์ จำนวน 3 คน 6) นักวิชาการด้านสันติศึกษา จำนวน 5 รูป/คน 7) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 5 คน

1.2 ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปรองดองสมานฉันท์ทั้งผู้นำทางศาสนา นักวิชาการด้านสันติศึกษา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจ CVI จำนวน 5 ท่าน และข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.80 - 1.00 ทุกข้อคำถาม และให้กลุ่มเป้าหมายได้มีการตอบหรือให้ข้อมูลอย่างอิสระ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่งที่มา ดังนี้

3.1 เอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ (Document and Other Related Source) เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเอกสารและสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของชุมชนที่ทำวิจัย ประกอบด้วย หนังสือ สิ่งพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ ตามระบบอินเตอร์เน็ต

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1) ประธานงานเป็นการล่วงหน้าไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเข้าสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ตามวัน เวลา และสถานที่เหมาะสม 2) ขอหนังสือเชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นรายบุคคลโดยผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพ เพื่อนำมาประกอบการเขียนงานวิจัย โดยใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงต่อรูป/คน 4) นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาอธิบายและวิเคราะห์ตามลำดับที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยเมื่อผู้วิจัยได้อธิบายและวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อค้นพบเบื้องต้นเพื่อนำเสนอเข้าสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยเชิญผู้สนทนากลุ่มเฉพาะเข้าประชุมพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบว่า ผลการวิจัยครั้งนี้มีความถูกต้อง

เหมาสม เป็นไปได้ และมีข้อควรศึกษาประเด็นได้เพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยนำข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มเฉพาะไปสรุปรวมผลการวิจัยที่ได้รับเบื้องต้นเป็นองค์ความรู้สืบไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลตามเครื่องมือที่ใช้วิจัยครั้งนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการนำข้อมูลที่ได้รับมาเรียบเรียง และจำแนกออกมาย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาตีความเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูล ต่าง ๆ ที่รวบรวมได้เป็นร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ทำให้ได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ อย่างครอบคลุมและ มีความสมบูรณ์ เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้แล้ว และ การวิเคราะห์ข้อมูลเช่นนี้นำมาสู่การเชื่อมโยงและสัมพันธ์กับแนวคิดและทฤษฎีที่ตั้งไว้อีกด้วย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยเมื่อได้ผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบเบื้องต้นแล้วจะนำมาสู่การวิเคราะห์ข้อมูลนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเพื่อยืนยัน หรือปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นบทสรุปรวมยอดของการวิจัยที่ออกแบบมาอย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การเผยแพร่ต่อสาธารณะ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. บริบทการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกัน ในสังคมไทย พบว่า ที่ผ่านมาหลายหน่วยงานมีความพยายามสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นใน สังคมไทย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน แต่ผลที่ปรากฏชัด คือ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งของคน ในสังคมได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ปฏิสัมพันธ์ไม่ได้ว่า สังคมไทยมีกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองหลัก ๆ อยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนอรุกษนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองที่ ส่งเสริมสถาบันทางสังคม ที่มีมาแต่เดิมในบริบทวัฒนธรรมและอารยธรรม แก่นศูนย์กลางของอนุรักษนิยม ประกอบด้วยประเพลิง สังคม สิ่งมีชีวิต ลำดับชั้น อำนาจและกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และกลุ่มเสรีนิยม ซึ่งมี แนวคิดทางการเมืองหรือมุ่งมองตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค ดังนั้น บริบทการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยยังต้องมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความปรองดองขึ้นในสังคมไทย อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanasathit (2013) ที่พบว่า สภาพัฒนาการเมืองได้เน้นในเรื่อง การสร้างฐานรากประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง การสร้างเสริมความปรองดองแห่งชาติที่สภาพัฒนาการเมืองได้ กระทำไปแล้วจะไม่สามารถให้ผลได้อย่างชัดเจนในระยะเวลาอันสั้น แม้จะยังมีได้ประสบผลสำเร็จใน การจัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างความปรองดองแห่งชาติก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่ จะทำให้ความแตกแยกนี้ลดลง สิ่งที่สภาพัฒนาการเมือง พยายามทำ คือ ไม่ให้ทุกฝ่ายใช้ความรุนแรง ทางการเมือง สภาพัฒนาการเมืองจึงเป็นความคาดหวังที่จะทำให้การเมืองมีการผสมผสานกันระหว่างการเมือง ที่ต้องมีระบบตัวแทน และการเมืองที่เป็นเรื่องของพลเมืองที่จะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีประชาธิปไตย โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง

2. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดละหาร จังหวัด นนทบุรี โดยแบ่งตามหลักของแต่ละศาสนาทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ดังนี้ 1) การสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาพุทธแบบเดร瓦ทและมหายาน ใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต (ปณาติปต) ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) ศีลข้อที่ 3 หลักประกัน ครอบครัว (กามเมสุมิจฉาจาร) ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม (มุสาวาท) ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ

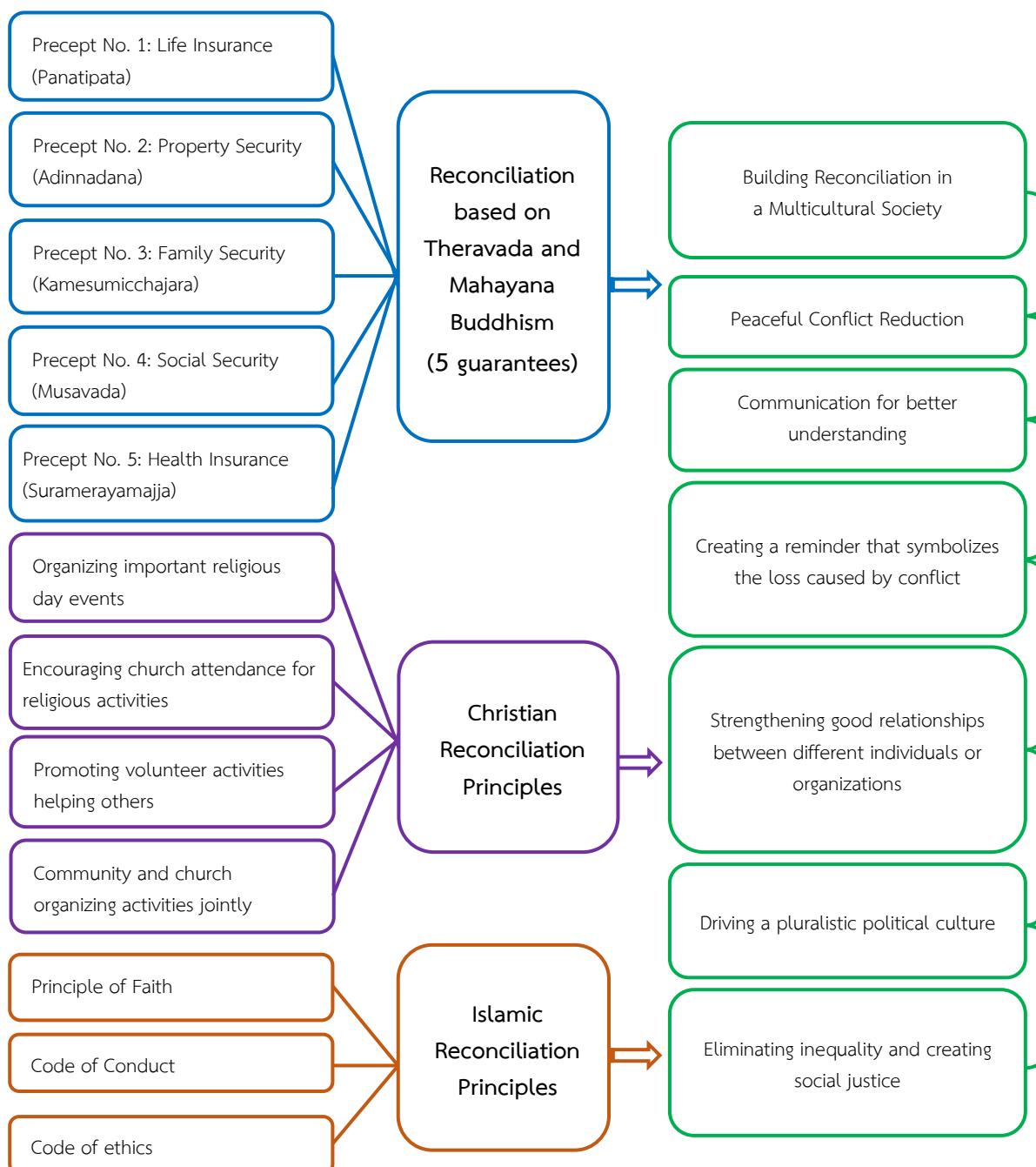
(สุราเมรย์มัชชุมาทวัญชาน) 2) การสร้างความปrongดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาคริสต์ โดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าไปสักท้าวกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสาในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์และพัฒนาชุมชน เพื่อเกิดความรักใคร่กลมเกลียวและความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับทางศาสนา ฝึกให้เป็นผู้ให้และช่วยเหลือสังคม 3) การสร้างความปrongดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม ใช้อยู่ 3 หลัก คือ 1) หลักศรัทธา คือ เชื่อในหลักศาสนา การรู้จักพระเจ้าจะทำให้เกิดสติปัญญา ตามคัมภีร์ อัลกุรอาน เมื่อมีความเชื่อสิ่งที่ตามมา คือ สติปัญญา มีศรัทธา มีความเชื่อมั่น และปฏิบัติตาม 2) หลักการปฏิบัติ โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาปฏิบัติตนไว้ว่าเรา คือ มุสลิมโดยกำเนิด ละหมาด 5 เวลา บริจาคมาต (การบริจาคทาน) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การไปประกอบพิธีอิจญ์ที่ประเทศาอุดิอารเบีย 3) หลักจริยธรรม ไม่ได้ขัดเส้นไว้แค่ มุสลิมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงทุกคน ทุกศาสนา ส่งเสริมการมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ หรือหากเกิดภัยพิบัติจะไปช่วยเหลือกัน ทำแบบสบายนี้ เป็นกิจกรรมร่วมกันและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยเฉพาะเรื่องตกทุกข์ได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Kritsada Kittisophano & Phramaha Kamphon Khunngaro (2015) ที่พบว่า แนวทางการสร้างความปrongดองสมานฉันท์ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จังหวัดพะนังครรศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่หนึ่ง จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลาง และศูนย์อำนวยความสอดคล้อง ดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล เป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่สอง จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล 5 รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับ และสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึงและขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Serichon Narissaro (2020) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุข ตามหลักคำสอนของศาสนา (พุทธ คริสต์ อิสลาม) พบว่า ความสัมพันธ์อันดีของศาสนาทั้ง 3 ศาสนา อันดีอยู่ บนฐานแห่งการรู้และเข้าใจชุมชนของตนเองอย่างแท้จริงจะเป็นพลังขับเคลื่อนอย่างมหาศาลให้ชุมชนได้พัฒนา ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว หัวหน้าชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาสัมพันธ์ เป็นเบื้องต้นก่อน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Yuthana Norachettho (2017) ได้ศึกษาวิเคราะห์ หลักการอยู่ร่วมกันของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาชุมชนชาวพุทธและมุสลิมในชุมชนวัดท่าการร้อง ตับลบ้านป้อม อําเภอพะนังครรศรีอยุธยา จังหวัดพะนังครรศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประการแรกแนวทางการอยู่ร่วมกันของชาวพุทธและมุสลิม คือ เน้นความรัก ความเมตตาต่อกัน ความปรารถนาดีต่อกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน การมีกิจกรรมร่วมกัน การเจรจาพูดคุยกัน ประการที่สอง แนวทางการอยู่ร่วมกัน ส่วนหลักการของศาสนาอิสลาม คือ ศรัทธา และการปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ

3. การสร้างความปrongดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โดยการยึดหลักพรหมวิหาร 4 2) การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน โดยอาศัยวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละศาสนา 3) การสร้างเครื่องเตือนใจที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง 4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 5) การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม เปิดใจกว้างหาจุดร่วมกัน ยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม 6) การจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยชุมชนต้องร่วมแรงร่วมใจกันอย่างจริงจัง สร้างความเป็นธรรม สร้างความเสมอภาคกัน ส่งเสริมการให้ทาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ King Prajadhipok's Institute (2012) ที่พบว่า หัวใจสำคัญของการปrongดองนั้น มีอย่างน้อย 6 ประเด็น โดยแบ่งเป็นระยะสั้น 4 ประเด็น และระยะยาว 2 ประเด็น เพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากความแตกต่างของมุนมองต์ประชาธิปไตย และ

เป็นการวางรากฐานของประเทศสู่อนาคตในระยะสั้น มีประเด็นที่สังคมควรต้องพิจารณาร่วมกัน คือ 1) การจัดการกับความจริงของเหตุการณ์รุนแรงที่นำมาซึ่งความสูญเสีย 2) การให้อภัยแก่การกระทำที่เกี่ยวข้องผ่านกระบวนการนิรโทษกรรมคดีที่เกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง 3) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม 4) การกำหนดเกณฑ์ทางการเมืองร่วมกัน และในระยะยาวควรต้องพิจารณาร่วมกัน คือ 1) การออกแบบภาพอนาคตของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การวางรากฐานของประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดัง Figure 1

Figure 1 A diagram of the reconciliation building process in a multicultural society: A case study of Wat Laharn community in Nonthaburi Province.

จาก Figure 1 สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในมิติสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ชุมชนวัดละหาร จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งตามหลักของแต่ละศาสนาทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

1.1 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาพุทธแบบเครื่องหมาย ใช้หลักประกันทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ศีลข้อที่ 1 หลักประกันชีวิต (ปณาติปata) ศีลข้อที่ 2 หลักประกันทรัพย์สิน (อทินนาทาน) ศีลข้อที่ 3 หลักประกันครอบครัว (กาเมสุมิจจาจาร) ศีลข้อที่ 4 หลักประกันสังคม (มุสาวาท) ศีลข้อที่ 5 หลักประกันสุขภาพ (สุราเมรยมัชปมาทภูฐาน)

1.2 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาคริสต์ โดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ส่งเสริมให้เข้าโบสถ์ทำกิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมการทำกิจกรรมจิตอาสา ในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อเกิดความรักใคร่กลมเกลียวและความสามัคคีให้เกิดขึ้นได้ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับทางศาสนา ฝึกให้เป็นผู้ให้และช่วยเหลือสังคม

1.3 การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ตามหลักในศาสนาอิสลาม 3 หลัก คือ 1) หลักศรัทธา คือ เขื่อนหลักศาสนา การรู้จักพระเจ้าจะทำให้เกิดสติปัญญา ตามคัมภีร์ อัลกรุอาน 2) หลักการปฏิบัติ โดยปฏิบัติตามหลักศาสนาปฏิบัติตนไว้ว่าเรา คือ มุสลิมโดยกำเนิด ละหมาด 5 เวลา บริจาคมาต (การบริจาคทาน) ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน การไปประกอบพิธีฮัจญ์ 3) หลักจริยธรรม ไม่ได้จำกัดเด่นไว้แค่ มุสลิมเท่านั้นแต่ยังรวมถึงทุกคนทุกศาสนา

2. การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศไทย 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การลดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ต้องอาศัยความเมตตากรุณาต่อกัน โดยเฉพาะการยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 2) การสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน โดยอาศัยวิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกันของแต่ละศาสนา 3) การสร้างเครื่องเตือนใจ ที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูญเสียอันเกิดจากความขัดแย้ง ความขัดแย้งทำให้เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น ควรมีเครื่องเตือนใจ ทั้งการสร้างอนุสรณ์สถาน และหรือการสร้างสัญลักษณ์เพื่อกระตุนเตือนถึงความสูญเสียเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต 4) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่แตกต่างกัน ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ให้มีความรักใคร่ปรองดอง จัดประชุมหารือ สัมมนาร่วมกัน ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมร่วมกัน 5) การผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม เปิดใจกว้างหาจุดร่วมกัน ยอมรับในความหลากหลายในวัฒนธรรม เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม การให้เกียรติซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันแบบพหุนิยม 6) การจัดป้ายทำความเหลื่อมลำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยชุมชนต้องร่วมแรง ร่วมใจกันอย่างจริงจัง สร้างความเป็นธรรม สร้างความเท่าเทียม สร้างความเสมอภาคกัน ส่งเสริมการให้ทาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

บริบทการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมท่ามกลางความเห็นที่แตกต่างกันในสังคมไทย ที่ผ่านมาหลายหน่วยงานมีความพยายามสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เช่น สถาบันการเมือง สถาบันพระปกเกล้า สถาบันราชภัฏ สถาบันศึกษา รวมถึงภาคเอกชนอื่น ๆ อีกจำนวนมาก แต่ผลที่ปรากฏชัด คือ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งของคนในสังคมได้มากนัก เนื่องจากความขัดแย้งส่วนหนึ่งเกิดจากความเชื่อ ความคิดทางการเมือง ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยมีกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองหลัก ๆ อยู่ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอนุรักษนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมืองที่ส่งเสริมสถาบันทางสังคมที่มีมาแต่เดิมในบริบทวัฒนธรรมและอารยธรรมแก่นศูนย์กลางของอนุรักษนิยม ประกอบด้วย ประเพณีสังคม สิ่งมีชีวิต ลำดับชั้นอำนาจ และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และกลุ่มเสรีนิยม ซึ่งมีแนวคิดทางการเมือง

หรืออนุมองซึ่งตั้งอยู่บนความคิดเสรีภาพและความเสมอภาค ดังนั้น บริบทการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยยังต้องมีการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดความปรองดองขึ้นในสังคมไทยอย่างแท้จริง ดังนั้น จากการวิจัยที่ได้จึงควรปฏิบัติดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐควรสร้างความรู้ ความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการสันติวิธี ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง ต้องสร้างทัศนคติให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยสันติวิธี สร้างความเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักให้อภัยกัน ความรุนแรงไม่ใช่ทางออกที่ดีของปัญหา ดังนั้น การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างยั่งยืน คือ การใช้กระบวนการสันติวิธี 2) ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ควรมีกระบวนการสร้างการสื่อสาร เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกัน อาจต้องใช้วิธีการสื่อสารหลายรูปแบบ ทั้งการจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชุมกัน การรับประทานอาหารร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนของแต่ละชาติ แต่ละแนวคิดโดยยึดหลักความเป็นเพื่อนมนุษย์เหมือนกัน 3) ภาครัฐควรผลักดันให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบพหุนิยม ให้ทุกฝ่ายเปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมแบบอื่น ไม่ให้เกิดความระแวง หันมาทำงานร่วมกัน ยึดหลัก “รักษาจุดร่วม สงวนจุดต่าง” และควรมีการวิจัยเพิ่มเติมแบบผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างความสามัคคี ปรองดองของคนในชาติ ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมเป็นระยะ และนำมาสรุปว่ากิจกรรมแต่ละกิจกรรมมั่นคงเสริมสร้างความปรองดองได้มากน้อยแค่ไหน

References

Announcement on National Strategy (2018 - 2037). (2018). Royal Gazette, Volume 135, Part 82 Kor, (October 13).

Kanchanapan, A. (2008). Multiculturalism in the context of social and cultural transition. [Unpublished Research report]. Chiang Mai University.

King Prajadhipok's Institute. (2012). Research Report: Building national reconciliation. The Extraordinary Committee on Studying the Guidelines for National Reconciliation, the House of Representatives.

Kleesunthorn, A. (2009). Multicultural Studies. (Multicultural Education). In The encyclopedia of the teaching profession in honor of His Majesty the King. Office of the Teachers Council of Thailand.

Phrakru Sirithampan & The working group to drive the 5 Precepts Village Project, Wat Laharn Community. (2019). Performance Report of the Reconciliation Building Project using the principles of Buddhism "Village keeping the 5 precepts" (according to the 20-year national strategic plan), Nonthaburi Province. Wat Laharn Community.

Phramaha Kristsada Kittisophano & Phramaha Kamphon Khunngaro. (2015). Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province. Journal of MCU Social Science Review, 5(3),45-62.

Phramaha Serichon Narissaro. (2020). The development of model villages of peace according to religious doctrines (Buddhism, Christianity, Islam). [Research Report Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. Buddhist Research Institute Mahachulalongkornrajavidyalaya University. <http://mcuir.mcu.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/645>.

Phramaha Yuthana Norachettho. (2017). An Analytical Study of the Coexistence Principles of Multicultural Society in Thailand: A Case Study of Buddhist and Muslim Communities in

Wat Thakarong Community, Ban Pom Subdistrict, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. *Journal of MCU Buddhist Studies Review*, 1(1), 40-61.

Thanasathit, U. (2013). The Role of the Political Development Council and the Strengthening of National Harmony. [Research report financially supported by University of the Thai Chamber of Commerce]. University of the Thai Chamber of Commerce. https://searchlib.utcc.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=246029&query_desc=an%3A153946.

The appointment of the committee to drive the reconciliation and reconciliation project using the principles of Buddhism. "Village keeping the 5 precepts". (2017). Resolution of the Sangha Supreme Council, No. 28/2017, resolution 676/2017.

การพัฒนาสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยง ภายในวัดปุรณาวาส กรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF DIGITAL MEDIA REFLECTS THE ISSUE OF PET RELEASE AT PURANAWAT TEMPLE, BANGKOK

ปรีณา ชัยวนารมย์¹, บวน เครือรัตน์^{2*}

Paweeana Chaiwanarom¹, Bovan Krourat^{2*}

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม ประเทศไทย

¹Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,
Nakhon Pathom, Thailand

²คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม ประเทศไทย

²Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Rattanakosin,
Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: bovon.kro@rmutr.ac.th

Received 30 May 2023; Revised 27 July 2023; Accepted 31 July 2023

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: วัดปุรณาวาสเพิ่มความเดือดร้อนเป็นเวลานานจากการที่มีผู้นำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยให้กล้ายเป็นสัตว์จรดภายในวัด งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวัตกรรมสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปุรณาวาส และประเมินความพึงพอใจของการใช้สื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น โดยคาดหวังว่าสื่อนี้จะสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุ นั่นคือ การปลูกจิตสำนึกสาธารณะไม่ให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงนำสัตว์มาปล่อย กระทั้งส่งผลให้สัตว์ที่ถูกทอดทิ้งในวัดมีจำนวนน้อยลงเรื่อยๆ จนหมดไปในที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย: งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานวิธี การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อหาแนวทาง การแก้ปัญหาสัตว์จรดภายในวัดที่ต้นเหตุ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพผ่านแบบสัมภาษณ์จำนวน 3 รูป/ท่าน คือ บุคลากรของวัดที่เลือกมาแบบเจาะจง จำนวน 2 ท่าน และบุคลากรของที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัดที่เลือกมาแบบบังเอิญ จำนวน 1 ท่าน ผู้ให้ข้อมูลในเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถามความพึงพอใจหลังจากได้รับชิมสื่อดิจิทัล คือ ผู้ที่มีสัตว์เลี้ยงที่เลือกมาแบบเจาะจง จำนวน 360 คน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ผลทางสถิติ

ผลการวิจัย: ผลลัพธ์ของงานเป็นสื่อดิจิทัลชื่อเรื่องว่า “ปัญหาสุนัข - แมว วัดปุรณาวาส” มีความยาวทั้งสิ้น 3.21 นาที เนื้อหาเป็นการเล่าเรื่องราวและข้อคิดจากตัวละคร 3 ฝ่าย ที่ประสบความเดือดร้อนโดยตรงจากสัตว์จรดภายในวัด ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของวัด และบุคลากรของที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในวัด ผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความพึงพอใจมากต่อสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นด้วยค่าเฉลี่ย 4.35 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 โดยประเด็นที่ได้รับผลประเมินมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการนำสื่อดิจิทัลนี้มาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อสะท้อนถึงปัญหาการนำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยภายในวัด

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: สื่อดิจิทัลที่ถูกพัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้ เป็นผลลัพธ์จากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เกิดนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการของวัด แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้เป็นอย่างดี ท้ายที่สุดแล้วประชาชนที่มีจิตสำนึก

ในการดูแลรับผิดชอบต่อศาสนสถานและสถานที่สาธารณะ จะช่วยยกระดับการพัฒนาพุทธศาสนาและสังคมได้อย่างยั่งยืน

สรุป: ผลลัพธ์จากการวิจัยนี้ คือ สื่อดิจิทัลที่มีชื่อเรื่องว่า “ปัญหาสุนัข - เมว วัดปุรณาวาส” ที่ได้รับความร่วมมือในการพัฒนาเป็นอย่างดีจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับชมสื่อเห็นด้วยกับการนำสื่อดิจิทัลนี้มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสะท้อนถึงปัญหาการนำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยภายในวัด สื่อทำให้ผู้ชมมีความตระหนักมากขึ้นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม สื่อนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์ป้องกันการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายในวัดปุรณาวาสได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ วัดหรือสถานที่สาธารณะอื่นที่ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกันสามารถนำ สื่อดิจิทัลนี้ไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมอื่นตามบริบทของแต่ละสถานที่ได้ในอนาคต

คำสำคัญ: วัด, สัตว์เลี้ยง, สัตว์จรจัด, นวัตกรรมสื่อดิจิทัล

Abstract

Background and Objectives: Pets left at the temple to become stray animals have long been a source of distress for the Puranawat temple. The objectives of this research are to develop digital media innovations that would reflect the issues of bringing pets to release in the Puranawat temple and assess the satisfaction of using digital media. According to the study, this media is intended to be utilized as a tool for preventing problems at their root source, that is, raising public awareness for the public from allowing pet owners to release their animals. So those forsaken animals gradually can decrease until they vanish altogether.

Methodology: This research was a mixed method based on community participation building to address the underlying root causes of the stray animal problem at the temple. Three key informants who provided qualitative information through interviews were two persons chosen inside the temple based on purposive selection and an outsider was chosen by accidental selection. After seeing the designed digital media, purposive selected 360 pet owners responded to a satisfaction questionnaire for quantitative data. To assess the statistical findings, the mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.) were utilized.

Main Results: A digital media called "Dog - cat problems at Puranawat temple" with a duration of 3.21 minutes was produced as an innovation of this research. Three characters who directly suffered from stray animals in the temple: a monk, a temple staff, and an outsider who came to participate in temple activities provided the narrative of the media with their issues and thoughts. The sample group's evaluation results showed a high level of satisfaction with the generated digital media, with a mean of 4.35 and a standard deviation of 0.70. The topic that received the most in evaluation results was the samples' agreement with the usage of this digital media as a tool to portray the issue of bringing pets to release inside the temple.

Involvement to Buddhadhamma: Information technology has been used to build digital media as an innovation in this research that corresponds to the specific requirements of the temple. It indicates that Buddhism responds so well to changing global circumstances. Finally, people who are aware of their responsibility for religious places and public areas will contribute to the sustainable advancement of Buddhism and society.

Conclusions: The innovation of this research was a digital media named "Dog - cat problems at Puranawat temple" that had garnered positive cooperation from all parties involved. The sample group that viewed the media concurred with the usage of this digital media as a tool to reflect the issue of pet abandonment in the temple. Media raised awareness among viewers of their social effects. The designed media could have been an effective tool in a campaign to stop releasing pets into Puranawat temple. Furthermore, temples or other public places that experienced similar issues could use this digital media as a model for developing new improvements in the future based on the environment of each venue.

Keywords: Temple, Pet, Stray Animal, Digital Media Innovation

บทนำ

สัตว์เลี้ยงยอดนิยมของคนไทยคงหนีไม่พ้นสุนัขและแมว หากเป็นสุนัขที่ถูกทอดทิ้งในที่สาธารณะหรือที่เรียกว่าสุนัขจรจัด เป็นสุนัขที่ไม่มีเจ้าของดูแล มักเห็นได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยเกือบทั้งหมดมา จากสัตว์เลี้ยงที่บ้าน หรือสัตว์ที่มีเจ้าของซึ่งไม่สามารถให้การดูแลเลี้ยงดูสัตว์เหล่านั้นได้จึงได้นำมาปล่อยตาม สถานที่สาธารณะต่าง ๆ ปัญหาสุนัขและแมวจรจัดเป็นประเด็นที่มีผลต่อสังคมคุณภาพและความนิ่นคงของ ประเทศ แม้ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (Chaikoch & Sopa, 2020) ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร” โดยกฎหมายดังกล่าวได้ถูกบังคับใช้มาหลายปีแล้วก็ตาม ปัจจุบันก็ยังพบเห็นคนที่ท้าทายกฎหมายและไม่ปฏิบัติตามกันอยู่

สถานที่ที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงมักนำสัตว์มาปล่อยทิ้งไว้คือ “วัด” แม้จะมีกฎหมายรวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ ที่พยายามนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสถานพักรพินสุนัขจรจัดภายในวัด ไม่ว่าจะเป็นการใช้หลักธรรมาและ การดำเนินงานตามหลักแนวทางสันติวิธีที่วัดโโนด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Changbanchong et al., 2020) หรือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิภาพแก่สุนัขจรจัดตามวิถีพุทธที่วัดเวชุวนาราม อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง (Phra Supin Suphano & Boonim, 2022) รวมถึงเสนอแนวคิดเรื่องพุทธสันติวิธีในการอยู่ร่วมระหว่าง มนุษย์กับสุนัขจรจัด (Bunchuailuea, 2021) ความพยายามเหล่านี้ล้วนเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น หากแต่ต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการทอดทิ้งสัตว์เพิ่มมากขึ้น คือ มาจากการกระทำของมนุษย์ที่ไม่มีความ รับผิดชอบต่อสัตว์นั่นเอง (Saenprasert, 2020)

วัดปูรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในหลาย ๆ วัดที่ประสบปัญหาจากสุนัขและแมว ที่ถูกเจ้าของนำมามาปล่อย จากการสอบถามพะรังษ์ของวัดได้ความว่า มักมีประชาชนและนักท่องเที่ยวเลี้ยงมาปล่อย อยู่เรื่อย ๆ เป็นภาระให้ทางวัดรับเลี้ยงไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องดูแลที่พัก อาหาร และยารักษาโรค โดยวัด จะมีบุคลากรที่ให้ญาติโยมที่ช่วยงานทางวัดอยู่เป็นประจำอยู่ที่วัด แต่ความอนุเคราะห์ให้ ทางภาครัฐส่งบุคลากรทางการแพทย์มาช่วยทำหมัน และฉีดยาป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ในขณะเดียวกัน สัตว์เหล่านี้ ก็มักสร้างปัญหาที่ส่งผลกระทบให้กับทางวัดอยู่เป็นประจำ ทั้งผลกระทบภายในวัดและภายนอกวัด กล่าวคือ ผลกระทบที่เกิดกับบุคลากรภายในวัด คือ สัตว์ส่งเสียงรบกวนในช่วงเวลาปฎิบัติจิจของสงฆ์ รวมถึงมีพะรังษ์ ติดเชื้อจากสิ่งสกปรกที่ถูกหมักหมมจากสิ่งปฏิกูลที่มาจากสัตว์ โดยสิ่งเหล่านี้จะอยู่ตามพื้นกุฏิ ตามท่อระบายน้ำ และพื้นดิน (Pinyopanuwat et al., 2018) นอกจากการติดเชื้อแล้วยังมีโรคภัยแพ้ขนสัตว์ ไม่หรือเห็บเข้าสู่ ร่างกายได้ ส่งผลให้สุขภาพโดยรวมของพะรังษ์แย่ลง นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกวัด อีกด้วย โดยญาติโยมที่เข้ามาทำบุญมักบ่นถึงความสกปรกของลานวัดที่ไม่ได้ดูสะอาดสวยงามตามที่ควรจะเป็น และกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนที่ฝนตก จนไม่ยกเข้ามาทำบุญท่องเที่ยวที่วัดนี้ นอกจากนี้

ยังพบว่า นักเรียนที่อยู่โรงเรียนข้างวัดและญาติโยมที่เข้ามาทำบุญก็ถูกสัตว์เหล่านี้ทำร้ายด้วย จนไม่อยากเข้ามาที่วัดหากไม่มีความจำเป็น

ด้วยเหตุที่สื่อดิจิทัลเป็นสื่อนวัตกรรมที่ทันสมัย สามารถนำไปเผยแพร่ได้ทั่วโลกผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และผู้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้่ายผ่านอุปกรณ์หลากหลายแพลตฟอร์ม ที่ผ่านมาจึงมีงานวิจัยอยู่หลายชิ้นที่ตั้งใจจะท่อนประเด็นปัญหาสังคมในมิติต่าง ๆ โดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของ Dechaburananond (2022) ที่สร้างความตระหนักรถึงปัญหาอุบัติเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านภาพยนต์โฆษณาที่ถูกพัฒนาขึ้น นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยของ Boonyanupong & Thongngao (2021) ที่ผลิตสื่อโดยใช้การสื่อความหมายด้วยความกลัว เพื่อรณรงค์ยุติการกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยคำพูด รวมไปถึงงานวิจัยของ Janekarn et al. (2019) ที่ได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียเรื่อง “แยกขยะ เพื่อเรา เพื่อโลก” เพื่อเป็นสื่อในการเรียนรู้ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามต่อการจัดการปัญหาเกี่ยวกับขยะให้แก่ผู้ที่สนใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยและวัดปูรณาวาสจึงเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายใต้วัด ซึ่งสื่อนี้ควรมีเนื้อหาบอกเล่าสถานการณ์ และปัญหาที่วัดประสบอยู่ให้หลายภาคส่วนได้ทราบ รวมถึงสร้างความตระหนักรู้ และจิตสำนึกให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้มีความรับผิดชอบต่อสัตว์ของตนและรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยสื่อสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์ป้องกันการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายใต้วัดปูรณาวาส รวมถึงเป็นองค์ความรู้ที่นำไปเป็นต้นแบบให้แก่วัดอื่น หรือสถานที่สาธารณะอื่นที่ประสบปัญหาจากสุนัขและแมว จรจัดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณาวาส และประเมินความพึงพอใจของการใช้สื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณาวาส

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามรายละเอียด ดังนี้

รูปแบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ ในช่วงต้นของงานเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ซึ่งได้รับความเดือดร้อนโดยตรงจากการที่มีผู้นำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยภายใต้วัด ซึ่งข้อมูลที่สรุปได้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลหลักสำคัญในการพัฒนาสื่อดิจิทัล และในช่วงท้ายของงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อประเมินผลความพึงพอใจของผู้ชุมชนสื่อดิจิทัลที่พัฒนาเสร็จสมบูรณ์แล้ว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 3 รูป/ท่าน คือ พระภิกษุของวัดปูรณาวาส จำนวน 1 รูป โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะพระรูปที่ผู้วิจัยเคยทำงานบริการวิชาการด้วยกัน นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่ของวัดปูรณาวาส โดยคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลสัตว์ภายในวัด จำนวน 1 ท่าน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านสุดท้าย คือ บุคคลภายนอกที่ถูกคัดเลือกแบบบังเอิญจากผู้ที่เข้ามาทำบุญภายในวัด จำนวน 1 ท่าน ส่วนประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยในเขตที่วัดปูรณาวาส จำนวน 1,000 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่มีสัตว์เลี้ยงหรือเคยมีสัตว์เลี้ยงอยู่ในบ้าน จำนวน 360 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

- การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) จากหนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสืบค้นข้อมูลงานวิจัยจากอินเทอร์เน็ต ก่อนจะ

ทำการแยกแยะ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดขอบเขตประเด็นสำคัญที่พึงมีในแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ ที่ร่างขึ้นนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ปรับปรุงตามความเห็นและ ข้อเสนอแนะ แล้วแก้ไขข้อบกพร่องในร่างแบบสัมภาษณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

2. สื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายในวัดปูรณะ โดยข้อมูลที่สรุปได้จากการวิจัย เชิงคุณภาพได้ถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลหลักที่สำคัญในการสร้างสื่อดิจิทัล ซึ่งกระบวนการพัฒนาสื่อนี้เริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนเตรียมการผลิต โดยการวางแผนด้านเนื้อหา เขียนสตอรี่บอร์ด คัดเลือกตัวแสดง ออกแบบจาก จากนั้น จึงเข้าสู่ขั้นตอนการผลิต โดยการลงพื้นที่ถ่ายทำวิดีโอและภาพนิ่ง ส่วนขั้นตอนสุดท้าย คือ ขั้นตอนหลังการผลิต จะเป็นการตัดต่อลำดับภาพด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใส่เสียงบรรยายและข้อความบรรยาย เมื่อครบถ้วนทั้ง สามขั้นตอนแล้ว สื่อดิจิทัลจะถูกนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อทำการประเมินประสิทธิภาพ ทั้งในด้านเนื้อหาและ ด้านการออกแบบ ซึ่งจากการประเมินทำให้ผู้จัดต้องลงพื้นที่ถ่ายทำใหม่ในบางจุดด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น มุกถ้องไม่เหมาะสม กล้องไม่นิ่ง แสงน้อยเกินไป เป็นต้น หลังจากถ่ายทำใหม่เสร็จสิ้นแล้วจึงนำวิดีโอและ ภาพนิ่งกลับมาตัดต่อ ใส่เสียง และใส่คำบรรยายใหม่อีกรอบ ก่อนจะนำสื่อดิจิทัลที่ปรับปรุงแล้วนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบอีกครั้งจนสมบูรณ์

3. การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ที่ได้ชมสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อย สัตว์เลี้ยงภายในวัดปูรณะ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดใช้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่าง ข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence: IOC) จากนั้นจึงนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ พร้อมทั้งนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้แบบสอบถามการวิจัยที่มีความสมบูรณ์แล้ว ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อนำข้อมูลมา วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แล้วนำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) พิจารณาความ เหมาะสมและให้ความเห็นชอบก่อนนำแบบสอบถามนี้ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 ท่าน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์ ภายในวัด การจดบันทึก การบันทึกเสียง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) หลังจากลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงกลับมาถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อสรุป รวมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจดบันทึก ทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และความเชื่อถือได้ของข้อมูล ก่อนจะนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในขั้นตอนการวิเคราะห์ต่อไป ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนลงพื้นที่เพื่อนำสื่อดิจิทัลที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ กลุ่มตัวอย่างรับชม พร้อมนำแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้รับชมได้ทำการประเมิน โดยผู้วิจัยได้อธิบาย รายละเอียดโครงการวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย และให้เวลาแก่กลุ่มตัวอย่างในการทำ แบบประเมิน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบเบื้องต้นถึงความครบถ้วนของคำตอบไปพร้อม ๆ กัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาในเนื้อหาสาระ (Content Analysis) โดยนำข้อมูลดิบที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาจำแนกประเภทของข้อมูลตามความสัมพันธ์ วิเคราะห์เนื้อหาที่มีความ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แยกตามประเด็นตามเหตุผลเชิงตรรกะ จากนั้นจึงนำเสนอผลการศึกษา แบบพรรณนา ซึ่งผลลัพธ์นี้เป็นข้อมูลคุณภาพที่สะท้อนความจริงของปัญหาต่าง ๆ ที่มีจุดเริ่มต้นจากการนำ

สัตว์เลี้ยงมาปล่อยในวัด เพื่อนำไปใช้ในการสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนของคำตอบในแบบประเมินอีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะบันทึกและประมวลผลข้อมูลเหล่านั้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งผลลัพธ์จากการวิเคราะห์เป็นค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ถูกนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณะวาส ได้ผลลัพธ์เป็นสื่อดิจิทัลชื่อเรื่องว่า “ปัญหาสุนัข - แมว วัดปูรณะวาส” มีความยาวทั้งสิ้น 3.21 นาที อนึ่ง ตัวอย่างภาพนิ่งที่ถ่ายโดยผู้วิจัยได้ถูกแสดงไว้ใน Figure 1 - Figure 4 โดยมีกระบวนการพัฒนาตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Pre - Production) เป็นการวางแผนวิเคราะห์สื่อที่พัฒนาเสร็จแล้วนั้นจะสามารถสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้ที่ได้รับชมสื่อ ถึงปัญหาที่วัดต้องเผชิญหากมีผู้นำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยในวัด รวมถึงจะต้องมีทัศนคติหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเกี่ยวกับการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายใต้เงื่อนไขของสื่อ มีตัวละคร 3 ตัว มาเป็นตัวแทนจากบุคลากร 3 ฝ่าย ที่ได้รับผลกระทบจากสัตว์ที่ถูกนำมาปล่อย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายในวัด ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลความเรียบร้อยภายในวัด และบุคคลภายนอกที่เข้ามาทำบุญในวัด จากนั้นจึงทำสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ซึ่งเป็นการเขียนกรอบแสดงเรื่องราวที่สมบูรณ์ของสื่อ โดยมีการแสดงรายละเอียดที่จะปรากฏในแต่ละฉากหรือแต่ละหน้าจอ เช่น ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงดนตรี เสียงพูด และสิ่งเหล่านี้มีลำดับการปรากฏขึ้นก่อน - หลังอย่างไร เป็นการออกแบบอย่างละเอียดในแต่ละหน้าจอ ก่อนที่จะลงมือสร้างสื่อขึ้นมาจริง ๆ

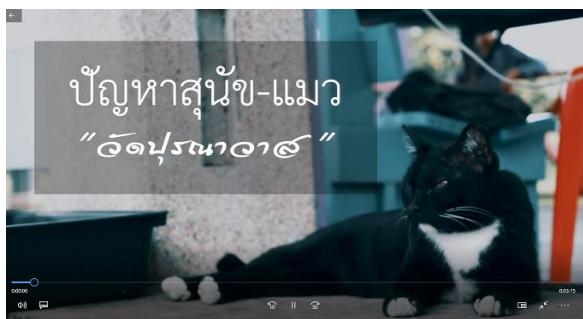

Figure 1 The opening scene in designed digital media.

Figure 2 The temple is taking care of the stray animals.

Figure 3 The temple worker is preparing food for the stray animals.

Figure 4 The infected stray animals can spread diseases to humans.

ขั้นตอนการผลิต (Production) ผู้วิจัยลงพื้นที่ถ่ายทำวิดีโอตามสถานที่รีบอร์ดที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นตอนเตรียมการผลิต โดยบันทึกภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง หรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ โดยมีบทสรุปภาษาณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 ฝ่าย โดยท่านแรก คือ พระสงฆ์วัดปุรนาวาสที่เล่าถึงปัญหา และผลกระทบจากสัตว์ที่ถูกนำมาร่วมอยู่ในวัดปุรนาวาส ลำดับต่อไป คือ ตัวแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลความเรียบร้อยภายในวัด ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบหมายให้จัดหาอาหาร เก็บภาษชนะ/เศษอาหารของสัตว์ และสุดท้าย คือ ตัวแทนจากบุคคลภายนอกที่มาเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับสัตว์เหล่านี้เมื่อเข้ามาทำบุญในวัดปุรนาวาส รวมถึงให้ข้อคิดสำหรับเจ้าของสัตว์เลี้ยง

ขั้นตอนหลังการผลิต (Post - Production) เป็นการตัดต่อลำดับภาพด้วยโปรแกรม Adobe Premiere Pro โดยทำการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามเนื้อหาของเรื่อง เริ่มจากการเลือกภาพและเสียงที่ต้องการ จากนั้นจึงทำการตัดต่อภาพ มีการเพิ่มเติมข้อมูลต่าง ๆ เช่น สี ข้อความ เพิ่มหรือลดความเร็วในการแสดงภาพเคลื่อนไหว รวมถึงใส่กราฟิกทำเทคนิคพิเศษภาพ ใส่เสียงพูดบรรยายที่สอดคล้องกับภาพ และนำคนตัวรีมาประกอบเรื่องราวเพื่อเพิ่มอรรถรสในการรับชมยิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่จะดำเนินการอยู่ในห้องตัดต่อ

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปุรนาวาส ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ กล่าวคือ สื่อดิจิทัลนี้เป็นการออกแบบอย่างมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน โดยมีเนื้อหาที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากตัวแทนบุคคลแวดล้อมทั้ง 3 ฝ่าย ซึ่งเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนจากสัตว์ที่ถูกนำมาร่วมอยู่ภายในวัด ไม่ว่าจะเป็น พระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของวัด และบุคคลที่เข้ามาทำบุญ ทุกท่านรู้สึกยินดีที่นักวิจัยเข้าไปพูดคุยเพื่อรับทราบปัญหาที่ตนเองต้องเผชิญมาเป็นเวลานาน เพราะเหตุที่ผ่านมาความเดือดร้อนในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเพียงการบอกเล่าปากไปสู่ญาติและเพื่อนในระดับชุมชนเท่านั้น ซึ่งหากสามารถเปลี่ยนรูปแบบจากการบอกเล่าเป็นสื่อดิจิทัลที่ประกอบไปด้วย ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง เสียง และข้อความ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าสื่อจะสามารถเป็นเครื่องมือในการนำเสนอปัญหาแก่ผู้ชมในวงกว้างได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการแสดงข้อเท็จจริงอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สร้างให้ผู้ชมรู้สึกถึงอารมณ์ตัวละคร และมีอารมณ์ร่วมไปกับสื่อได้ ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านจึงรู้สึกเต็มใจที่ได้มีส่วนร่วมในงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tasrinut (2021) ที่พบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสุนัขจรจัดของชุมชนวัดเพลลงรุ่งเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

2. ผลกระทบความพึงพอใจของการใช้สื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปุรนาวาส มีดังนี้

Table 1 The sample satisfaction assessment result.

Assessment items	($\bar{x}$)	S.D.	Level
Meaning aspect			
1. The content can clearly convey the meaning	4.31	0.71	Satisfied
2. Provide stories, origins, and entire details	4.27	0.72	Satisfied
3. The amount of content is suitable	4.46	0.69	Satisfied
Presentation aspect			
1. Suitable of media chronology	4.21	0.75	Satisfied
2. Suitable of illustration design	4.31	0.74	Satisfied
3. Suitable of font and subtitle	4.21	0.73	Satisfied
4. Suitable of narration and background music	4.26	0.74	Satisfied
5. Suitable of color composition	4.28	0.72	Satisfied
Cognitive aspect after watching the media			
1. Be more aware of the impacts and problems that arise from pets left abandoned in temples	4.53	0.63	Very satisfied
2. Agree with the usage of the designed media as a tool to portray the issue of bringing pets to release inside the temple.	4.61	0.61	Very satisfied
Total	4.35	0.70	Satisfied

จาก Table 1 พบว่า ภัยหลังจากที่ได้รับชมสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณะวาสแล้ว กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน มีความพึงพอใจรวมทั้งด้านการสื่อความหมาย ด้านการนำเสนอ และด้านความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.35 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.70 เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า รายการที่ได้ค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการนำเสนอสื่อดิจิทัล น้ำม้าใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อสะท้อนถึงปัญหาการนำสัตว์มาปล่อยภายในวัด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ มีความตระหนักมากขึ้นถึงผลกระทบและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำสัตว์มาปล่อยในวัด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.63) และปริมาณเนื้อหาความหมายสม ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

การพัฒนาสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายในวัดปูรณะวาส กรุงเทพมหานคร สามารถ อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณะวาส เป็นการให้ ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงสัตว์/เคยเลี้ยงสัตว์ จำนวน 360 คน ได้ผลประเมินความพึงพอใจเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายประเด็น ประเด็นที่ได้ผลประเมินมากที่สุด คือ เห็นด้วยกับการนำเสนอสื่อดิจิทัลน้ำม้าใช้เป็นเครื่องมือเพื่อสะท้อนถึงปัญหาการนำ สัตว์เลี้ยงมาปล่อยภายในวัด จากที่กล่าวไปข้างต้นว่า แต่เดิมการเล่าถึงผลกระทบจากการปล่อยสัตว์ในวัดมักเป็น การเล่าปากต่อปาก กลุ่มตัวอย่างอาจยังไม่เคยได้รับการสะท้อนปัญหาเหล่านี้โดยใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือมาก่อน จึงทำให้เกิดความรู้สึกแปลกใหม่ และสนใจที่ได้ทราบถึงข้อเท็จจริงผ่านสื่อใหม่ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Puntatong & Sookkaew (2022) ที่สร้างสื่อดิจิทัลแบบจำลองสามมิติพระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะ夷า ในหอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะ夷า ทำให้กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับ พระพุทธรูปหินทรายสกุลช่างพะ夷า มีความพึงพอใจมากต่อสื่อดิจิทัลที่ถูกสร้างขึ้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Thattham et al. (2021) ที่พัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟ ดังนั้น งานวิจัยขึ้นนี้ รวมถึงงานวิจัยอื่นดังกล่าว นับได้ว่าเป็นตัวอย่างในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างสรรค์เครื่องมือ ใหม่ ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

ประเด็นที่ได้ผลประเมินความพึงพอใจรองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักมากขึ้นถึงผลกระทบ และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำสัตว์มาปล่อยในวัด เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลภายนอกวัด ที่เข้ามาท่องเที่ยว หรือทำบุญภายในวัดเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ จึงไม่อาจทราบถึงความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายในวัด ผู้ซึ่งอาศัยอยู่กับสัตว์ตลอดทั้งวันทั้งคืนได้ อนึ่ง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่เลี้ยงสัตว์/เคยเลี้ยงสัตว์ ซึ่งนิสัยโดยทั่วไปย่อมมี ความเมตตาต่อสัตว์เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความเมตตาต่อสัตว์ที่ตนเลี้ยงหรือสัตว์ที่พบรเห็นทั่วไปก็ตาม บางครั้งจึงพบว่า มีญาติโยม (ซึ่งอาจเป็นกลุ่มตัวอย่าง) หลายคนนำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานของ ตนเองมาให้สัตว์ที่วัดด้วยความสงสาร และเชื่อว่าจะได้บุญ ซึ่งพฤติกรรมนี้อาจเป็นดาบสองคมที่ทำให้ผู้พบรเห็น เข้าใจว่าวัด คือ สถานที่พักพิงที่ปลอดภัย และหากตนนำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยในวัด สัตว์นั้นก็จะไม่อดตายด้วยเช่นกัน ดังนั้น สื่อดิจิทัลนี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างตระหนักรู้มากขึ้น ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลแวดล้อมภายหลังจากที่มี ผู้นำสัตว์มาปล่อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dechaburananond (2022) ที่ใช้ภาพนวนิยายมาเป็นเครื่องมือใน การสร้างความตระหนักรถึงปัญหาอุบัติเหตุจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Boonyanupong & Thongngao (2021) ที่ผลิตสื่อวีดิทัศน์โดยใช้การสื่อความหมายด้วยความกลัว เพื่อรณรงค์ยุติการกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยคำพูด ดังนั้น งานวิจัยขึ้นนี้รวมถึงงานวิจัยอื่นดังกล่าว จึงเป็นการพัฒนาสื่อ ที่ช่วยยกระดับจิตสำนึกของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่

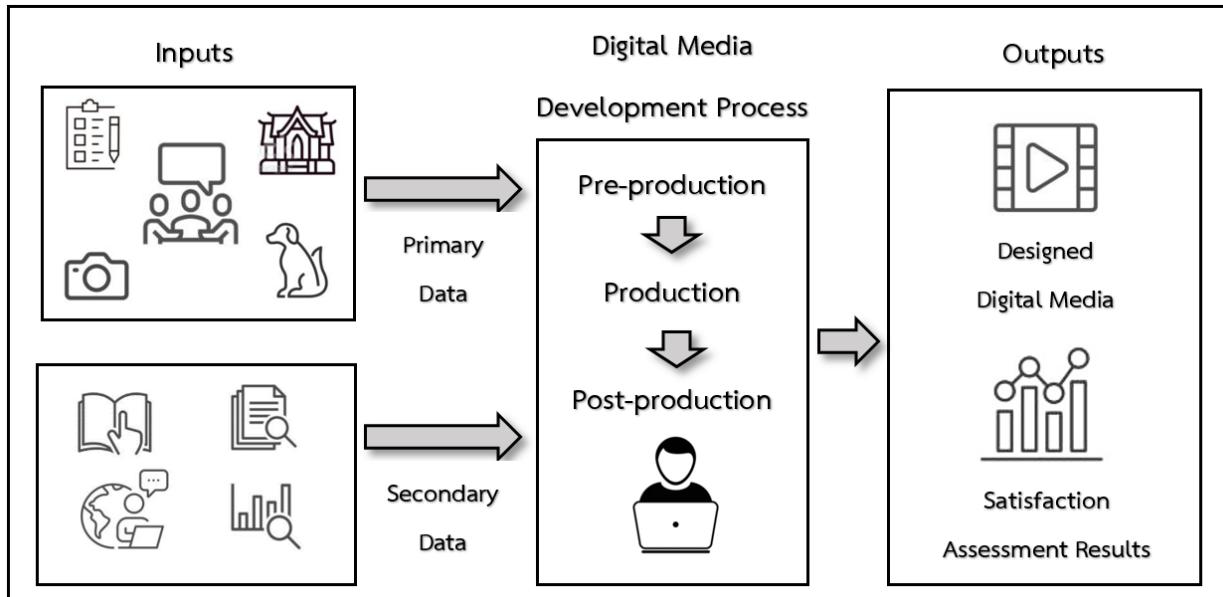

Figure 5 Digital media development model.

การพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัลในงานวิจัยนี้ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ดัง Figure 5 กล่าวคือ ข้อมูลที่เป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ของข้อมูลปฐมภูมินั้นเป็นบุคลากรของวัดที่เต็มใจให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี เพราะผู้วิจัยเป็นผู้ที่เข้ามาสนใจ รับฟังปัญหา ทำความเข้าใจ และแสดงเจตจำนงในการให้ความช่วยเหลือ ทำให้บุคลากรของวัดรู้สึกว่าความเดือดร้อนของเขามีได้รับการเหลียวแลจากบุคลากรนอก เมื่อบุคคลเหล่านี้สัมผัสได้ถึงเจตนาที่ดี จึงสนองกลับมาด้วยความยินดีในการให้ข้อมูลด้วยความหวังว่าผลลัพธ์ของงานวิจัยในครั้งนี้จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

ผลลัพธ์ (Outputs) ของงานวิจัยนี้มีสองสิ่ง คือ สื่อดิจิทัลที่ออกแบบและพัฒนาเสร็จแล้ว (Designed Digital Media) และผลประเมินความพึงพอใจของการใช้สื่อดิจิทัล (Satisfaction Assessment Results) ซึ่งมีองค์ความรู้ที่ได้รับ คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างมากกับการนำสื่อดิจิทัลมาใช้ในการสะท้อนปัญหาจากสัตว์จรดภัยในวัด อนึ่ง แม้สื่อดิจิทัลนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงกับวัดปูรณะวาส แต่หากได้มีการนำสื่อเผยแพร่ออกไปมากขึ้น จะยิ่งเพิ่มโอกาสการรับรู้ของผู้ชุมชน ผลงานให้เกิดประโยชน์แก่ตัวอื่นที่ประสบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น สื่อดิจิทัลนี้จึงเป็นการตอบโจทย์ความต้องการของวัด และแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนามีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้เป็นอย่างดี

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญแยกตามวัตถุประสงค์ คือ ประเด็นแรกการพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัลสะท้อนปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัดปูรณะวาส ได้ผลลัพธ์เป็นสื่อดิจิทัลชื่อเรื่องว่า “ปัญหาสุนัข - แมว วัดปูรณะวาส” มีความยาวทั้งสิ้น 3.21 นาที เป็นการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับบุคคล 3 ฝ่าย ที่ได้รับความเดือดร้อนจากสัตว์จรดภัยในวัด ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่ของวัด และบุคลากรนอกที่เข้ามาทำบุญ ประเด็นที่สองเมื่อผู้วิจัยนำสื่อดิจิทัลไปให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยง จำนวน 360 คน ได้รับชม พบว่า มีผลการประเมินความพึงพอใจโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อที่ได้รับผลประเมินมากที่สุด

คือ กลุ่มตัวอย่างเด็นด้วยกับการนำสื่อดิจิทัลนี้มาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อสะท้อนถึงปัญหาการนำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยภายในวัด สื่อนี้สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์ป้องกันการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายในวัดปูรณะวสาได้เป็นอย่างดี ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ พุทธศาสนาพิชิตควรปรับทัศนคติว่า วัดไม่ใช่สถานที่รับบริจาคทุกอย่าง ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทางวัดสามารถใช้ต้องรับภาระเลี้ยงดูสัตว์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เล่าปัญหาให้ใครฟังก็เหมือนเป็นคนใจดีกับสัตว์ที่น่าสงสาร ในขณะเดียวกันสัตว์ที่มีความรักความผูกพันกับเจ้าของมาตลอดชีวิตก็คงไม่เต็มใจที่ถูกทอดทิ้งด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น ภาครัฐควรให้ความใส่ใจในการแก้ไขปัญหาการปล่อยสัตว์เลี้ยงภายในวัดอย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเยียวยาผู้ที่รับความเดือดร้อน หรือร่วมแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนก็ตาม สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป คือ วัดหรือสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาจากสัตว์จรด สามารถนำสื่อดิจิทัลนี้ไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อยอด นวัตกรรมอื่นตามบริบทของแต่ละสถานที่ได้ในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ร่วมกับโครงการวิจัยมูลฐาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สัญญาเลขที่ A2/2565 รหัสโครงการ 159314 โครงการวิจัย เรื่องประสิทธิผลของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการรณรงค์ป้องกันการปล่อยสัตว์เลี้ยงในวัด: กรณีศึกษาวัดปูรณะวสา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2565

References

Boonyanupong, K. & Thongngao, K. (2021). Video Production by using the Interpretation of Fear for Campaigning of Stop Bullying Others with Words. UTM Poly Journal, 18(1), 138-150.

Bunchuailuea, P. (2021). The Buddhist Peaceas the Tool of Cohabitation of the People and the Other: A Case Study of Stray-Dog. Journal of MCU Buddhist Review, 5(1), 97-111.

Chaikoch, P. & Sopa, S. (2020). Legal Measures on the Control and Encouragement of Pets Keeping in Thailand. Journal of MCU Social Science Review, 6(3), 137-145.

Changbanchong, T., Wattanapradith, K. & Dhammadaso, H. (2020). A Model of Managing Ideal Stray-Dog Shelter in Temple by Buddhist Peaceful Means: Case Study Tanode Temple, Bangpahun District Phranakhonsiayutthaya Province. Journal of MCU Peace Studies, 8(3), 855-869.

Dechaburananond, B. (2022). Online Marketing Campaign to Reduce Alcohol Consumption Accidents. Southeast Bangkok Journal (Humanities and Social Sciences), 8(1), 50-61.

Janekarn, S., Otaram, W. & Prayonsak J. (2019). Multimedia Development of "Waste Separation for Us for the World". Journal for Management Science, 1(1), 97-106.

Phra Supin Suphano & Boonim, D. (2022). Model Administration Management Welfare for Stray Dogs According to Buddhist Way, within the Weluwanaram Temple Maetha District, Lampang Province. Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 11(1), 135-147.

Pinyopanuwat, N., Kengradomkij, C., Kamyingkird, K., Chimnoi, W., Suraruangchai, D. & Inpankaew, T. (2018). Stray Animals (Dogs and Cats) as Sources of Soil-transmitted Parasite Eggs/Cysts

in Temple Grounds of Bangkok Metropolitan, Thailand. *Journal of Tropical Medicine and Parasitology*, 41(2), 15-20.

Puntatong, A. & Sookkaew, J. (2022). Digital Media Creation Polygonal 3d Modeling for the Phayao Artisans' Sandstone Inside the Nithat Cultural Hall, Sri Khom Kham Temple, Phayao. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(8), 504-520.

Saenprasert, P. (2020). Animal Neglect and Utilitarianism in Thailand. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 7(2), 175-186.

Tasrinut, T. (2021). Public Participation in Stray Dog Management of Wat Pleng Community, Bang Phlat, Bangkok. *The Journal of Research and Academics*, 4(1), 157-168.

Thattham, W., Payoko, J. & Saensing, P. (2021). The Creating and Developing Innovative Media for the Tradition of Rocket Festival. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 6(2), 68-184.

การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

AN APPLICATION OF THE SEVEN PRINCIPLES OF SAPPĀYA IN THE DEVELOPMENT OF WAT BANG WONG IN THUNG YAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระณัฐพล เขมคุโณ

Phra Natthapon Khemmakuno

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding author E-mail: phranatthapo.suk@sbss.ac.th

Received 14 February 2023; Revised 28 July 2023; Accepted 30 July 2023

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: จากสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัดจำเป็นในการตั้งรับให้ทันต่อสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้น การพัฒนาวัดตามแนวสัปปายะ 7 เพื่อให้เป็นวัดที่ผู้คนชื่นชอบและศรัทธา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาวัดด้วยหลักสัปปายะ 7 ศึกษาหลักสัปปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเจริญ และประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย: พบว่า 1) ผลการศึกษาแนวคิดการพัฒนาวัดด้วยหลักสัปปายะ 7 มีแนวคิดว่า การจะพัฒนาสิ่งใดให้สำเร็จประโยชน์สูงสุด สิ่งสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปกครองตนเองในท้องถิ่น 2) ศึกษาหลักสัปปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเจริญ ได้แก่ 2.1) อาวาสสัปปายะ ที่อยู่อาศัยเหมาะสม 2.2) โศรสัปปายะ อยู่ในทำเลที่สุดวกแก่การเข้าถึง 2.3) ภัสดสัปปายะ คนในชุมชนมีการสนับสนุนที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรม 2.4) ปุคคลสัปปายะ มีปฏิปทาอาจารย์วัตรลงดาม น่าเข้าใกล้สันติธรรม 2.5) โภชนสัปปายะ ใกล้แหล่งอาหารและยา 2.6) อุตสัปปายะ สภาวดีนพ์อาภากาศเหมาะสม และ 2.7) อธิยาปตสัปปายะ แวดล้อมด้วยผู้ทรงธรรมและปัลลูญา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ ได้ช่วยให้วัดบางวงศ์เป็นวัดที่ผู้คนชื่นชอบและศรัทธาเพิ่มมากขึ้น

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 เพื่อพัฒนาวัดบางวงศ์ มีความเกี่ยวข้องในลักษณะของพระพุทธศาสนาประยุกต์ นำหลักสัปปายะ 7 มาใช้พัฒนาวัด ดังนี้ 1) ด้านอาวสติกรรมมีกรอบแนวคิดและทิศทางในการก่อสร้าง 2) ด้านโศร ควรวางแผนการจัดการภัยวัดให้อยู่ในทำเลที่สุดวกแก่การเข้าถึง 3) ด้านภัสดะ คนในชุมชนมีการพูดคุยสนับสนุนการปฏิบัติมากกว่าการพูดคุย 4) ด้านบุคคล ควรมีปฏิปทาอาจารย์วัตรลงดาม น่าเข้าใกล้สันติธรรม 5) ด้านโภชนะ เครื่องบริโภคทั้งภายในวัดและบริเวณรอบวัดต้องยึดถือหลักโภชนาการที่ถูกต้อง เกื้อกูลต่อสุขภาพเหมาะสมสำหรับ

พระสงฆ์และ ผู้ปฏิบัติธรรม 6) ด้านอุตุ สภาพดินฟ้าอากาศเหมาะสม วัดจะต้องมีการปลูกต้นไม้เพื่อให้อาหาร บริสุทธิ์ และ 7) ด้านอิริยาบถ การปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และผู้มาปฏิบัติธรรมต้องมีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม สรุป: หลักสี่ปีปายะ 7 เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการศึกษาปฏิบัติ เอื้อต่อการเป็นอยู่ที่ดีและพัฒนาตน เป็นสิ่งที่เหมาะสมในการพัฒนาคนให้ได้รับผลดี ช่วยให้มีความเจริญตั้งมั่นไม่เสื่อมถอย เกื้อหนุนสถานที่และบุคคลให้สบาย เหมาะสมในการบำเพ็ญและรักษาสติปัญญา ได้แก่ อาวาสควรอยู่ใกล้ที่โคจรบินทบาท ภัสระรีองพุดคุยที่ส่งเสริม การปฏิบัติ บุคคลผู้ที่อยู่ใกล้แล้วจิตผ่องใสสองมั่นคง โภชนะอาหาร อุตุอุณหภูมิและสภาพแวดล้อม อิริยาบถที่เอื้อ ให้องค์กรเกิดความสงบและสันติสุข

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักสี่ปีปายะ 7, การพัฒนา, วัดบางวงศ์, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

Background and Objectives: Buddhist temples require the necessary measures to defend themselves from complications in the transitional social environment, politics, and economy. The development of Buddhist temples requires seven principles of *Sappāya* to make temples that satisfy and build faith in people along with renovate constantly. The objectives of this research article are for studying the concept of temple development with the seven principles of *Sappāya*, studying the seven principles of *Sappāya* that appear in the Theravada Buddhist scriptures, and applying the seven principles of *Sappāya* in the development of Wat Bang Wong in Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province.

Methodology: This research was qualitative research that collected data from relevant documents and in-depth interviews.

Main Results: The research finding indicated: 1) The results of the study of the concept of temple development with the seven principles of *Sappāya* indicated that the most advantageous factor was citizen participation which meant that it was a collaborative learning process that created a solid foundation for local sovereignty. 2) The study on the seven principles of *Sappāya* indicated that the seven principles of *Sappāya* that appeared in the Theravada Buddhist scriptures consisted of 2.1) *Āvāsa* - *sappāya* meant living in a suitable abode, 2.2) *Gocara* - *sappāya* meant living in an accessible area, 2.3) *Bhassa-sappāya* meant living with community members who conducted conversations that supported meditation, 2.4) *Puggala-sappāya* meant living with personnel who conducted in approachable manners for conversations in Dhamma, 2.5) *Bhojana-sappāya* meant being around the source of food and medicine, 2.6) *Utu-sappāya* meant living in a suitable climate, and 2.7) *Iriyāpatha-sappāya* meant being surrounded by religious and intellectuals. 3) Application of the seven principles of *Sappāya* in the development of Bang Wong Temple enabled Wat Bang Wong to be a more worshiped and acknowledged temple for people.

Involvement to Buddhadhamma: The application of the seven principles of *Sappāya* to develop Wat Bang Wong is the relevance in the characteristics of Applied Buddhism. The adaptation of the seven principles of *Sappāya* to develop the temple indicates: 1) The aspect of the abode, a conceptual framework and direction in facility construction should exist; 2) The aspect of the resort, the temple should manage the temple to be in a location that is accessible; 3) The aspect of the speech, community members should conduct conversations with pragmatic

dialogues than nonsensicality; 4) The aspect of personnel, personnel in the temple should conduct with virtues, worthiness, approachability to conduct Dhamma conversation; 5) The aspect of food, consumables both inside and around the temple must adhere to the standard of correct nutrition, be healthy, and be suitable for Buddhist monks and meditation practitioners; 6) The aspect of the climate, the temple must locate in a suitable weathering area, which must conduct forestation to provide a restorative atmosphere; 7) The aspect of posture, the meditation sessions of monks and meditation practitioners must operate within appropriate welfare.

Conclusions: The seven principles of *Sappāya* were factors of practical education that contributed to welfare and personal development. The seven principles of *Sappāya* were appropriate factors of people development to receive preferable results and assist people to gain steadfast prosperity, not to deteriorate, they encouraged facilities and individuals to be comfortable and suitable for asceticism and wisdom preservation, they briefly comprised an abode near the alms routes, pragmatic dialogues among peers, persons who influenced peace of mind, nutritious foods, a suitable climate, and a posture that supported tranquility and serenity within the organization.

Keywords: Application, The Seven Principles of *Sappāya*, Development, Wat Bang Wong, Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

ครั้งพุทธกาล เมื่อยังไม่มีการสร้างอาคารสถานให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุโดยเฉพาะเจาะจง เนื่องจากพระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ถ้าด้วยจะทำให้เกิดความยึดติด ในทรัพย์ทางโลก จึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยพื้นฐานสุด คือ “รากមูลเสนาสนะ” อันหมายถึง การอยู่ร่วมโคนต้นไม้แล้วให้ Jarvis ไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน เมื่อพระพุทธเจ้าพร้อม เหล่าสาวกออกเผยแพร่พระศาสนาปรากฏว่ามีผู้เลื่อมใสศรัทธาพากันมาบุชเป็นพระภิกษุจำนวนมาก ส่วนที่ไม่ได้บวชต่างก็ให้ความอุปถัมภ์เกื้อกูลเป็นอย่างดีโดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงถวาย “เวสุวน” ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์และเหล่าพุทธสาวก เพราะวัดรับภูบดีของพระสงฆ์มีชื่อ มนุ่นให้บำเพ็ญวิปัสสนาญานเห่านั้น หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ การ Jarvis กอโภไป ณ ที่ต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่พระธรรมคำสอนอีกด้วยและเป็นมูลเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสามารถรับอุปสมบท ที่เหล่าทายกถวายได้ กระทั้งถึงปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพล ของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวม งานศิลปะวิทยาการและความรู้มายไทยหลายสาขาที่สามารถศึกษาได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนี้ วัดยังเป็นทรัพยกรรมที่องค์กรท้องที่ที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม ทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบ สันโดษตามหลักพระพุทธศาสนา แม้ในปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่อง จะลดลง แต่ความสำคัญยังคงอยู่ บทบาทของวัดยังคงมีส่วนค่อนข้างมาก คือ เรื่องของการพัฒนาชุมชนการพัฒนา อาชีพหรือการเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจเชิงบวกมีอยู่มิเสื่อมคลายแต่อย่างใด วัดจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทย (Public Affairs Department, Sangha Council, 2020)

โครงการวัดประชาธิรัฐ เป็นหนึ่งใน 14 โครงการของแผนปฏิรูปการพระพุทธศาสนา โดยฝ่าย สาธารณูปการของมหาเถรสมาคม มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สักป้ายะ เป็นแหล่ง

เรียนรู้ทางพระพุทธศาสนาและเป็นมรดกยานอันเป็นความงดงามทางจิตใจของพุทธศาสนาในิกชัน โครงการนี้ มีความหมายสำคัญ คือ การส่งเสริมให้มีเกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมและองค์ความรู้ 5 ส ไปสู่การปรับปรุงสภาพ ภูมิทัศน์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดภายในวัดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ และการพัฒนา การเรียนรู้ทางสังคมวิถีพุทธ รวมทั้งการมีจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม คณะกรรมการ “โครงการวัด ประชา รัฐ” ได้ตั้งเป้าหมายให้เกิดการขยายเครือข่ายวัดที่เป็นสปปปะให้ทั่วประเทศในระยะเวลา 5 ปี จำนวน 25,000 วัด (Department of Public Affairs, Sangha Sangha Association, 2020) โดยมีการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมอนามัย กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สถาบันอาชรมศิลป์ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย - ญี่ปุ่น และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยการนำหลักการ 5 ส และหลักสปปปะ 7 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่ของวัด มีหลักการที่เรียกว่า “3 - 5 - 7 - 9” ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนา “โครงการวัด ประชา รัฐ” ให้สัมฤทธิผล รวมทั้งมีตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรมในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนา “คุณภาพสิ่งแวดล้อม” ของวัดและชุมชน (Talobtong, 2021)

ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของประชาชนที่ว่าไปที่เป็นไปตาม หลักสปปะ 7 ประการ คือ 1) อาวาสสปปะ 2) โศรสปปะ 3) ภัสสสปปะ 4) ปุคคลสปปะ 5) โภชนสปปะ 6) อุตสสปปะ และ 7) อิริยาปดสปปะ ที่จะช่วยบูรณาการส่งเสริมสั่งสอนพุทธศาสนาใน บุนพีนฐานของการมีน้ำใจมีความเสียสละแบ่งปันความสุขต่อเพื่อนมนุษย์ ด้วยกัน (Vism.127) (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996); (Royal Academy, 2003) ซึ่งจะนำไปสู่การจูงใจให้ ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนโดยทั่วไปได้รีลึกนึกถึงและเข้ามาเรียนรู้หลักธรรมอีน ๆ ทางพระพุทธศาสนา ต่อไป ดังเช่น วัดบางวงศ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานพระพุทธศาสนารับรอง สถาปัตย์ พ.ศ. 2320 เป็นวัดที่มีความสำคัญ คือ เป็นวัดเก่าแก่อันดับ 2 ของอำเภอทุ่งใหญ่ มีศาสนสถาน และ ศาสนวัตถุเก่าแก่เกี่ยวกับพระพุทธรูปเป็นปางอัมมารตเนื้อสำริดและพระพุทธรูปหินทรายปางมารวิชัยมีสวนป่า อยู่บริเวณภายในวัดที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งยังเป็นวัดปฏิบัติธรรม และปฏิบัติศาสนกิจของพุทธบริษัท เนื่องจาก วัดบางวงศ์มีพื้นที่กว้างขวางแบ่งเป็นเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส เป็นต้น จากผู้มาทำบุญภายในวัด เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีภายในวัดที่ควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น คือ การทำป้ายประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสถานที่ที่สำคัญภายในบริเวณวัดที่มีอยู่หลายสถานที่ ป้ายบอกสถานที่ตั้งของห้องน้ำห้องสุขา ที่พักแรม ค้างคืน การจัดกิจกรรมบุญที่เหมาะสมกับผู้มาทำบุญภายในวัด เช่น การรับบาร์ตร้านค้า การสวัสดิ์ การฟังธรรม เป็นต้น

ด้วยสภาพปัจจุบันและเหตุผลที่กล่าวมา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสปปะ ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาแนวคิดในการพัฒนาวัดด้วย หลักสปปะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเราราท และประยุกต์ใช้หลักสปปะ 7 ใน การพัฒนา วัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะอาดวสพายแก่ผู้มาแสวงบุญ จากที่ต่าง ๆ “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ” ในโครงการวัดประชา รัฐเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทาง ในการพัฒนาวัดให้เป็นสปปะ 7 ในศาสนสถาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาแนวคิดการพัฒนาวัดด้วยหลักสปปะ 7 โดยมีหลักสปปะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเราราท และประยุกต์ใช้หลักสปปะ 7 ใน การพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Field Research) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ประกอบการศึกษาแนวคิดวิเคราะห์จากทฤษฎีในเชิงเอกสาร

2. ประชาชนและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา (เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ไวยวัจกรวัด) จำนวน 5 รูป/ท่าน หน่วยงานราชการในพื้นที่ จำนวน 5 ท่าน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 ท่าน ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 ท่าน รวมเป็นจำนวน 20 รูป/ท่าน เลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In - depth Structured Interview) มีทั้งหมด 1 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นลักษณะคำ답แบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของวัดบางวงศ์ ศึกษาหลักสัปปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเดร瓦ท และการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ขั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ ตำรา เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ที่เชื่อถือได้และเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา 2) นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์ (Content Synthesis) แนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) 3) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) พร้อมทั้งทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) (Cronbach, 1970) การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาสามารถกระทำโดย นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า แบบสัมภาษณ์แต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่อย่างไร ถ้ามีความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญจะให้ค่าเป็น “+1” แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าแบบสัมภาษณ์ข้อนั้นไม่มีความสอดคล้อง กับวัตถุประสงค์จะให้ค่าเป็น “-1” และในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ข้อนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ก็จะให้ค่าเป็น “0” 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา (เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ไวยวัจกรวัด) หน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) เป็นการศึกษาข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสับปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เก่า 2) การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึกความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา (เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ไวยาวัจกรวัด) หน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ มีขั้นตอนโดยรวมดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการพัฒนาวัดด้วยหลักสัปปายะ 7

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา แนวทาง หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักสังปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พرهพธศาสนาคริวต์

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ตามกรอบแนวคิดข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร นำมาเป็นแนวคิดในการสัมภาษณ์ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจเครื่องมือเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือผ่านค่า IOC

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพร้อมทั้งลงพื้นที่ เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 รูป/ท่าน รวบรวมเอกสาร และ

ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักการ วิธีการในการประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลจากเอกสารทั้งหมด โดยสรุปผลการวิจัยด้วยการเรียบเรียงเนื้อหา (Content Analysis) ตามกรอบแนวคิดหลักสับปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา theravat

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนา วัดบางวงศ์ ที่เอื้อประโยชน์ เกื้อหนุนต่อการประพฤติและการเจริญวิรานาให้ได้ผลดีได้รับผลงานบรรลุคุณงาม ความดีที่เกื้อหนุนต่อการเข้าถึงมรรคผลนิพพานตามหลักทางพระพุทธศาสนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) วิเคราะห์สังเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวกับหลักสับปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา theravat และการประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนา วัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา และการพัฒนาชุมชน จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่แน่นอน ได้จำแนก ข้อมูลจากจำนวนคนที่ตอบคำถามสัมภาษณ์ของแต่ละกลุ่ม แล้วใช้การจัดกลุ่มประเทินข้อมูลในแต่ละด้านเพื่อให้ ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. แนวคิดในการพัฒนาวัดด้วยหลักสับปายะ 7 ในการบริหารจัดการหน่วยงานหรือองค์กรจำเป็นจะต้อง มีหลักการและแนวคิดในการดำเนินงาน ซึ่งไม่ว่าจะแม้กระทั่งวัดบางวงศ์ ซึ่งเป็นวัดหนึ่งที่มีการบริหารจัดการโดยมี ผลปรากฏเป็นที่ได้รับความศรัทธาจากพุทธศาสนาใน การบริหารจัดการของวัดบางวงศ์นั้น ได้ยึดหลักธรรม คำสั่งสอนและแนวทางปฏิบัติในหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เป็นวัดที่มีความสงบเรียบร้อยและยังเป็นศูนย์กลางการศึกษา พระพุทธศาสนาของชุมชนและสังคม หลักสับปายะ 7 นั้น เป็นหลักการหรือแนวทางที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 7 ประการ กล่าวคือ 1) อาวาสหรือเสนาสนะ 2) โศร 3) ภัตตาหารหรือน้ำมันส่วนนะ 4) บุคคล 5) โภชนะหรืออาหาร 6) อุตุหรืออุตุ และ 7) อิริยาบถ ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาหรือการจัดการองค์กร มีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ความรู้ในการพัฒนาวัดในพระพุทธศาสนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากโลกปัจจุบัน เป็นระบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยมที่แสวงหากำไรและมีการแข่งขันเพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่ง ทั้งในเชิงการบริหารงาน และการพัฒนาองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร การพัฒนาจึงมีหลักการในการพัฒนาในรูปแบบใหม่ ๆ เข้ามาเป็นกลยุทธ์ ในขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการหลายสาขาวิชาที่กำลังให้ความสนใจในหลักการทางพระพุทธศาสนา มาพัฒนาและประยุกต์ใช้กับหลักแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ ถ้ามีภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกวิถีตันแล้ว จะพบว่า ในปัจจุบันมีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่จะเน้นการเปลี่ยนแปลงเพื่อรับใช้ระบบทุนนิยม หรือบริโภคนิยม ในช่วงแรกของการพัฒนาองค์กรที่อยู่ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมจะเน้นการพัฒนา ในองค์กร เพื่อลดต้นทุนการผลิต และการผลิตสินค้าในปริมาณมาก ๆ แต่ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของ ระบบการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อรับรับระบบการบริหารงานสมัยใหม่ที่เข้ามารับรุ่ง บริหารงานขององค์การหรือท้องถิ่น จึงทำให้การบริหารงานมีความซับซ้อนในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้ กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ มาปรับเข้ากับระบบการบริหารงาน เน้นการแข่งขัน และผลกำไรสูงสุดเพื่อสนับสนุนระบบบริโภค นิยม จึงมีศาสตร์ในการพัฒนาสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ระบบเก่า โดยเพิ่มองค์ความรู้ในการบริหารงานเกี่ยวกับ ทรัพยากรมุนชย์ให้มีการเพิ่มทักษะเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเข้ามาประกอบเป็นหลักในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้น ในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการดำเนินชีวิตและการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมจึงเป็น

เรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง พระพุทธศาสนาเชื่อในศักยภาพความเป็นมนุษย์ หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาจึงเป็นหลักคำสอนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาตนเอง พัฒนาความเป็นมนุษย์ให้นำความรู้ความสามารถที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำรงชีวิตตามทำนองคลองธรรม การจะพัฒนาสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จประโยชน์สูงสุด สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมืองการปกครอง การพัฒนาสภาพแวดล้อม การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปกครอง ตนเองของท้องถิ่น จุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์ เกี่ยวข้องและสนใจของตนเองในแต่ละเรื่อง เช่น การพัฒนาชุมชนของตนเอง การพัฒนาวัดซึ่งเป็นแหล่งขององค์ความรู้และวิทยาการต่าง ๆ การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน การพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วมของประชาชนจึงจะไปสู่ความสุขที่แท้จริง สอดรับกับงานวิจัยของ Hinsui & Mongkolsrisawat (2014) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีศึกษาวัดประชามวนาราม อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่พบว่า 1) วัดมีการปกครองภายในวัด มีองค์กรในการดูแลการปกครอง โดยเรียงลำดับจากเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส เรื่อยไปตามลำดับ มีเจ้าหน้าที่ของวัด ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และประสานงานสำหรับผู้ที่เข้ามาติดต่อปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะกรรมการวัดเป็นบุคลากรภายนอก คัดเลือกจากผู้แทนหน่วยงานราชการและลูกศิษย์ ทำหน้าที่ติดต่อและประสานงาน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการแยกเขตพื้นที่ฝ่ายคณะสงฆ์และแม่ชีอย่างชัดเจน 2) วัดขาดกิจกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยวในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน องค์กรเอกชนและหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ในการวางแผนการตัดสินใจ และขาดการดำเนินการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด เส้นทางคมนาคมยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ และ 3) ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธระหว่างหน่วยงานภาครัฐ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมในทุกวันสำคัญทางพุทธศาสนา ระดมทรัพยากรทุกภาคส่วน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรม ด้านการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เส้นทางคมนาคม การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ให้สามารถสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักมากขึ้น

2. หลักสับปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเรรวาท เป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้แก่ 1) อาวาสสับปายะ คือ ที่อยู่ ที่พัก ที่อาศัยและสถานที่ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติ 2) โศรสับปายะ คือ หมู่บ้านหรือท้องถิ่น เหมาะสมเพื่อเข้าไปบินหาบาน มีอยู่ในที่ไม่ไกลนัก ไปมาสะดวก 3) ภัสสสับปายะ คือ การพุดคุยหรือล้อคุยคำที่เหมาะสมในระหว่างการปฏิบัติ การสำรวมว่าจ้า พูดน้อยปฏิบัติมาก ไม่กล่าวว่าจ้าไม่เป็นประโยชน์ก็ล่าวแต่เวลาที่เป็นประโยชน์ แม้ว่าวาจ้าที่เป็นประโยชน์ก็ควรพอดพอยประมาณ 4) บุคคลสับปายะ คือ บุคคลที่สมควรเข้าไปสนใจประดิษฐ์ เป็นผู้ตั้งอยู่ในหลักธรรมวินัยมีความรู้ความสามารถ มีอาชารงดงาม 5) โภชนสับปายะ คือ อาหารและเครื่องบริโภคที่ถูกใจพอย ถูกกับร่างกาย เกื้อกูลต่อสุขภาพ ฉันไม่ยกเป็นที่สมควรแก่การบริโภค 6) อุตสับปายะ คือ สภาวะดินฟ้าอากาศธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ไม่หนาวเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น และ 7) อิริยาบถสับปายะ คือ อาการหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาท่าทางที่ปฏิบัติแล้วถูกใจจนมีการเคลื่อนไหวที่พอดี อิริยาบถที่ปฏิบัติแล้วเกิดความสบายนายสบายนใจ ได้รับผลโดยไม่มีนิรภัยเกิดขึ้น (Thai Health Promotion Foundation (Thai Health), 2016)

ทั้งนี้ หลักสับปายะ 7 จึงเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัดได้ โดยสามารถนำไปยกระดับคุณภาพหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาพระธรรมวินัย เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ

ของชุมชน ตลอดรับกับงานวิจัยของ Phraphonchart Buddhasaro (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาหลักสังปปายะ ที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตจังหวัดสุรินทร์ ที่พบว่า หลักสังปปายะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมที่มีความสำคัญมากที่สุดตามลำดับ คือ วัสดุสังปปายะ (ธรรมะสังปปายะ) บุคคลสังปปายะ โภชนสังปปายะ อาวาสสังปปายะ โศจรสังปปายะ อุตุสังปปายะ และอุริยาปัตสังปปายะ เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมมีความศรัทธามีจิตยินดีในธรรมะมีศรัทธาต่อบุคคลผู้สอนธรรมหรือผู้นำพาปฏิบัติธรรม มีอาหารที่สมบูรณ์ ส่วนในด้านอาวาสหรือเสนาสนะทางโศจรเดินทางไปมา สภาพพื้นที่อาภัยและอุริยาบนนั้นเป็นเรื่องของลงไปตามความเหมาะสมและความสะอาดของผู้ปฏิบัติธรรม เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมได้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสมควรคล้องตามหลักสังปปายะก็จะทำให้มีความสะอาด สามารถที่จะพัฒนาภัยและใจให้มีความเจริญก้าวหน้าตามสมควรแก่การปฏิบัติ สำนักปฏิบัติธรรมจึงมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก มีความสำคัญต่อคณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์เป็นการสืบทอดอาชีวะพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่กับชุมชนและสังคมต่อไป และสอดคล้องกับ Phrakrusophon Dhammaraso et al. (2017) ได้ศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักสังปปายะ 7 เพื่อพัฒนาครูスマธิรุ่น 39 สถาบันพลังจิตตามภาษา 73 วัดพระราม จังหวัดตรัง ที่พบว่า หลักสังปปายะ 7 หมายถึง การสร้างสภาพปัจจัยที่เอื้อต่อการศึกษาปฏิบัติ เอื้อต่อการเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาครูスマธิ ให้ได้ผลดี มี 7 อย่าง คือ อาวาส สถานที่อยู่ โศจรที่บินบาทหรือแหล่งอาหาร วัสดุสังปปายะ ที่ส่งเสริมการปฏิบัติ บุคคลผู้ที่อยู่ใกล้แล้วจิตผ่องใส่ส่งบ่มั่นคง โภชนะอาหาร อุตุอุณหภูมิ สภาพแวดล้อม และอุริยาบด เพื่อให้สะอาดและเหมาะสมแก่การปฏิบัติการเรียนครูスマธิให้ได้ผล

3. การประยุกต์ใช้หลักสังปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ตามหลักสังปปายะ 7 คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาพะธรรมวินัย อีกทั้ง เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ซึ่งหลักสังปปายะ 7 สามารถนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เพื่อให้สัมผัสรู้ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ย่อมส่งผลต่อจิต คือ ปัจจัยภายในให้เกิดความรู้สึก รับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านอาวาสสังปปายะ โดยทางวัดได้ให้ความสำคัญในการจัดเสนาสนะหรือสถานที่ภายในวัด ซึ่งในปัจจุบันได้ปรับภูมิเป็นสถานที่ที่มีความพร้อมในด้านที่พักอาศัยที่หลากหลาย และมีจำนวนอาคาร ที่เหมาะสม พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น มีการตอกแต่งด้วยไม้ยืนต้นและไม้ประดับอย่างร่มรื่น มีการสร้างอาคาร澳กประสงค์เพื่อใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด มีห้องน้ำสะอาดได้มาตรฐานรับประชานที่ไปวัด มีกุฎិที่พักพะสงฆ์โดยจัดไว้เป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม อันสอดคล้องกับหลักการสร้างวัดในสมัย พุทธกาลที่พระพุทธเจ้าจะทรงเลือกสถานที่ไม่ไกลไม่ไกลจากบ้านหรือชุมชน ไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงบ ไม่มีเสียงกีก้อง เป็นที่ประกอบกิจของผู้ต้องการที่เยียบสังడและควรเป็นที่หลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย แต่ในการพัฒนา วัดบางวงศ์มีปัญหาอุปสรรคที่พบในการบริหารจัดการด้านเสนาสนะหรือสถานที่ของวัดที่เหมือนกันเกือบทุกแห่ง โดยจะพบปัญหาและอุปสรรคแรกเริ่มของการสร้างวัด ซึ่งจะมีลักษณะที่คล้ายกัน โดยมีสภาพอาวาสอันมีที่อยู่ ที่พัก ที่อาศัยและสถานที่ที่ไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติซึ่งควรจะทึบวิหารอันไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น jak ในอดีตและที่เกิดขึ้นในยุคสมัยปัจจุบันที่พบก็จะเป็นอุปสรรคทั่วไป ๆ โดยรวม คือ ปัญหาจากเหลือบ ยุง และสัตว์เลื้อยคลาน จำนวนห้องน้ำที่ไม่เพียงพอ กับประชาชนที่มาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ในบางปีอาจจะมีปัญหาเรื่องของน้ำท่วมและภัยจากธรรมชาติ

3.2 ด้านโศจรสังปปายะ สอดคล้องกับแนวทางการสร้างวัดในครั้งพุทธกาล เช่นเมื่อครั้งที่พระเจ้าพิมพิสารได้สอบถามว่าที่ไหนจะเป็นที่เหมาะสมสำหรับให้เป็นที่ประทับอยู่ของพระพุทธเจ้า ที่ได้คำอว่า สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับพระพุทธเจ้าต้องไม่ไกลไม่ไกลจากบ้านนัก และสะอาดด้วยการคุณความดี ประชาชนผู้ต้องประสงค์จะเข้ามาได้ กลางวันไม่พลุกพล่าน กลางคืนเงียบสงบ เสียงไม่กีก้อง ปราศจากผู้เดินเข้าออก ควรเป็นที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ต้องการที่สังడและควรเป็นที่หลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย

โดยจะเห็นได้ว่า วัดบางวงศ์ติดถนนสายหลักของชุมชน มีช่องทางการเดินทางหลายช่องทาง ทั้งรถไฟ รถทัวร์ เครื่องบินและรถส่วนตัว บริเวณทางเดินเท้าภายในวัดใช้ทรายหยาบและหินกรวดโดยเป็นทางเดินทางเพื่อป้องกันไม่ให้มีโคลนหรือป้องกันไม่ให้ทางเท้าลื่น มีการปรับภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ ชุมชนไม่ใกล้จากวัด พระภิกษุสามเณรสามารถเดินทางออกไปรับบินทบทาตได้อย่างสะดวก แต่ในการบริหารจัดการในการพัฒนาวัดบางวงศ์ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคด้านการสัญจรไปมาของผู้คนที่เดินทางมายังวัด ถ้าเป็นผู้มาใหม่ถือได้ว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่จะต้องไม่คุ้นเคยกับเส้นทางสัญจรมายังวัดบางวงศ์ ซึ่งเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ก็ยังมีปัญหาทั่วไป ๆ เช่น รถประจำทางมีน้อยประมาณชั่วโมงละคัน ฝนตกทำให้ถนนภายในวัดชื้นและน้ำกัดเซาะถนนหนทางภายในวัดชำรุดเสียหาย ป้ายบอกสถานที่ไม่ชัดเจน ลานจอดรถไม่มีหลังคามุงปักกันเดดที่เพียงพอ เป็นต้น

3.3 ด้านภัสสสปปายะ ที่เป็นลักษณะในด้านการพูดคุยกับทายหรือเผยแพร่ธรรมคำสั่ง สอนนั้น จะเห็นได้ว่า ประชาชนในชุมชนจะสนทนารื่องธรรมะเฉพาะในเรื่องที่เป็นข่าวสารทางสื่อสารรณรงค์ต่าง ๆ ประชาชนโดยส่วนใหญ่จะเข้าวัดทำบุญในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการพูดคุยกันมากกว่าการปฏิบัติธรรม

3.4 ด้านบุคคลสัปปายะ บุคคลหลายฝ่ายที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนา บุคลากรเหล่านี้ จะต้องมีความรู้ความสามารถ ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมวินัยเป็นที่พึงและเป็นแบบอย่างได้ ประสงค์จะต้องเป็นบุคคลตัวอย่างในการพัฒนา ตั้งมั่นอยู่พระธรรมวินัยเพื่อสร้างศรัทธาแก่ประชาชนในชุมชนและผู้มาเยือน ผู้นำชุมชนจะต้องมีความเสียสละทำงานอุทิศตนเพื่อพระศาสนา นำความรู้ความสามารถศักยภาพและทักษะประสบการณ์มาพัฒนาวัดบางวงศ์ ที่สำคัญพระสงฆ์และผู้นำชุมชนจะต้องเป็นคนอื้อเพื่อเพื่อแผ่ยั่งมั่นในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้ที่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ และความรู้ความสามารถไม่ตรงกับความต้องการในบางเรื่องจึงทำให้การพัฒนาวัดบางวงศ์ไม่สามารถทำให้สำเร็จได้

3.5 ด้านโภชนาสัปปายะ อาหาร เครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม เกือกถูกต่อสุขภาพอนามัย ทานไม่ยาก เป็นที่สมควรแก่การบริโภค ซึ่งบริเวณโดยรอบวัดมีอาหารเยอะแยะมากมาย มีร้านชาติที่เกือกถูกต่อการปฏิบัติธรรม ครบหลักโภชนาการ มีอาหารที่สดใหม่ ผักและผลไม้ที่สะอาด มีกรรมวิธีในการปรุงอาหารที่สะอาด ถูกสุขอนามัย มีการจัดการเศษอาหารและขยะ มีการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ วางแผนขยะเป็นที่เป็นทางดูเป็นระเบียบเรียบร้อย ภายในวัดมีจุดตั้งน้ำดื่มบริโภคที่เหมาะสม คนในชุมชนมีจิตศรัทธาอุปถัมภ์ทั้งอาหารและปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ในการบริหารจัดการด้านอาหารของวัด แม้จะมีการจัดการด้านอาหารอย่างเหมาะสม พอเพียง แต่ยังพบปัญหาอุปสรรค เช่น โรงครัวที่อยู่ห่างจากโรงน้ำซึ่งส่งผลให้การขันยำอาหารลำบาก ทำให้มีอาหารเหลือเยอะเกินไป เมื่อนำไปทิ้งเป็นขยะอาจจะทำให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคต่าง ๆ ได้

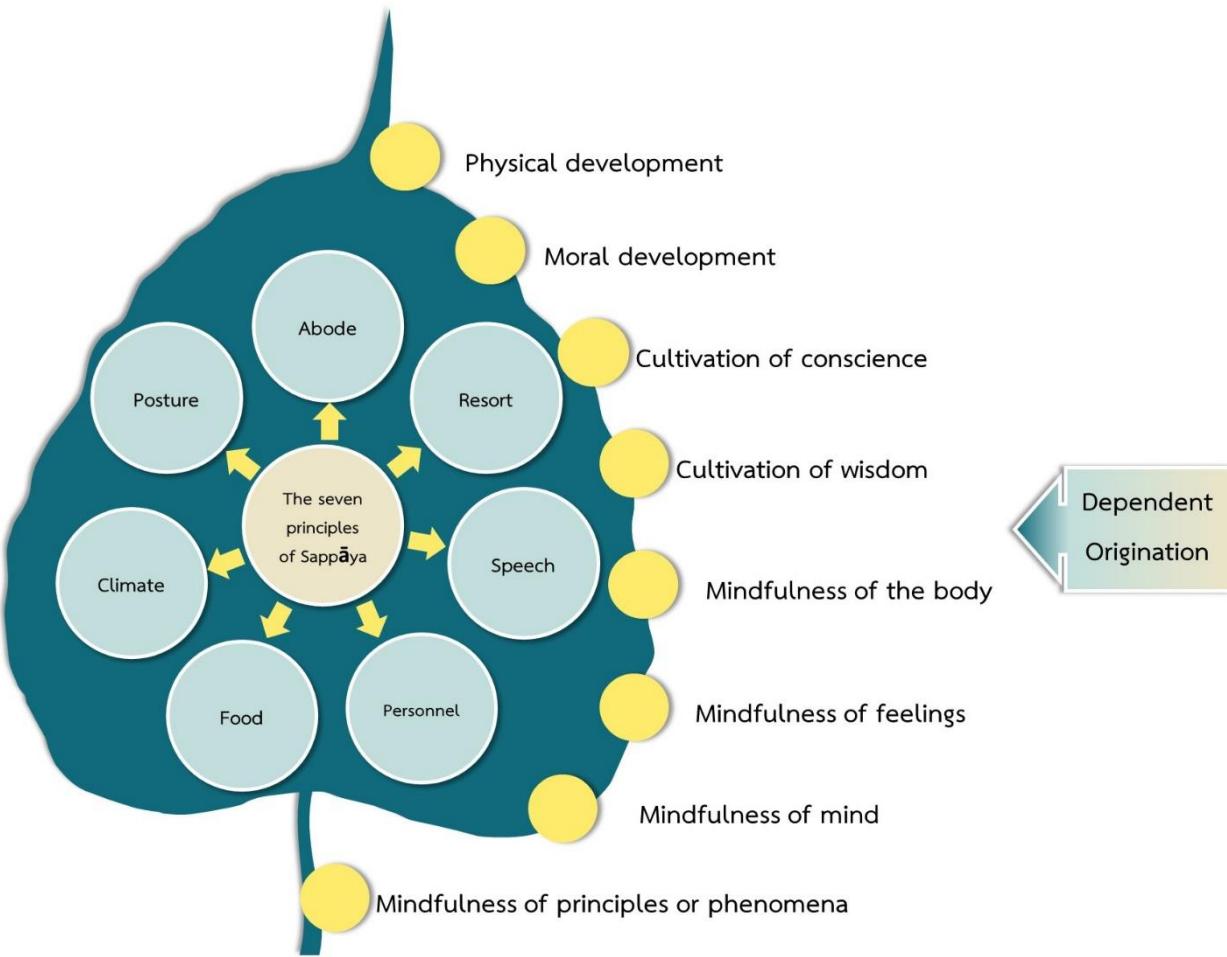
3.6 ด้านอุตสัปปายะ มีลักษณะในด้านของสภาพพื้นที่อากาศ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ไม่หนาแน่นเกินไป ไม่ร้อนเกินไป เป็นต้น สภาพแวดล้อมภายในวัดบางวงศ์ มีต้นไม้นานาชนิดทั้งไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุก ถือได้ว่าธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มาก สภาพอากาศไม่หนา ไม่ร้อนเกินไป ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการประพฤติปฏิบัติธรรม และวัดตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ลมพัดผ่านได้สะดวก บริเวณโดยรอบวัดและบริเวณใกล้เคียงไม่มีโรงงานส่งกลิ่นเหม็นหรือสิ่งที่เป็นมลพิษทางอากาศ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาวัดบางวงศ์เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ เพราะมีช่วงฤดูฝนยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงมกราคม จะมีปริมาณฝนมากที่สุด ปริมาณฝนตลอดทั้งปีมีความแปรปรวนค่อนข้างมาก ฝนตกบ่อยทำให้น้ำท่วมบางพื้นที่ จึงทำให้การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนาไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อฝนตกหนักก็จะทำให้เกิดน้ำขังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง บางปีเกิดพายุทำให้ต้นไม้หักโค่นทำให้เกิดความเสียหายได้

3.7 ด้านอิริยาบถสับปายะ เป็นลักษณะในด้านของการประพฤติปฏิบัติธรรมหรือการเป็นอยู่ร่วมกันด้วยรูปแบบสังฆสามัคคีทำให้อยู่กันได้อย่างสันติสุข สิ่งสำคัญและโดดเด่น คือ ระบบการเป็นอยู่รูปแบบสังฆสามัคคี การประพฤติปฏิบัติอยู่ในหลักของพระธรรมวินัย ผู้ปฏิบัติธรรมสามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถ การปฏิบัติต่อ กันไม่มีการบังคับด้วยอาชญา แต่อยู่ร่วมกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย

สามารถอภิปรายได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการพัฒนาวัดบางวงศ์ตามหลักสับปายะ 7 เพื่อจะได้มีสถานที่ที่เหมาะสม เครื่องอุปโภคบริโภคที่เหมาะสม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งไม่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการประพฤติปฏิบัติธรรม โดยผู้ปฏิบัติธรรมสามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถ สถาดรับกับงานวิจัยของ PhraWeerasak Jayadhammo (2014) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการวัดสันติสุขตามหลักสับปายะ 7 : กรณีศึกษาวัดหารน้ำใหญ่ (สวนไมอกพาราม) ตำบลเลมีด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สันติศึกษา) ที่พบว่า วัดหารน้ำใหญ่ (สวนไมอกพาราม) ได้มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการได้ให้ความสำคัญและเห็นด้วยกับแนวคิดการบริหารจัดการวัดตามหลักสับปายะ 7 ทั้งนี้ ทางวัดได้ดำเนินการทั้ง 7 แนวทาง กล่าวคือ ด้านอาวส วัดได้เน้นสร้างเสนาสนะที่แฟงไปด้วยปริศนาธรรม มีรูปภาพ เป็นต้น ด้านโศร วัดอยู่ติดกับถนนสายหลักของภาคใต้ คือ ถนนสายเอเชีย การสัญจรไปมาจึงสะดวกสบาย มีหลายช่องทางในการเดินทางมาถึงวัด ด้านบุคคล วัดมีต้นแบบ ได้แก่ หลวงพ่อพุทธาสเป็นผู้นำในการพัฒนาตนเองให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้านการพูดคุย วัดยึดหลักการพูดน้อย ๆ ปฏิบัติเยอะ ๆ และมีการเผยแพร่ธรรมอย่างกว้างขวางหลักรูปแบบ มีเสียงและหนังสือ เป็นต้น ด้านอาหาร วัดมีโรงครัวที่จัดการเรื่องอาหาร ไม่มีการจัดทำอาหารพิเศษเพื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อเป็นการไม่ยึดติดในอาหาร ด้านอากาศ วัดมีลักษณะอากาศไม่ร้อนมาก ไม่หนาวมาก เหมาะสม แก่นักปฏิบัติอย่างยิ่ง ด้านอิริยาบถ วัดมีที่สำหรับปฏิบัติธรรมเฉพาะและยึดผู้ปฏิบัติเป็นสำคัญเน้นเรื่องการเป็นอยู่แบบธรรมชาติ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ดังนั้น จึงยืนยันได้ว่าวัดที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ศรัทธาของญาติโยม จะต้องดำเนินการบริหารจัดการให้ครบทั้ง 7 แนวทาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phramahasomthawin Pabhaso (2018) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ตามหลักสับปายะ 7 ที่พบว่า 1) ด้านอาวสสับปายะ ที่อยู่เหมาะสม ควรเป็นที่สบายนะ สงบ ปราศจากผู้คนสัญจร ปลอดภัยต่อความเป็นอยู่มีที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม 2) ด้านโศรสับปายะ การเดินทางเหมาะสม ต้องมีทางโคจร หรือทางเดิน ถนนหนทางไปมาได้สะดวก 3) ด้านวัสดุสับปายะ การพูดคุยเหมาะสม ควรมีการสนทนากับผู้คนแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ ทำให้จิตใจเกิดศรัทธา วิริยะ อุตสาหะ ความสงบระงับในการที่จะทำความเพียร 4) ด้านบุคคลสับปายะ บุคคลเหมาะสม ควรมีบุคคลที่อยู่ร่วมกัน บุคคลที่ติดต่อกัน ควรเป็นผู้ตั้งมั่นในศีลธรรม ซักจุงแนะนำไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเพียร 5) ด้านโภชนาตสับปายะ อาหารเหมาะสม ควรเป็นอาหารที่สบายน้ำ ความเป็นอยู่ในอัตราภาพแห่งตน 6) ด้านอุตุสับปายะ อากาศเหมาะสม ควรมีอากาศที่เหมาะสม อากาศตามฤดูกาล ความร้อน ความเย็นของอากาศ 7) ด้านอิริยาบถสับปายะ อิริยาบถเหมาะสม ทั้ง 4 หรือการเคลื่อนไหว ยืน เดิน นั่ง นอน อิริยาบถเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม

องค์ความรู้ใหม่

สามารถสรุปการประยุกต์ใช้หลักสับปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดัง Figure 1

Figure 1 The application of the seven principles of Sappāya in the Development of Wat Bang Wong in Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province.

จาก Figure 1 การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทางสมรรถภาพทางกาย ทางจิตยิทธิ ทางความรู้สึกให้รู้ผิดชอบชั่วดี และทางปัญญา อีกทั้งหลักสัปปายะ 7 ยังสอดคล้องกับการฝึกฝน พัฒนาสติตามหลักสติปัญญา 4 ชั้นประกอบไปด้วย 1) กายานุปัสสนา 2) เวทนาณุปัสสนา 3) จิตตานุปัสสนา และ 4) อัมมานุปัสสนา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) แนวคิดในการพัฒนาวัดด้วยหลักสัปปายะ 7 ชั้นแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสัปปายะ 7 คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการ ต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมืองการปกครองการพัฒนาสภาพแวดล้อม การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่ายและยังอาจเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการปกครอง ตนเองของท้องถิ่น 2) หลักสัปปายะ 7 ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเรารวท สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัดและจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ 2.1) อาวาสสัปปายะ คือ ที่อยู่ ที่พัก ที่อาศัยและสถานที่ที่เหมาะสมแก่ การปฏิบัติ 2.2) โโคจรสัปปายะ คือ หมู่บ้านหรือท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อเข้าไปบินบาท 2.3) ภัสสสัปปายะ คือ การพูดคุยหรือถ้อยคำที่เหมาะสมในระหว่างการปฏิบัติ การสำรวมวาจา พูดน้อยปฏิบัติมาก 2.4) บุคคลสัปปายะ คือ บุคคลที่สมควรเข้าไปสนใจประศรัย เป็นผู้ตั้งอยู่ในหลักธรรมวินัยมีความรู้ความสามารถ มีอัจฉริยะ

2.5) โภชนสัปปายะ คือ อาหารและเครื่องบริโภคอันเป็นที่สมควรแก่การบริโภค 2.6) อุตุสัปปายะ คือ สาวะดินฟ้า อากาศ ธรรมชาติแวดล้อมที่เหมาะสม และ 2.7) อริยาปสัปปายะ คือ อาการหรือการเคลื่อนไหวในกิริยาท่าทาง ที่ปฏิบัติแล้วถูกใจ มีการเคลื่อนไหวที่พอดี อริยาบที่ปฏิบัติแล้วเกิดความสบายนายใจ ได้รับผลดีโดยไม่มีนิรย์เกิดขึ้น การประยุกต์ใช้หลักสัปปายะ 7 ในการพัฒนาวัดบางวงศ์ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ช่วยให้วัดบางวงศ์ได้กลایเป็นวัดที่ผู้คนชื่นชอบศรัทธา ผลสะท้อนดังกล่าวได้เป็นเครื่องยืนยันว่าหลักสัปปายะ เป็นหลักการที่วัดจะต้องดำเนินการให้ครบทั้ง 7 ข้อ พร้อมทั้งจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ซึ่งมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรนำกิจกรรมบรรจุในแผนกิจกรรมประจำปีของแต่ละวัดทั่วทั้งประเทศ ซึ่งแต่ละวัด จะมีการทำกิจกรรมประจำปีอยู่แล้ว โดยส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่เน้นการทำบุญสุนทาน ทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน ให้พระตามวัดต่าง ๆ ฟังการบรรยายธรรม และ 2) ควรสำรวจวิเคราะห์บริบทขององค์กรให้รอบด้านในเรื่องของสัปปายะทั้ง 7 เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการพัฒนาองค์กรของตนเอง ผู้นำในองค์กรควรมี การกำหนดนโยบายการพัฒนาวัดอย่างมีการวางแผน ควบคุมสั่งการ กำหนดเป้าหมายและความคุ้มค่า ในการพัฒนาองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม

References

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.

Department of Public Affairs, Sangha Sangha Association. (2020). *Handbook and Practice Guidelines for Pracharat Temple Project, Create Happiness. Printing Rules.*

Hinsui, J. & Mongkolsrisawat, S. (2014). Guidelines for promotion of Buddhist Tourism: A case study of Prachakumwanaram temple, Srisomdet, Roi- et province. *International Thai Tourism Journal*, 10(1), 50-58.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Tipitaka in Pali language. (Mahachula Tepitaka Edition 1957)*. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House.

Phrakru Sophonphuttarak Dhammaraso, Phramaha Duangden Thitayano & Wattanapradit, K. (2017). An Application of the Seven Sappaya for Developing Meditation Instructor Course 39 Willpower Institute Branch 73 Wat Pra-Ngam, Trang Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(2), 260-272.

Phramaha Somthawin Pabhaso. (2018). Administration of Meditation Centers in Bangkok in accordance with Sappaya VII. [Unpublished master's thesis]. The Requirement for the Degree of Master of Arts (Buddhist Educational Administration) Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Phonchart Buddhasaro. (2018). A Study of Suitable Things for the Dhamma Practice of the Dhamma Practice Retreat in Surin Province. [Unpublished master's thesis]. The Requirement for the Degree of Master of Arts (Buddhist Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Weerasak Jayadhammo. (2014). The ways of the management in buddhist temples for peace according to the seven 'sappaya': the case study of wat thannamlai (suanmokkhaphalarama) in lamet sub-district, chaiya district, suratthani province. [Unpublished master's thesis]. The Requirement for the Degree of Master of Arts (Peace Studies) Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Public Affairs Department, Sangha Council. (2020). Guidelines and guidelines for Wat Pracharat project to create happiness. NITI printing.

Royal Academy. (2003). Royal Institute Dictionary 1999. Nanmee Books Company Limited.

Talobtong, P. (2021). Driving the Wat (temple), Pracha (people), Rat (State) for Happiness Creation Project of the Sangha in Nakhon Sawan Province. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(2), 83-96.

Thai Health Promotion Foundation (Thai Health). (2016). Happy World Temple of Sappaya. Wat Sang Suk Project Technology Promotion Association (Thai-Japanese).